

Verdiepend onderzoek beslagvrije voet

Eindrapport

Datum

30 mei 2024

Opdrachtgever

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Onderzoeksteam

Koen van Wijk
Thijs van den Broek
Maxime Dekkers
Irene Niessen

Referentie

GS127/Eindrapport

bezoekadres Maliebaan 16 3581 CN Utrecht telefoon +31 30 236 30 30
postadres Postbus 85198 3508 AD Utrecht website www.aef.nl

/ Inhoud

/ 1	Introductie	4
/ 2	Hoe zijn we te werk gegaan?	7
2.1	Benadering 1: vergelijking oude en nieuwe werkwijzen bvv (benadering 1)	8
2.2	Benadering 2.a: vergelijking beschikbaar inkomen en uitgaven	9
2.3	Benadering 2.b: gevoeligheidsanalyse	10
/ 3	Bevindingen	13
3.1	Benadering 1: vergelijking oude en nieuwe werkwijzen	13
3.2	Benadering 2.a: vergelijking beschikbaar inkomen en uitgaven	22
3.3	Benadering 2.b: gevoeligheidsanalyse	27
3.4	Argumenten voor en tegen aanpassing BVV	33
/ 4	Conclusies en adviezen	37

/ 1 Introductie

Aanleiding

Met de ingang van de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Wet vbv of Wvbw) per 1 januari 2021 is de wijze waarop de hoogte van de beslagvrije voet (bv) bepaald wordt, veranderd. In de oude situatie moest de beslagene de informatie aanleveren om tot de bv te komen. Dat ging in veel gevallen niet goed, onder andere omdat de beslagene daartoe niet in staat was. In zulke gevallen werd de beslagvrije voet vastgesteld op 90% van de bijstand. Dat leidde vaak tot een bv die te laag was.¹ De nieuwe methodiek maakt gebruik van een meer automatische berekening, hoofdzakelijk op basis van bestaande bronnen. Bovendien kunnen die bronnen geautomatiseerd worden ontsloten. De beslagene heeft daarin een controlerende rol, in plaats van een aanleverende rol. Tegelijkertijd zijn er wel correcties / aanvullingen mogelijk waarbij alsnog informatie vanuit de beslagene nodig is.

Een andere wijziging is dat in de Wvbw het principe is geïntroduceerd dat er altijd sprake moet zijn van enige aflossing van schulden. In de oude werkwijze was er geen sprake van aflossing als de bv hoger was dan het feitelijke inkomen. In de nieuwe werkwijze is ervoor gekozen om de bv in zulke situaties vast te stellen op 95% van dit feitelijke inkomen, zodat er altijd sprake is van aflossing.

De aanpassingen in de rekenmethode betekenen dat de uitkomst van de bv voor bepaalde groepen nu anders kan zijn dan voorheen. Voor een deel was dit voorzien. Er zijn echter ook signalen dat voor specifieke gevallen de bv mogelijk (veel) lager wordt vastgesteld dan verwacht en mogelijk ook lager dan waar mensen van rond kunnen komen. Deze signalen gaan voornamelijk over mensen boven de pensioengerechtigde leeftijd. In de nieuwe rekenmethode wordt geen hogere norm voor hen gehanteerd, waar dit in de oude methodiek, evenals de bijstand, wel zo is. De minister voor armoedebeleid, participatie en pensioenen heeft in een kamerbrief erkend dat dit nadelige gevolgen heeft voor deze groep en bereidt momenteel wetgeving voor om voor hen uit te gaan van een hogere beslagvrije voet.² Het belang van dit vraagstuk is nogmaals onderstreept door een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep op 26/1/2024.³ Wanneer bekend is bij welke groepen en situaties knelpunten liggen, kunnen oplossingsrichtingen in beeld gebracht worden. Daarvoor is het wel nodig om de signalen te verifiëren en –breder– scherper zicht op potentiële knelpunten en hun oorzaken te krijgen.

Vraagstelling

Bovenstaande aanleiding leidt tot een aantal vragen, opgesplitst in twee (samenhangende) delen, elk deel met een aantal deelvragen:

Deel 1: doorlichting van opgehaalde signalen:

1. Welke oorzaken liggen ten grondslag aan grote verschillen tussen de oude en de nieuwe berekening voor de bv?

¹ Memorie van toelichting bij Wet vereenvoudiging beslagvrije voet, Tweede Kamer der Staten-Generaal, 14-12-2016, [link](#), p. 4.

² Kamerstukken II 2022/23, 24 515, nr. 670. [Link](#).

³ ECLI:NL:CRVB:2024:1. [Link](#).

2. Zijn er omstandigheden of kenmerken te identificeren die ervoor zorgen dat mensen er vanwege de nieuwe rekenmethode sterk op achteruit zijn gegaan? Daarbij hebben we in elk geval specifiek aandacht voor het AOW-gerechtigden gezien het feit dat het veelal signalen betreft van mensen boven de pensioengerechtigde leeftijd.
3. Is het mogelijk een inschatting te maken van in welke mate deze situaties of groepen voorkomen?

Het doel van dit deel is voornamelijk om in kaart te brengen in welke situaties er knelpunten kunnen ontstaan, en welke oorzaken eraan ten grondslag liggen. Deze dienen als input voor het ministerie van SZW om vervolgens verder in kaart te brengen wat wenselijke beleidsaanpassingen zijn.

Deel 2: inzicht in eventuele redenen om onderscheid te maken:

4. Hoe verhoudt zich de bvv voor verschillende groepen tot het sociaal minimum voor de betreffende groep – zoals tot uiting komt in de minimumvoorbeeldbegrotingen volgens de Commissie Sociaal Minimum?
5. Welke eventuele aanleiding is er op basis van de antwoorden op voorgaande vragen voor een aanpassing van de rekenregels voor groepen die er in de nieuwe situatie op achteruit zijn gegaan en hoe verhoudt zich dit tot de uitgangspunten van de wet, bijvoorbeeld wat betreft uitvoerbaarheid?
6. Specifiek, welke eventuele aanleiding is er op basis van de antwoorden op voorgaande vragen om aanpassingen van de rekenregels te doen voor pensioengerechtigden?

Het doel van dit deel is voornamelijk om in kaart te brengen welke aanleiding er voor bepaalde groepen is om aanpassingen te doen en welk type aanpassing voor de hand ligt. Op basis hiervan moeten (politieke) keuzes gemaakt kunnen worden over een vervolg. Dat is geen eenduidige afweging, omdat er sprake is van verschillende uitgangspunten (een passend bvv, uitgaan van bestaande informatiebronnen, uitvoerbaarheid voor de praktijk, etc.), die deels met elkaar op gespannen voet (kunnen) staan.

Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat ons onderzoek niet gaat over in hoeverre een beslagene voldoende inkomen heeft om in het sociaal minimum te voorzien. Ons onderzoek richt zich op de methodiek van de nieuwe bvv en beoogt argumenten te identificeren voor of tegen eventuele aanpassingen daaraan. Als bepaalde groepen er onvoorzien veel sterker op achteruit gaan dan andere groepen, zou dat een argument voor aanpassing kunnen zijn. Echter, dat is niet hetzelfde als de vraag of de hoogte van de bvv generiek voldoende is voor de minimuminkomens in Nederland. Dat hangt af van een hoop andere factoren, zoals de hoogte van de bijstand en toeslagen. Daarop is de vernieuwde bvv-methodiek immers gebaseerd. De Commissie Sociaal Minimum constateert in haar onderzoek al dat het minimale inkomensniveau van veel van de voorbeeldhuishoudens niet toereikend is voor de minimumuitgaven voor het betreffende voorbeeldhuishouden die de commissie identificeert.⁴ Dat vraagstuk betreft dus niet specifiek de vernieuwde bvv, maar het bijstands- en toeslagenstelsel in het algemeen. Ons onderzoek gebruikt de voorbeeldhuishoudens van de commissie alleen om te toetsen in hoeverre de bvv een verschillende invloed heeft op verschillende omstandigheden. In hoofdstuk 2 lichten we verder toe hoe deze vergelijking wordt gemaakt.

⁴ *Een zeker bestaan II: naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum*, Commissie Sociaal Minimum, september 2023.

Leeswijzer

Wat staat er in elk hoofdstuk?

2. **Hoe zijn we te werk gegaan:** in dit hoofdstuk beschrijven we onze aanpak in het algemeen en per onderdeel van onze analyse.
3. **Bevindingen:** in dit hoofdstuk staan de resultaten van de verschillende onderdelen van onze analyse. De onderliggende berekeningen, aannames en tussenstappen zijn voor de leesbaarheid in de regel te vinden in de bijlage. Ook staan we in dit hoofdstuk stil bij de mogelijke overwegingen voor en tegen aanpassing van de bvv.
4. **Conclusies:** ten slotte vatten we onze bevindingen samen en doen we enkele aanbevelingen voor het vervolgproces.
5. **Bijlagen:** in de bijlagen staan de onderliggende overwegingen, aannames en tussenstappen van de werkwijze uit hoofdstuk twee (bijlage A) en de bevindingen in hoofdstuk 3 (bijlage B).

Gehanteerde terminologie

- ▶ **Sociaal minimum:** wanneer we verwijzen naar het sociaal minimum van een bepaalde groep doelen we op de benodigde minimumuitgaven ('voorbeeldbegrotingen') zoals die zijn geraamd door de Commissie Sociaal Minimum.⁵

⁵ Het onderzoek van deze commissie naar het sociaal minimum in Nederland is gepubliceerd in twee rapporten: *Een zeker bestaan*, Commissie Sociaal Minimum, juni 2023; en *Een zeker bestaan II: naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum*, Commissie Sociaal Minimum, september 2023. De schattingen van de benodigde uitgavenpatronen zijn gebaseerd op het onderzoek *Op weg naar een nieuwe armoedegrens*, SCP, CBD en Nibud, juni 2023.

/ 2 Hoe zijn we te werk gegaan?

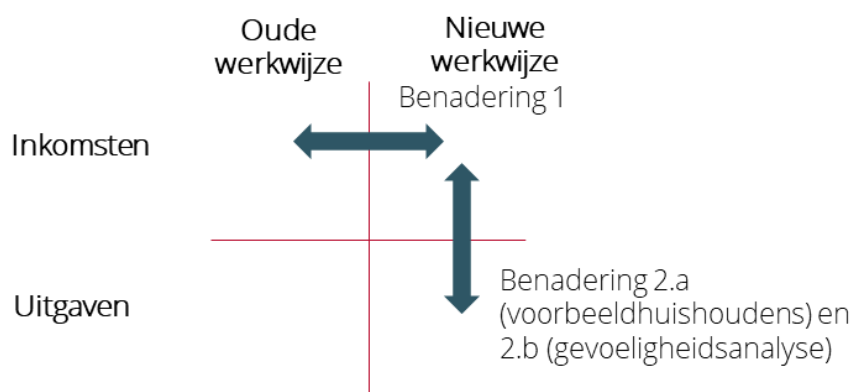
Het doel van dit onderzoek is om:

- ▶ Inzicht te krijgen in of er eventueel aanleiding is om de rekenregels van de bv_w verder te verfijnen (specifiek om bepaalde doelgroepen te verbijzonderen).
- ▶ Wat vervolgens de afwegingen zijn om dat wel of niet te doen.

De uitkomsten ten behoeve van het eerste doel zijn onderdeel van de afwegingen in het tweede doel. Voor het eerste doel hierboven achterhalen we deze mogelijke aanleidingen op drie verschillende manieren:

1. **Een benadering waarin we de oude met de nieuwe werkwijzen met elkaar vergelijken.**
We bezien of er beslagenen zijn waarbij er door het verschil in werkwijze grote verschillen op kunnen treden in de hoogte van de bv_w – en wat deze dan zijn. *Dit onderdeel moet antwoord geven op de vraag: Zijn er omstandigheden of kenmerken te identificeren die ervoor zorgen dat mensen er vanwege de nieuwe rekenmethode sterk op (voor- of) achteruit zijn gegaan?*
2. **Een benadering waarin we de het beschikbare inkomen met de uitgaven vergelijken.**
Deze valt in tweeën uiteen:
 - a. Daarin vergelijken we voor verschillende groepen ‘voorbeeldhuishoudens’ het beschikbare inkomen (bv_w + toeslagen) met de minimale uitgaven. We kijken vervolgens naar hoe de verschillen tussen beide zich tot elkaar verhouden voor deze groepen. *Dit onderdeel moet antwoord geven op de vraag: Hoe verhoudt zich de bv_w voor verschillende groepen tot het sociaal minimum voor de betreffende groep?*
 - b. Een gevoeligheidsanalyse, waarin we kijken naar of de omvang van de bv_w reageert op bepaalde hogere uitgaven in specifieke omstandigheden. *Dit onderdeel vult de bevindingen van bovenstaande aan.*

In onderstaande afbeelding staat weergegeven hoe de benaderingen 1 en 2.a en 2.b. zich tot elkaar verhouden.

Let op: aangezien de ramingen van de commissie sociaal minimum gebaseerd zijn op cijfers uit 2023, nemen we voor alle schattingen en regelingen 2023 als uitgangspunt, tenzij anders aangegeven.

2.1 Benadering 1: vergelijking oude en nieuwe werkwijzen bvv (benadering 1)

We doen een onderzoek naar signalen vanuit ketenpartners over specifieke gevallen waar de bvv mogelijk (veel) lager wordt vastgesteld dan verwacht en mogelijk ook lager dan waar mensen van rond kunnen komen. De signalen die de aanleiding waren voor dit onderzoek betroffen AOW-gerechtigden. Zij vormen daardoor ook een expliciete aandachtsgroep in dit onderdeel.

Om een onderbouwde analyse te maken over niet alleen de verschillen in de nieuwe werkwijze ten opzichte van de oude, maar ook de frequentie waarmee deze voorkomen, is een voldoende grote hoeveelheid casussen nodig, waarvoor voldoende gegevens beschikbaar waren, die voldoende betrouwbaar zijn. Ketenpartners bleken in de praktijk niet in staat om deze gegevens te produceren. In de eerste plaats omdat er slechts 9 casussen voorhanden waren, allen afkomstig vanuit één ketenpartij. Eén van de verklaringen voor het kleine aantal casussen is dat de Wvbw ondertussen enkele jaren oud en er is een beperkt aantal beslagenen zijn waarvoor de bvv zowel in de oude als in de nieuwe methodiek berekend is (en waar dus de benodigde informatie voor beschikbaar was uit beide situaties). Ook voor de casussen die wel beschikbaar waren, volstond de beschikbare informatie niet om een eenduidige verklaring te vormen voor de verschillen. De oorspronkelijke aanpak bleek dus onvoldoende in staat om op basis van de signalen een volwaardig beeld te vormen.

In ons onderzoek diende de casuïstiek er dus alleen voor om de signalen over het voorkomen van schrijnende situaties in de praktijk, te verifiëren. De frequentie van die schrijnende situaties is daarmee niet te achterhalen. In onze aanbevelingen staan we stil bij de mogelijkheid om deze gegevens in de toekomst wel te verzamelen.

Om werking van de oude en nieuwe bvv-methodiek te vergelijken hebben we een analyse gedaan van het hypothetische verschil daartussen. Dit doen we door te kijken naar de rekenregels van de twee methodieken en ze per onderdeel te vergelijken. Op deze manier is het mogelijk om beter te duiden wat de verschillen tussen de methodieken zijn en welke impact ze mogelijk hebben op beslagenen. Om een vergelijking te kunnen maken tussen de impact van de oude en nieuwe werkwijze, vergelijken we de wijze van de bvv zoals deze nu vastgesteld wordt, met hoe deze voorheen vastgesteld werd, maar toegepast op het ijkjaar 2023. We vergelijken dus met de hypothetische situatie dat de werkwijze niet aangepast was.

We voeren de vergelijking tussen oude en nieuwe werkwijze uit op het niveau van verschillende componenten en correcties die de bvv kent:

Componenten:

1. Inkomenscomponent
2. Zorgcomponent
3. Huisvestingscomponent
4. Kindgebonden budget-component

Correcties:

- a. Correctie voor inkomen partner
- b. Correctie gebruik privévoertuig
- c. 95%-regel (aflossing met 5% van het inkomen)
- d. Correctie voor onbeslagen inkomsten

Per onderdeel van de methodieken:

- ▶ Analyseren we hoe de rekenregels verschillen bij gelijke omstandigheden.
- ▶ Geven we een indicatie van de situaties waarin deze verschillen voorkomen en op welk gedeelte van de beslagene dat van toepassing kan zijn.

In Bijlage A.1 is uitgebreider weergegeven hoe we de uitvraag vormgegeven hebben.

2.2 Benadering 2.a: vergelijking beschikbaar inkomen en uitgaven

In deze benadering zien we hoe het beschikbaar inkomen voor huidige beslagene zich verhouden tot de minimale kosten die zij moeten maken.

2.2.1 Uitgaven: selectie groepen voor vergelijking

Om dit te kunnen doen, hebben we inzicht nodig in de verwachte minimale uitgaven. We maken hiertoe gebruik van de berekeningen die Nibud, CBS en SCP (Op weg naar een nieuwe armoedegrens) hebben uitgevoerd in opdracht van de commissie Sociaal Minimum. In dat onderzoek is onderzocht wat de minimale uitgaven zijn om rond te komen met een basisniveau van sociale participatie. De analyse is gedaan aan de hand van een aantal kenmerken van huishoudens, waaruit 10 voorbeeldhuishoudens voortkomen. Wij maken gebruik van de voorbeeldhuishoudens van de commissie. De reden daarvoor is dat het een concreet en onderbouwd uitgangspunt vormt voor het minimaal benodigde inkomen van een bepaald type.

De Commissie Sociaal Minimum doet een aantal aannames bij haar berekeningen. Aangezien wij gebruik maken van hun cijfers, gelden deze aannames ook voor ons onderzoek. De commissie reflecteert in het tweede deel van het rapport zelf op de context waarbinnen het sociaal minimum moet worden beschouwd. Daarbij gaan ze in op de aannames die ze doen in hun methodiek en de situaties waarin de inkomens van de voorbeeldhuishoudens toch ontoereikend kunnen zijn. Aangezien deze aannames ook relevant zijn voor onze vergelijking, vatten we ze hier kort samen. De voornaamste zijn:

- ▶ **Huishoudens kunnen zeer goed met geld omgaan.** De uitgaven gelden alleen als het geld wordt uitgegeven op een 'verstandige manier'. Er zijn bijvoorbeeld posten meegenomen om reserves op te bouwen om grote aankopen (zoals een tv) te vervangen. Huishoudens moeten dat geld dus wel opzijzetten voor deze doeleinden. Bij boodschappen is gekozen om te rekenen met het 25^e percentiel van prijzen. Dat wil zeggen dat huishoudens niet het allergeodkoopst mogelijke product kopen, maar wel goedkoper dan 75% van de producten. Ook houdt het sociaal minimum geen rekening met uitgaven voor huisdieren of roken.
- ▶ **Cijfers van 2023.** Aangezien het rapport uit 2023 komt zijn de meest recente cijfers die van 2023. Wij zullen in ons onderzoek daarom de cijfers gebruiken van 2023. Het enige alternatief zou zijn om de cijfers van de commissie te corrigeren voor inflatie met een generiek indexatiecijfer. Dit lijkt ons voor het doel van dit onderzoek echter niet noodzakelijk.⁶
- ▶ **Niet alle huishoudens laten zich tot deze voorbeeldgroepen reduceren.** Er zijn soms omstandigheden waarbij bepaalde types uitgaven hoger zijn dan het minimum. De commissie

⁶ Het is wel zo dat er in 2024 verschillende koopkrachtmaatregelen zijn getroffen, waardoor het besteedbare inkomen na toepassing van de bvv voor beslagene hoger uitvalt. De effecten hiervan op de relatieve verschillen tussen verschillende groepen beslagene zijn in dit onderzoek niet gekwantificeerd.

identificeert zelf vijf situaties. We nemen enkele van deze situaties mee in onze gevoeligheidsanalyse

De voorbeeldhuishoudens zijn:

Leeftijd Leefsituatie	< AOW-leeftijd								> AOW-leeftijd	
	Alleenstaande				Paar				Alleen	Paar
Aantal kinderen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	0
Lftd kinderen	N.v.t.	8	8/13	11/13/15	N.v.t.	8	8/13	11/13/15	N.v.t.	N.v.t.

2.2.2 Beschikbaar inkomen: 5 inkomstenbronnen

We maken inzichtelijk wat voor elk van de voorbeeldhuishoudens het beschikbare inkomen is. Door de uitgaven alleen met de bv te vergelijken, krijgen we namelijk geen volledig beeld, omdat beslagene –afhankelijk van hun situatie– recht hebben op aanvullende toeslagen. We vergelijken de uitgaven daarmee met de optelsom van:

- ▶ Bv
- ▶ Zorgtoeslag
- ▶ Huurtoeslag
- ▶ Kindgebonden budget
- ▶ Kinderbijslag⁷

We berekenen het beschikbare inkomen wanneer er sprake is van beslag als een doorlopende lijn ten opzichte van het bruto inkomen. Op die manier kunnen we onderzoeken hoe het beschikbaar inkomen onder de bv zich ontwikkelt naarmate het bruto-inkomen stijgt en bijvoorbeeld toeslagen afnemen. In Bijlage A.2 staat in meer detail beschreven hoe we deze berekening uitgevoerd hebben.

2.2.3 Vergelijking beschikbaar inkomen en uitgaven

Vervolgens zetten we het beschikbare inkomen af tegen de minimale uitgaven van elk van de voorbeeldhuishoudens. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat we niet onderzoeken in hoeverre het beschikbare inkomen van een huishouden waarop de bv is toegepast toereikend is voor de minimale uitgaven volgens de Commissie Sociaal Minimum. Dit raakt immers de bredere discussie over de hoogte van de bijstand, en is niet specifiek gerelateerd aan de bv. Ons onderzoek gebruikt de voorbeeldhuishoudens van de commissie alleen om te toetsen in hoeverre de bv een verschillende invloed heeft op verschillende omstandigheden. Als bepaalde groepen door de bv onvoorzien veel minder beschikbaar inkomen overhouden dan de minimale uitgaven die ze hebben, zou dat een argument voor aanpassing kunnen zijn.

2.3 Benadering 2.b: gevoeligheidsanalyse

We doen ten slotte een ‘gevoeligheidsanalyse’, dat wil zeggen, we kijken naar of en hoe de bv reageert op bijzondere situaties rondom uitgaven van een bepaald type. We nemen de uitgaven mee

⁷ Ten aanzien van het onderzoek van de Commissie Sociaal Minimum ontbreken hier inkomsten uit gemeentelijk regelingen. Veel gemeenten hebben aanvullende bijstandsuitkeringen en andere regelingen voor de minima. De commissie houdt rekening met aanvullende regelingen uit een ‘ondergemiddelde’ gemeente. De commissie onderbouwt echter niet hoe ze tot dit bedrag komen. Daarom is het voor ons niet mogelijk om deze uitkeringen mee te nemen. We weten immers niet hoe ze zich ontwikkelen naargelang situatie en inkomensniveau. We vermelden het bedrag waarmee de commissie rekent wel ter informatie.

als een opslag op de uitgavenpatronen van de voorbeeldhuishoudens.⁸ Vervolgens bezien we in welke mate het beschikbare inkomen na toepassing van de bvV daar gevoelig voor is: (in welke mate) beweegt de bvV mee met de bijzondere situaties?

2.3.1 Selectie situaties

In de gevoeligheidsanalyse onderzoeken we in hoeverre de bvV-methodiek gevoelig is voor bepaalde bijzondere situaties die een invloed hebben op de uitgaven van een beslagene. We hebben situaties geselecteerd op basis van drie criteria:

- ▶ Het is aannemelijk dat ze op een grote, duidelijk definieerbare groep van toepassing zijn.
- ▶ Ze kunnen een significantie invloed hebben op de financiële situatie van beslagene.
- ▶ Het is mogelijk om een redelijke schatting te maken van de financiële gevolgen van de situatie.

In bijlage A.3 bespreken we de bijzondere situaties die zijn gesuggereerd door de ketenpartners, maar uiteindelijk niet zijn meegenomen in ons onderzoek.

We hebben op basis van de criteria vier situaties geïdentificeerd die we relevant achten om mee te nemen in ons onderzoek:

- I. Hoge woonkosten
- II. Hoge zorgkosten
- III. Hoge vervoerskosten
- IV. Kosten voor kinderopvang
- V. Verblijf in een medische instelling

Hieronder lichten we per situatie toe wat deze definieert en waarom we ervoor hebben gekozen deze op te nemen in onze analyse.

I. Hoge woonkosten

In de geraamde uitgavenpatronen van de Commissie Sociaal Minimum is een gemiddelde huur gekozen voor de voorbeeldhuishoudens. Het gekozen niveau is de gemiddelde huur voor huishoudens met een inkomen t/m 120% van het sociaal minimum. Dat betekent dat zowel de berekende uitgaven aan huur als de ontvangen huurtoeslag in hun analyse hierop is gebaseerd.⁹ Gezien de lange wachttijden voor sociale huurwoningen is het echter aannemelijk dat voor grote groepen mensen een passende sociale huurwoning niet beschikbaar is. Hierdoor betalen ze hogere huren, bijvoorbeeld in de vrije sector. Dit risico signaleert de commissie in haar rapport zelf ook.¹⁰ Daarnaast kunnen beslagene in een koopwoning wonen. Voor hen geldt dat zij geen huurtoeslag ontvangen, maar bijvoorbeeld wel hypotheekrenteaf trek. Dit verandert hun netto inkomen en daarmee ook hun beschikbare inkomen na toepassing van de bvV.

In de analyse hebben we de veranderde woonkosten en invloed op beschikbaar inkomen verwerkt door bepaalde aannames te doen over de hoogte van een hogere huur of hypotheekbijdrage.

⁸ Het rapport van de commissie splitst het benodigde sociaal minimum uit in alle onderliggende uitgavencategorieën. Op die manier kunnen we bijvoorbeeld een procentuele opslag op huuruitgaven meenemen.

⁹ *Op weg naar een nieuwe armoedegrens*, p. 24-25.

¹⁰ *Een zeker bestaan II*, p. 163.

II. Hoge zorgkosten

De geraamde uitgavenpatronen van de Commissie Sociaal Minimum houden rekening met uitgaven voor de zorg. Daarbij wordt rekening gehouden met een zorgpremie en het volledig opmaken van het minimale eigen risico. Hiermee wil de commissie het mijden van zorg door minima voorkomen in hun ramingen. Desalniettemin zijn er situaties denkbaar waarin een beslagene toch hogere kosten maakt voor zorg dan geraamd door de commissie. Dit kan bijvoorbeeld doordat de beslagene een duurder zorgverzekering heeft, aanvullende verzekeringen neemt, of zorg ontvangt waarvoor een eigen bijdrage moet worden betaald. Om deze reden nemen we deze situaties als opslag mee in de gevoeligheidsanalyse.

III. Hoge vervoerskosten

In de geraamde uitgavenpatronen van de Commissie Sociaal Minimum is geen rekening gehouden met bezit van een auto. Bovendien zijn er geen kosten gerekend voor gebruik van het openbaar vervoer voor woon-werkverkeer. De Commissie signaleert zelf dat zulke hogere uitgaven niet altijd een keuze zijn.¹¹ In sommige situaties, zoals in ruraal gebied, zijn hoge vervoerskosten of een eigen auto onvermijdelijk. Het is aannemelijk dat dit een significante groep beslagenen betreft. We hebben hiervoor in onze analyse met een opslag gerekend.

IV. Kosten voor kinderopvang

De Commissie Sociaal Minimum en de bvV houden geen rekening met kosten voor kinderopvang of inkomsten via kinderopvangtoeslag (KOT). Deze kosten worden echter wel door veel (werkende) ouders gemaakt. Net als andere toeslagen neemt de uitgekeerde KOT af naarmate het inkomen van de aanvrager toeneemt, aangezien deze dan geacht wordt een groter deel van de kosten zelf te dragen. Bij een aantal andere toeslagen compenseert de bvV hiervoor. Omdat de KOT niet wordt meegenomen in deze 'compensatiekop' van de bvV, is het denkbaar dat een beslagene de kosten van de kinderopvang niet meer kan betalen met het overgebleven beschikbare inkomen na toepassing van de bvV.

De KOT varieert niet alleen naargelang inkomen, maar wordt vastgesteld op basis van de daadwerkelijk gemaakte kosten voor de kinderopvang. We zullen in de analyse dus enkele aannames moeten doen over het aantal uren kinderopvang per kind en het bijbehorende uurtarief.

V. Verblijf in een Wlz-instelling

De methodiek voor de bvV voor personen die verblijven in een Wlz-instelling verschilt van de gebruikelijke methodiek. Dit komt omdat personen in een instelling over het algemeen één bedrag betalen voor verzorging of verpleging en dus geen uitgaven hebben voor huur of voeding. Hun uitgavenpatronen verschillen dus substantieel van alle voorbeeldhuishoudens. De Commissie Sociaal Minimum besteedt apart aandacht aan de uitgaven die personen in een instellingen moeten doen, wat het voor ons mogelijk maakt om een soortgelijke analyse te doen als voor de overige groepen.¹²

¹¹ *Een zeker bestaan II*, p. 47.

¹² *Een zeker bestaan II*, p. 153, 154; *Op weg naar een nieuwe armoedegrens* p. 43-44.

/ 3 Bevindingen

3.1 Benadering 1: vergelijking oude en nieuwe werkwijzen

In dit onderdeel vergelijken we de oude en nieuwe bvz-methodiek bij gelijke omstandigheden. We nemen daarvoor 2023 als ijkjaar.

Om deze vergelijking te kunnen maken, doen we twee aannames.

- ▶ De beslagene leverde in de oude werkwijze alle benodigde informatie aan om de bvz accuraat vast te stellen.
- ▶ De beslagene ontvangt alle toeslagen waarop deze aanspraak kan maken.

We reflecteren hieronder kort op wat het voor de hoogte van de bvz zou betekenen als niet aan deze aannames voldaan zou zijn. Daarna geven we de uitkomsten van de vergelijking tussen de oude en nieuwe methodiek per component en correctie van de bvz weer. We staan stil bij het verschil in de omvang van de bvz en bij wie zich dat verschil voordoet.

Voor de onderbouwing hiervan verwijzen we naar Bijlage B.1.

Uitgangspunten van de werkwijzen

In de oude werkwijze was de accuraatheid van de bvz afhankelijk van informatie die de beslagene zelf aanleverde. De bvz werd bijvoorbeeld opgehoogd met de daadwerkelijke woonkosten, waarvan ontvangen huurtoeslag werd afgetrokken. Wanneer de beslagene geen informatie aanleverde, werd de bvz generiek vastgesteld op 90% van de bijstandsnorm. *Dit betekent dat wanneer niet wordt voldaan aan onze eerste aanname (de beslagene levert informatie aan), de nieuwe methodiek in de meeste gevallen in het voordeel van de beslagene uitpakt ten opzichte van de oude.* In de praktijk bleek dat in 80% van de gevallen beslagenen geen aanvullende informatie aanleverden. Dit leidde ertoe dat de bvz vaak te laag werd vastgesteld en dus minder toereikend was voor benodigde uitgaven. Dit was één van de redenen voor aanpassing van de bvz.¹³

Daartegenover staat dat de oude werkwijze op sommige onderdelen uitging van de daadwerkelijk ontvangen toeslag. Niet ontvangen toeslagen leidden tot een hogere bvz. In de huidige werkwijze is dit niet het geval. De automatische berekening van de compensatiekop van de bvz gaat impliciet uit van de ontvangst van toeslagen waar recht op is. *Dit betekent dat wanneer niet wordt voldaan aan onze tweede aanname (de beslagene ontvangt alle toeslagen waarop deze aanspraak kan maken), de oude werkwijze voordeliger was voor de beslagene.* Er is momenteel geen volledige informatie over hoeveel huishoudens recht hebben op toeslagen, maar deze niet ontvangen en om welke bedragen dit gaat. Het Centraal Planbureau voor de Statistiek heeft in 2019 schattingen gedaan voor huurtoeslag en het kindgebonden budget. In de periode 2014-2016 ging dit om 10% van de huishoudens die recht hadden op huurtoeslag, en 15% bij het kindgebonden budget. Dit ging voornamelijk om huishoudens

¹³ Memorie van toelichting bij Wet vereenvoudiging beslagvrije voet, Tweede Kamer der Staten-Generaal, 14-12-2016, [link](#), p. 4.

die recht hadden op relatief lage bedragen, waardoor het niet ontvangen bedrag in beide gevallen 8% van het totaal bedroeg.¹⁴

Deelconclusie

De nieuwe werkwijze betekent voor veel beslagene een verbetering, omdat zij voorheen de informatie niet aanleverden om tot een correcte vaststelling van de bv te komen. Daartegenover staat dat beslagene die geen toeslagen ontvangen waar ze wel recht op hebben onder de nieuwe werkwijze minder voordelig uit zijn. Dit betreft waarschijnlijk een kleinere groep.

1. Inkomstencomponent

De verschillen tussen de oude en de nieuwe werkwijze komen voort uit twee wijzigingen: hanteren van 95% in plaats van 90% van de bijstandsnorm en het hanteren van dezelfde bijstandsnorm voor alle beslagene, ongeacht hun leeftijd. De verschillen als gevolg hiervan zijn hieronder weergegeven, zowel absoluut als relatief, samen met hoe vaak zich de betreffende situatie voordoet¹⁵:

	Alleenstaanden (52%)	Gehuwden (48%)
Onder de pensioengerechtigde leeftijd (> 91%)	+ € 60 (+5,3%)	+ € 85 (+5,3%)
Boven de pensioengerechtigde leeftijd (< 9%)	- € 62 (-5,4%)	- € 4 (-0,2%)

De afname vanuit deze component komt overeen met de verwachte afname voor AOW-gerechtigden in de Memorie van Toelichting van de Wvbw¹⁶. Aan het einde van deze paragraaf reflecteren we uitgebreider op de overeenkomsten en verschillen met de berekeningen in de Memorie van Toelichting.

2. Zorgkostencomponent

De zorgkostencomponent heeft een andere werking in de nieuwe bv. In de oude werkwijze werd de bv verhoogd met de gehele daadwerkelijke zorgpremie. Hierdoor betaalde de beslagene alleen de normpremie op bijstandsniveau (een relatief laag bedrag dat nooit door zorgtoeslag wordt vergoed) uit het overige deel van de inkomsten na toepassing bij de bv. In de nieuwe werkwijze wordt geen informatie opgevraagd van de beslagene, maar wordt uitgegaan van de standaardpremie (de gemiddelde nominale premie plus het gemiddelde verwachte bedrag dat een verzekerde moet betalen aan eigen risico).

Dit heeft als effect dat een beslagene met een zorgpremie die een stuk lager is dan de standaardpremie voordeel ondervindt aan de nieuwe werkwijze. Een beslagene met een zeer dure zorgpremie ondervindt echter nadeel.

Deze tabel geeft de verschillen weer voor beslagene met de laagste en hoogste premie in 2023:

	Laagste premie	Hoogste premie
Vershil nieuw min oud	€ 2,57	- € 121,09

Voor een beslagene met een lage premie is de nieuwe situatie dus voordeliger (positief verschil), en voor een beslagene met een hoge premie is de oude situatie voordeliger (negatief verschil). Er zijn

¹⁴ CPB, *Gebruik (en niet-gebruik) van toeslagen in Nederland*, 2019. [link](#).

¹⁵ De meest recente cijfers over de samenstelling van de groep beslagene komt uit 2016. I&O Research, *profielchets beslagene*, 2016.

¹⁶ Kamerstukken I, 2016/2016, 34 628, Nr. 3, eerste regel tabel 3 (p. 40).

geen accurate gegevens beschikbaar over de frequentie waarin elk van bovenstaande situaties zich voordoet.¹⁷

Een belangrijke kanttekening bij deze cijfers is dat 2023 een uitzonderlijk jaar was. Door hoge inflatie koos het kabinet ervoor eenmalig de standaardpremie een stuk hoger, en de normpremie een stuk lager vast te stellen.¹⁸ Waar dat in feite op neerkwam is dat de zorgtoeslag rekening hield met een hogere premie en minder eigen bijdrage verwachtte. In omliggende jaren zouden de cijfers uit de tabel er anders uitzien: het voordeel uit de nieuwe situatie is hoger. De dynamiek van de vergelijking blijft echter hetzelfde: hoe hoger de werkelijke kosten, hoe groter het verschil in de bv ten nadele van de huidige werkwijze.

3. Woonkostencomponent

De nieuwe werkwijze en oude werkwijze hebben globaal gezien een vergelijkbare dynamiek (ze houden beiden rekening met inkomen en woonlasten), maar de precieze rekenregels zorgen toch voor aanzienlijke verschillen:

- ▶ De nieuwe werkwijze is ten voordele van beslagene met woonlasten onder de normhuur (omdat de werkelijke woonkosten hier nu niet meer voor gecorrigeerd worden) en boven de maximale huurtoeslaggrens¹⁹ (vanwege het bestaan van de woonkostencorrectie), maar ten nadele van beslagene met woonlasten tussen deze bedragen (omdat de oude werkwijze ook afhankelijk was van de werkelijke woonkosten en de nieuwe werkwijze pas voor woonkosten vanaf 110% van de huurtoeslaggrens).
- ▶ De nieuwe werkwijze is ten nadele van inkomens onder het drempelinkomen²⁰ (omdat er geen woonkostencomponent in de bv is onder dat inkomen), en ten voordele van hogere inkomens (omdat deze component sneller oploopt en tot een hogere waarde doorloopt dan in de oude werkwijze).

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de effecten voor huurders. De precieze bedragen zijn enigszins afhankelijk van de samenstelling van het huishouden.

Nieuwe werkwijze tov oude	< normhuur	> normhuur, < 110% huurtoeslaggrens	> 110% huurtoeslaggrens
Onder drempel	Geen verschil	- € 0 tot - € 193	+ € 0 tot ... (onbegrensd)
Boven drempel	+ € 0 tot + € 808	- € 191 tot + € 784	+ € 0 tot ... (onbegrensd)

Er zijn geen accurate gegevens beschikbaar over de frequentie waarin elk van bovenstaande situaties zich voordoet.²¹ Wel merken we op dat bepaalde combinaties van inkomen en woonlasten veel minder vaak voor zullen komen dan andere: een hoog toetsingsinkomen in combinatie met lage woonlasten (cel linksonder in de tabel) en een laag inkomen in combinatie met hoge woonlasten (rechtsboven). Ook de grootste verschillen tussen oude en nieuwe werkwijze binnen de overige cellen

¹⁷ De profielschets van I&O Research bevat cijfers voor 2014-2015. Daaruit kwam echter naar voren dat een groot deel van de beslagene een zeer dure basiszorgverzekering had, omdat ze als gevolg van wanbetaling de hogere bestuursrechtelijke zorgpremie betaalden. Sindsdien wordt deze boete voor wanbetalers echter anders toegepast, waardoor de cijfers niet gemakkelijk te vertalen zijn naar de situatie in 2023. Zie I&O Research, *profielschets beslagene*, 2016, p. 37.

¹⁸ Zie bijvoorbeeld dit artikel: [link](#).

¹⁹ Momenteel ligt er een wetsvoorstel voor (Kamerstukken I, 2023/2024, 36 311, Nr 3) waarin de maximale huurtoeslaggrens komt te vervallen. De effecten hiervan zijn niet in dit onderzoek meegenomen.

²⁰ In 2023 lag dit drempelinkomen tussen de € 19.375 en € 27.275, afhankelijk van de huishoudsamenstelling.

²¹ De profielschets van I&O Research hanteert categorieën die niet overeenkomen met de normhuur (222 euro per maand) of 110% van de huurtoeslaggrens (880). De cijfers van I&O Research geven aan dat – afhankelijk van het type huishouden – 75-80% van de huishoudens een huur betaalt tussen de 400 en 710 euro. Het grootste deel van de overige huishoudens betaalt minder dan 400 euro. I&O Research, *profielschets beslagene* (2016), p. 36.

komen overeen met situaties die zich minder vaak voor zullen doen. Op basis van de afbeelding in Bijlage B.1 bepalen we een bandbreedte op basis van de combinaties van inkomen en huur die het meest voor de hand liggen. Daarmee komen we uit op een bandbreedte van + € 200 per maand verschil voor beslagene met een hoger inkomen en lagere woonlasten en - € 200 per maand voor beslagene met lager inkomen en hogere woonlasten.

Een andere mogelijke situatie doet zich voor bij beslagene met een afbetaalde koopwoning. Daarbij geldt dezelfde logica als bij huurwoningen: een beslagene met lage lasten is voordeliger uit in de nieuwe methodiek, aangezien daar uit wordt gegaan van een standaard wooncomponent. Het is denkbaar dat een persoon een koopwoning bezit, maar geen hypotheek meer betaalt. Echter, onder beslagene is dit aandeel zeer klein. Dit gaat om grofweg 1%.²²

4. Kindgebonden budget-component

De dynamiek van de component voor het kindgebonden budget is in de oude en nieuwe werkwijzen in principe hetzelfde (deze neemt in dezelfde mate toe met toenemend toetsingsinkomen). De omvang van de component is in de nieuwe werkwijze echter op een andere manier gemaximeerd dan in de oude. Dit leidt tot twee verschillen. De eerste is dat het maximum in de nieuwe werkwijze al bij een lager toetsingsinkomen bereikt wordt, namelijk bij het toetsingsinkomen waarvoor de bvv gelijk is aan de maximale bvv voor het betreffende type huishouden (€ 50.479 per jaar in 2023). Dit maximum is daarom ook lager dan voorheen. De verschillen tussen de nieuwe en oude werkwijze nemen vanaf het voornoemde bedrag toe met het toetsingsinkomen.

Het tweede verschil is dat het maximum van de kgb-component nu niet meer afhankelijk is van de daadwerkelijke samenstelling van het gezin, maar gelijk is aan het *“verschil tussen het maximale bedrag aan kindgebonden budget en het bedrag dat men nog ontvangt bij een beslagvrije voet met een vast (maximaal) bedrag (uitgaande van 2 kinderen jonger dan 12 jaar).”*²³

De maximale omvang van het verschil is de omvang van het kindgebonden budget zonder de inkomensafhankelijke aftrek minus de maximale omvang van de kgb-component van de nieuwe bvv. Dit maximale verschil is afhankelijk van de samenstelling van het huishouden: voor huishoudens met meer kinderen is het verschil groter dan voor huishoudens met minder kinderen. Ter illustratie hebben we de maximale verschillen hieronder inzichtelijk gemaakt voor de huishoudsamenstellingen van de voorbeeldhuishoudens van benadering 2.a (zie Bijlage B.1 voor onderbouwing).

Toetsingsinkomen:	< 50.479		> 50.479	
	Aantal kinderen (leeftijd)	1 (8 jr)	2 (8/13 jr)	3 (11/13/15 jr)
Max. verschil beide werkwijzen (alleenstaande oude)	0	€ 0 - € 315	€ 0 - € 443	€ 0 - € 593
Max. verschil beide werkwijzen (paar)	0	€ 0 - € 92	€ 0 - € 220	€ 0 - € 370

Merk op dat deze maximale verschillen zich pas bij relatief hoge inkomens voordoen: de eerste voor paren bij een toetsingsinkomen van ongeveer € 68.000 per jaar, de tweede bij een inkomen van € 94.000, de derde bij € 120.000.

I. Correctie voor inkomen partner

Hiervoor is in principe geen verschil tussen de oude en nieuwe werkwijze.

²² Naar schatting bezit tussen de 16 en 21% van de beslagene een koopwoning. Van de woningbezitters heeft slechts een klein aandeel (6%) geen hypotheeklasten. I&O Research, *profiel schets beslagene* (2016), p. 35-36.

²³ <https://www.bureauwsnp.nl/> > Vrij te laten bedrag > Vtlb rapport januari 2024 > 3. De beslagvrije voet volgens art. 475da Rv > 3.2 De verschillende groepen schuldenaren op basis van het belastbaar inkomen

II. Correctie gebruik privévoertuig

Deze correctie houdt in dat de bv in de nieuwe werkwijze gecorrigeerd wordt voor een belastingvoordeel. Dit verschilt met de oude werkwijze waardoor de huidige werkwijze voor beslagene nadeliger uitpakt. Dit kan tot enkele honderden euro's per maand bedragen. We kunnen niet schatten op welk gedeelte van de beslagene dit van toepassing is.

III. 95%-regel (aflossing met 5% van het inkomen)²⁴

De 95% -regel houdt in dat er 95% van het netto inkomen als bv wordt gehanteerd. Dat is aan de orde als de basis bv hoger is dan het netto inkomen van de schuldenaar. In die gevallen wordt 95% van het netto inkomen van de schuldenaar als bv aangemerkt. Wanneer het inkomen van een beslagene lager is dan de basis bv, wordt de bv dus alsnog vastgesteld op 95% van het inkomen van de beslagene en wordt de afloscapaciteit gelijk aan de overige 5%

Deze correctie pak ten nadele uit van beslagene met een inkomen onder het bijstandsniveau. Het is onbekend hoe groot deze groep is.²⁵ Het verschil is hieronder weergegeven:

	Alleenstaanden	Gehuwden
Verskil	- € 0 tot - € 59,78	- € 0 tot - € 85,40

We weten niet hoe vaak de 95%-regel toegepast wordt.²⁶

Samenspel woonkosten en 95%-regel. We noemen tot slot bij deze correctie een specifieke groep waarvoor dit speelt, maar er ook een samenspel met de woonkosten is: beslagene die onder de kostendelersnorm vallen. Bijstandsontvangers die een huishouden delen met anderen, niet zijnde hun partner, krijgen een lagere bijstandsuitkering. De reden hiervoor is dat zij geacht worden lagere kosten voor levensonderhoud (in het bijzonder wonen) te hebben, omdat zij deze met anderen delen. Op deze beslagene is de 95%-regel van toepassing, omdat hun inkomen lager is dan hun bv voorafgaand aan toepassing van de 95%-regel.

IV. Correctie onbeslagen inkomsten

Hiervoor is in principe geen verschil tussen de oude en nieuwe werkwijze.

Samenvatting en deelconclusies

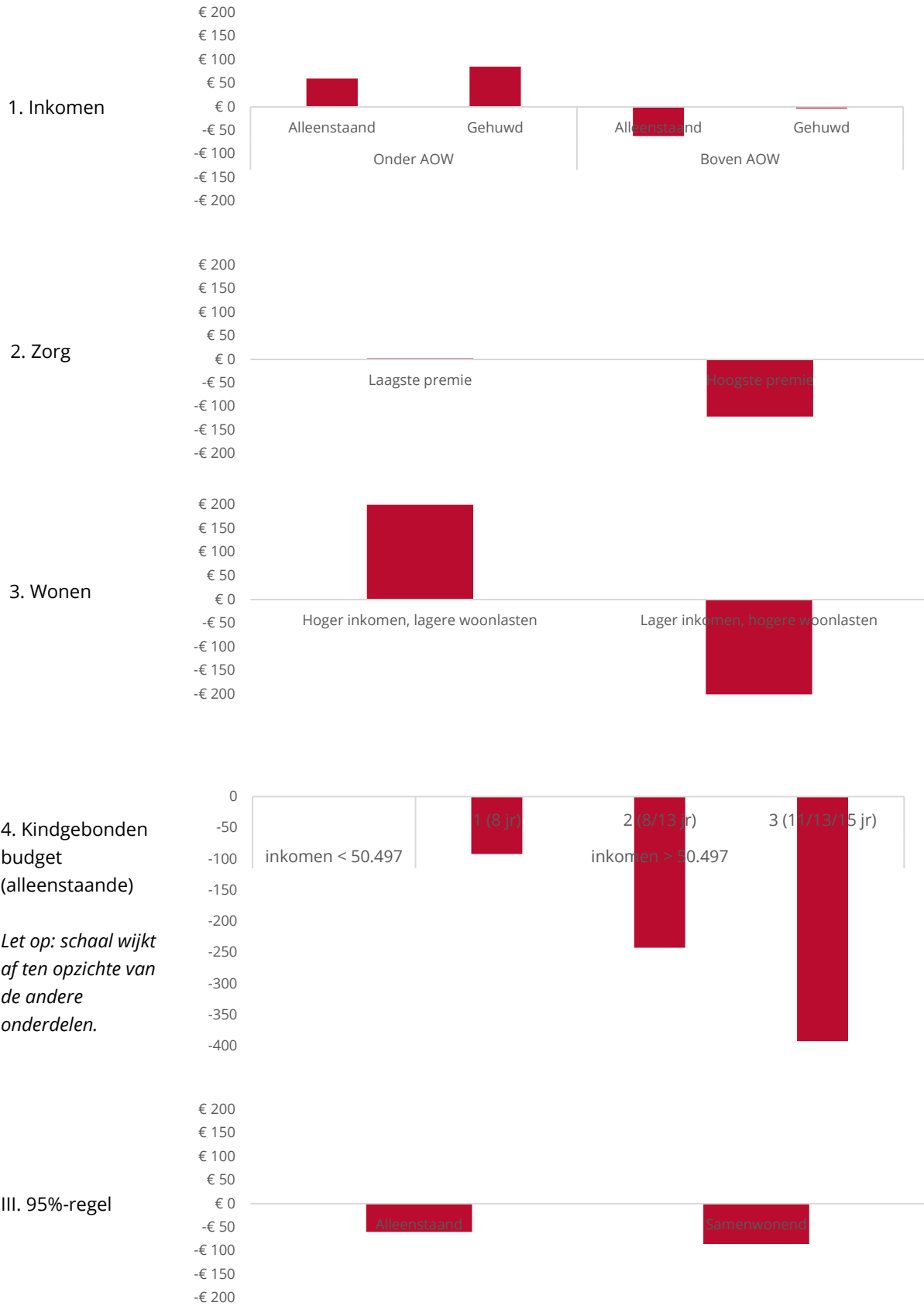
In de afbeeldingen hieronder zijn de hierboven beschreven uitkomsten visueel weergegeven. In elke afbeelding is hierbij dezelfde schaal gehanteerd. We beperken ons tot de componenten en correcties waarvoor zich verschillen voordoen.

Let op: we geven telkens potentiële verschillen weer tussen de oude en de nieuwe bv-methodiek. Hierbij maken we per onderdeel gebruik van een voorbeeldhuishouden waar het verschil zou kunnen optreden. Het verschilt per onderdeel welk voorbeeldhuishouden dat betreft. Zie voor een volledige onderbouwing Bijlage B.1.

²⁴ Niet te verwarren met het gebruik van 95% van de bijstandsnorm, die als basis dient voor de berekening van de bv.

²⁵ Het bestaan van deze groep is bekend. Recentelijk heeft het UWV bijvoorbeeld een tijdelijke overbruggingsregeling ingesteld voor 6.400 huishoudens die onder bijstandsniveau terecht komen terwijl wordt gewerkt aan een permanente oplossing. Zie <https://sociaalweb.nl/nieuws/wetsvoorstel-overbruggingsregeling-alleenverdieners-in-internetconsultatie/>.

²⁶ Dit wordt niet geregistreerd door de rekentools die de bv moeten bepalen. Het hierboven aangehaalde onderzoek van I&O Research rapporteert weliswaar over het inkomen van de beslagene, maar dat betreft niet het gezamenlijke inkomen van het huishouden.

Uit bovenstaande is op te maken dat de verschillen uit vijf componenten voortkomen: inkomen, zorg, wonen, kindgebonden budget en de 95%-regel. Voor drie eerste componenten kunnen de wijzigingen zowel in het voordeel als het nadeel van de beslagene uitpakken, afhankelijk van diens situatie. Voor het kindgebonden budget en de 95%-regel kan de wijziging alleen in het nadeel van de beslagene uitpakken.

De potentiële omvang van de verschillen is voor de wooncomponent en component kindgebonden budget groter dan voor de andere componenten, die in onderlinge omvang redelijk beperkt zijn. Verschillende componenten hebben een inkomensdynamiek: de wooncomponent, component kindgebonden budget en de 95%-regel. Die dynamiek is wel verschillend: de verschillen bij de 95%-regel zijn in het nadeel van beslagene met een lager toetsingsinkomen, bij de wooncomponent in het voordeel van inkomens met een hoger inkomen, maar bij de kindgebonden component juist in het nadeel van beslagene met een hoger inkomen.

De verschillen voor de inkomens-, zorg-, kindgebonden budget- en wooncomponent kunnen elkaar versterken. Voor de 95%-regel is dat niet het geval, omdat deze toegepast wordt op de bv als geheel.

Op basis van bovenstaande kunnen de volgende deelconclusies getrokken worden:

Deelconclusies:

- ▶ Er is een aantal verschillen tussen de huidige en oude werkwijze dat tot verschillen in de omvang van de bv leidt.
- ▶ De omvang van deze verschillen kan -afhankelijk van de specifieke situatie- aanzienlijk zijn. In potentie kunnen de verschillen voortkomend uit de component kindgebonden budget het grootst zijn (bij een hoog toetsingsinkomen), gevolgd door de verschillen voor de wooncomponent (laag toetsingsinkomen in combinatie met relatief hoge woonlasten).
- ▶ Waar zich verschillen voordoen, is dit veelal bij a priori verschillende groepen (d.w.z. dit is niet exact langs dezelfde lijnen):
 - ▶ voor de inkomenscomponent is dit langs de lijnen van de huishoudsamenstelling: voor huishoudens boven de AOW-gerechtigde leeftijd is de bv lager dan voorheen. Voor de component kindgebonden budget wordt het maximum verschil bepaald door de huishoudsamenstelling.
 - ▶ voor de wooncomponent, component kindgebonden budget en 95%-regel langs de lijnen van toetsingsinkomen: de bv is bij de eerste en laatste lager dan voorheen voor beslagene met de laagste toetsingsinkomens, bij de tweede is deze lager voor de hogere inkomens.
 - ▶ Voor de zorg- en wooncomponenten doen zich aanvullend verschillen voor langs de lijnen van daadwerkelijke zorg- dan wel woonlasten: beslagene met woonlasten tussen normhuur en huurtoeslaghuur zijn bij de nieuwe werkwijze in het nadeel, beslagene met woonlasten boven de 110% van de huurtoeslaghuur zijn in het voordeel. Voor beslagene met een hoge zorgpremie is de nieuwe methodiek nadelig vergeleken met de oude; voor beslagene met een lage zorgpremie geldt het tegenovergestelde.
- ▶ Er is dus niet eenduidig één groep aan te wijzen waarbij zich de grootste verschillen voordoen. Wél kan er sprake zijn van stapeling van verschillen uit verschillende componenten. Deze verschillen kunnen elkaar uitdoven, maar ook (ten positieve of negatieve) versterken.
- ▶ Combinaties van kenmerken waarvoor verschillen elkaar (ten nadele van de beslagene) versterken, zijn bijvoorbeeld:
 - ▶ AOW-gerechtigden met een laag toetsingsinkomen, woonlasten tussen de normhuur en huurtoeslaggrens én een hoge zorgpremie.
 - ▶ Gezinnen met kinderen met een hoog toetsingsinkomen én een hoge zorgpremie.

Reflecties op de uitkomsten

Reflecties op basis van casuïstiek

Aangezien we geen grote hoeveelheid casussen tot onze beschikking hebben om de vergelijking tussen de oude en nieuwe werkwijze te maken, is niet vanuit de casuïstiek aan te tonen hoe vaak potentieel problematische situaties zich voordoen. We kunnen slechts indicatief aangeven in welke mate de geraamde potentiële verschillen voorkomen in de praktijk. Wel zijn er twee mogelijke aanvullingen op deze indicatieve schattingen, veelal voor beslagenen die de pensioengerechtigde leeftijd bereikt hebben.

Ten eerste heeft de sociale verzekeringsbank (SVB) 9 casussen aangedragen van beslagenen waarvoor zowel in de oude als de nieuwe methodiek een bv is vastgesteld, en waarvoor de bv in de nieuwe methodiek aanmerkelijk lager uitviel. In een gezamenlijke analyse zijn de potentiële oorzaken van deze verschillen geïdentificeerd. Deze zijn drieledig:

- ▶ **De inkomenscomponent.** Door hanteren van de bijstandsnorm voor personen onder de pensioengerechtigde leeftijd, in combinatie met het hanteren van een percentage van 95% van de betreffende bijstandsnorm in plaats van 90% treedt met name voor alleenstaande beslagenen boven de pensioengerechtigde leeftijd een verlaging van de bv op (voor gehuwden valt het voor- en het nadeel van deze twee veranderingen nagenoeg tegen elkaar weg).
- ▶ **Woonkosten.** De wijze waarop de wooncomponent bepaald wordt, verschilt tussen de oude en nieuwe werkwijzen. De woonlasten van de aangedragen casussen variëren tussen de 683 en 889 euro per maand. Bij het relatief lage inkomensbereik (waarin de AOW valt), pakt de nieuwe werkwijze ten nadele van beslagenen uit, zeker bij hoge woonlasten (zie hierboven en Bijlage B.1). De woonlasten van de aangedragen casussen zitten dus precies in het bereik waarop zich grote verschillen tussen oude en nieuwe methodiek voor kunnen doen²⁷.
- ▶ **Toepassing van de 95%-regeling (aflossing met 5% van het inkomen).** Dit is voor beslagenen met een volledige AOW-uitkering niet van toepassing. Omdat het uitkeringsbedrag van de AOW hoger is dan de bijstand, zal de bv altijd lager zijn dan het inkomen. In een aantal casussen zagen we echter dat een beslagene geen of geen volledig AOW-recht heeft opgebouwd (omdat deze een deel van het werkzame leven in het buitenland verbleven heeft). Er bestaat dan de mogelijkheid voor de Aanvullende Inkomensondersteuning (AIO). Hiermee wordt het inkomen aangevuld tot bijstandsniveau. Dat zijn inkomens waarvoor de 95%-regel wel van toepassing is of kan zijn. Dit kan in dat geval echter maar een deel van de geconstateerde verschillen verklaren. In de aangedragen casussen is de afloscapaciteit € 175 tot € 209 hoger dan met de oude werkwijze. De maximale impact van de 95%-regel kan echter maar 5% van het bijstandsniveau zijn, dat is een stuk minder dan voornoemde bedragen. De 95%-regel wordt toegepast op de gehele bv voorafgaand aan deze correctie, wanneer deze hoger is dan het inkomen. Dat betekent dat het 1) de kans dat de 95%-regel toegepast wordt kleiner wordt naarmate de andere twee verklaringen een grotere rol spelen (omdat deze in dat geval tot een lagere bv leiden) en 2) het effect van de 95%-regel in geval van toepassing niet bovenop maar in plaats van de andere effecten is.

Welke verklaringen in welke mate meespelen bij de casussen is op basis van de beschikbare informatie niet precies te zeggen, maar het lijkt erop dat de inkomenscomponent in combinatie met een ander andere wijze van bepalen van de woonkostencorrectie samen de verklaring vormen.

²⁷ De woonlasten van 889 euro per maand liggen dan wel weer in het bereik waarop de woonkostencorrectie aangevraagd kan worden, maar het resultaat hiervan zou voor 9 euro per maand in het voordeel van de beslagenen zijn.

Deelconclusie. Voor zover dat op basis van de beschikbare informatie te bepalen is, zijn de uitkomsten van de beschikbare casussen in lijn met de bevindingen op basis van de algemene vergelijking tussen oude en nieuwe werkwijze.

Reflectie aan de hand van de verwachte inkomenseffecten

In de Memorie van Toelichting zijn vrij uitgebreide voorbeeldberekeningen gegeven van de verwachte gemiddelde inkomenseffecten per groep²⁸. De voorbeeldberekeningen behandelen verschillende typen huishoudens met verschillende omvang van inkomen. Voor de vergelijking van de zorgcomponent gaat de wetgever uit van een gemiddelde zorgpremie van € 122 per maand, gelijk aan de standaardpremie. Voor de woonkosten zijn de bedragen gehanteerd die corresponderen met de woonquotes²⁹ uit WoOn 2015 (WoonOnderzoek Nederland³⁰). Dit betreft voor beiden dus *specifieke bedragen*.

Wanneer onze analyse uitgaat van dezelfde aannames, komt zij tot dezelfde uitkomsten. Zoals bovenstaande bevindingen echter laten zien, zijn de werkelijke verschillen tussen oude en nieuwe werkwijze erg afhankelijk van de feitelijke zorg- en woonkosten. We reflecteren op beiden:

- ▶ In de oude werkwijze was de **zorgcomponent** van de bv gelijk was aan de zorgpremie minus de normpremie minus de zorgtoeslag. Omdat de zorgtoeslag gelijk is aan de standaardpremie minus de normpremie, is de zorgcomponent van de bv gelijk aan de zorgpremie minus de standaardpremie. In de nieuwe werkwijze is deze gelijk aan de normpremie. Bij een keuze van de zorgpremie gelijk aan de standaardpremie, is de zorgcomponent voor lage inkomens (waar de normpremie (nagenoeg) gelijk is aan 0 euro) voor beide werkwijzen vergelijkbaar. Bij hogere zorgkosten (hogere premie voor de basisverzekering in combinatie met een aanvullende verzekering) is de beslagene in de nieuwe werkwijze echter nadeliger uit (zie de analyse hierboven). Bij hogere inkomsten is deze voordeliger uit.
- ▶ Wat de **wooncomponent** van de bv betreft, is het in het nadeel van de beslagene wanneer de woonkosten hoger zijn en het inkomen lager is. Recentere uitvoeringen van het hierboven aangehaalde WoonOnderzoek Nederland³¹ laten zien dat de woonquotes iets gedaald zijn tussen 2015 en 2021, maar dit betreft gemiddelden. Er zijn uiteraard beslagenen die hogere (en lagere) woonlasten hebben dan dit gemiddelde. Voor hen kunnen de verschillen aanzienlijk zijn. Weliswaar bestaat er een correctie van de bv voor hoge woonlasten, maar deze treedt pas in werking boven 110% van de huurtoeslaggrens (wanneer er ook geen recht meer is op huurtoeslag).

Deelconclusie. De bevindingen van bovenstaande analyse zijn, voor zover te beoordelen, in lijn met de verwachte inkomenseffecten zoals beschreven in de Memorie van Toelichting, voor specifieke waarden voor zorg- en woonkosten. Vanwege de gevoeligheid voor de werkelijke zorg- en woonkosten in de oude werkwijze, zijn de verschillen meer in het nadeel / voordeel van de beslagene bij hogere / lagere feitelijke kosten voor zorg en wonen.

²⁸ Kamerstukken I, 2015/2016, 34 628, Nr. 3, p. 38 e.v.

²⁹ Dit is de gemiddelde verhouding van de woonlasten van huurders op hun netto beschikbaar inkomen.

³⁰ *Wonen in beweging, De resultaten van het WoonOnderzoek Nederland 2015*, Ministerie van BZK (2016)

³¹ *Wonen langs de meetlat, Resultaten van het WoonOnderzoek Nederland 2021*, Ministerie van BZK (2022).

Reflecties naar aanleiding van de uitspraak van de CRvB

Een tweede aanvulling op onze schattingen is een recente uitspraak van de Centrale Raad van Beroep.³² De zaak betrof twee AOW-gerechtigden die door de SVB werden gekort in hun pensioenuitkering om eerdere te hoog uitgekeerde pensioenbetalingen te verrekenen. Alhoewel het hier niet ging om derdenbeslag (de SVB zette immers een eigen betaling recht), werd in dit geval wel de bv berekend om het aflosbedrag te bepalen. De regeling die dit mogelijk maakte stelde dat in die berekening de volledige afloscapaciteit moest worden gebruikt, tenzij dat tot een onredelijk resultaat leidt. Het beleid van de SVB was om in de meeste gevallen gebruik te maken van de volledige afloscapaciteit.

De Raad concludeerde dat die regeling had moeten worden heroverwogen toen de Wvbw in werking trad. Er bestaan nu immers twee opvattingen over het minimum waarvan iemand kan leven: de hoogte van de bv is nu leeftijdsonafhankelijk, terwijl de bijstandsnorm hoger is voor personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt. Dit des te meer omdat de SVB signaleerde dat de vbw onvoorziene nadelige effecten heeft op personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt, en de minister sindsdien in een kamerbrief deze effecten heeft erkend en heeft aangekondigd wetgeving voor te bereiden die de bv verhoogt voor personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt.³³ Daarbij speelde in het bijzonder mee dat in de MvT van de Wvbw wordt beargumenteerd dat een leeftijdsonderscheid zoals in de bijstand niet van toepassing is, aangezien beslagene in de regel voor korte tijd van de bv moeten leven.³⁴ In deze casus ging het echter om het een aflosperiode van meer dan 10 jaar.

De Raad droeg de SVB op om een bv te hanteren die gebruikmaakt van 95% van de bijstandsnorm voor personen die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt. Dit geldt totdat de regeling, of in ieder geval de positie van personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt, is heroverwogen.

Deze uitspraak bevestigt het beeld dat de nieuwe bv nadeliger uit kan pakken voor personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt en dat dit met name problematisch is wanneer het gaat over een lange periode van terugbetaling. We kunnen op basis van deze uitspraak echter wederom geen conclusies trekken over de frequentie waarmee deze problematiek zich voordoet.

3.2 Benadering 2.a: vergelijking beschikbaar inkomen en uitgaven

In de algemene benadering vergelijken we het beschikbare inkomen en minimale uitgaven van beslagene. We hanteren hiervoor het sociaal minimum. Omdat dit erg afhankelijk is van de kenmerken van het huishouden van de beslagene, maken we onderscheid naar de 10 voorbeeldhuishoudens, zoals bepaald door de commissie sociaal minimum:

Leeftijd Leefsituatie	< AOW-leeftijd								> AOW-leeftijd	
	Alleenstaande				Paar				Alleen	Paar
Aantal kinderen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	0

³² ECLI:NL:CRVB:2024:1. [Link](#).

³³ Kamerstukken II 2022/23, 24 515, nr. 670. [Link](#).

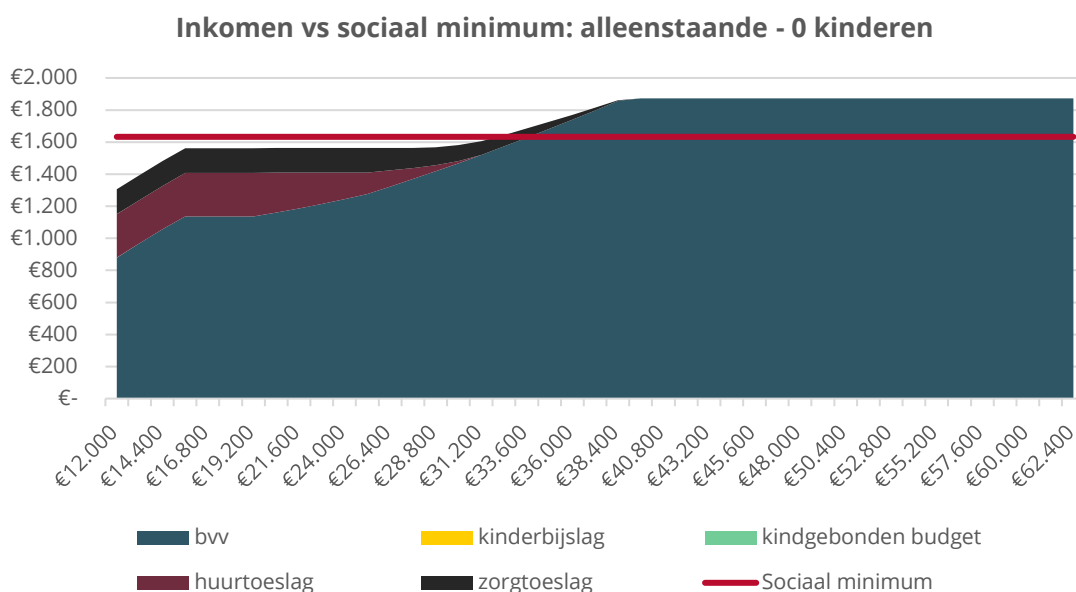
³⁴ Memorie van Toelichting Wvbw, p. 40. [Link](#).

Lftd kinderen	N.v.t.	8	8/13	11/13/15	N.v.t.	8	8/13	11/13/15	N.v.t.	N.v.t.
Soc. minimum	€1.633	€2.110	€2.493	€2.928	€2.400	€2.738	€3.100	€3.522	€1.649	€2.408

Voor het beschikbare inkomen hanteren we de som van vijf inkomstenbronnen: bvv, kinderbijslag, kindgebonden budget, huurtoeslag en zorgtoeslag. Omdat de hoogte van de bvv en toeslagen afhankelijk is van het toetsingsinkomen, doen we geen aannames over welk toetsingsinkomen een beslagene had voorafgaand aan het beslag. We presenteren de bevindingen daarom als een figuur waarin de som van de inkomstenbronnen (het beschikbaar inkomen) afgezet is tegen het sociaal minimum (de voorbeeldbegrotingen per huishoudtype volgens de Commissie Sociaal Minimum). Omdat deze laatste in principe niet inkomensafhankelijk is, geven we deze weer als een horizontale rode lijn.

Illustratie: alleenstaande zonder kinderen

In onderstaande figuur zijn de uitkomsten voor een alleenstaande zonder kinderen weergegeven.

Duiding van uitkomsten

Voor een voorbeeldhuishouden zonder kinderen is alleen sprake van een bvv, huurtoeslag en zorgtoeslag. Voor de inkomens onder bijstandsniveau (links in de figuur) zijn de toeslagen maximaal, maar is de bvv niet van onderen begrensd. Dit komt door de 95%-regel ter aflossing met 5% van het inkomen op de vordering. Hierdoor loopt het totale beschikbare inkomen onder de bvv evenredig terug met het teruglopen van het inkomen. Vanaf het bijstandsniveau is er een inkomensbereik (tot een toetsingsinkomen van ca. € 28.800 per jaar) waarvoor het beschikbare inkomen na beslag niet varieert met het toetsingsinkomen. Dit komt omdat de compensatiekop in dit bereik precies tegemoet komt aan de afbouw van de toeslagen. De huurcomponent van de compensatiekop is echter niet gemaximeerd. Daardoor neemt de bvv toe met hoger toetsingsinkomen, totdat deze de wettelijk maximale waarde aanneemt (€ 1.873,- per maand voor het betreffende voorbeeldhuishouden).

Voor lagere inkomens ligt de som van de betreffende inkomstenbronnen onder het sociaal minimum (de voorbeeldbegrotingen). Het grootste verschil³⁶ is 71 euro. Het beschikbare inkomen van deze huishoudens zit op 96% van dit sociaal minimum. Dit is voor het toetsingsinkomens tussen € 15.600 en € 28.800 per jaar). Voor de hogere inkomens is het beschikbare inkomen hoger dan dit sociaal minimum. Voor toetsingsinkomens vanaf € 39.600 per jaar is dit verschil maximaal: 240 euro per maand. Dit komt overeen met 115% van het sociaal minimum.

In Bijlage B.2 zijn dezelfde grafieken ook voor de andere 9 voorbeeldhuishoudens weergegeven. De duiding van de som van inkomstenbronnen is voor de andere voorbeeldhuishoudens in principe hetzelfde. De verschillen tussen totale beschikbare inkomen en minimale uitgaven is wel steeds anders.

Specifieke omstandigheden

De uitkomsten hierboven en opgenomen in Bijlage B.2. hebben betrekking op de algemene bvv en de voorbeeldbegrotingen van de Commissie Sociaal Minimum.³⁷ Er zijn echter heel veel specifieke omstandigheden en kenmerken van huishoudens die van invloed zijn op de inkomsten- en/of uitgavenkant. We stippen ze hieronder kort aan.

Inkomsten (bvv)

Afhankelijk van de omstandigheden kan er een aantal correcties op de basis-bvv toegepast worden. We reflecteren hieronder kort op de correcties en wat zij betekenen voor bovenstaande uitkomsten.

- ▶ **Basis-bvv: gebruik toeslagen.** Merk op dat deze uitkomsten veronderstellen dat de beslagene in kwestie alle toeslagen aanvraagt en ontvangt waar hij of zij recht op heeft. Dit is niet noodzakelijk altijd het geval. De uitkomsten zijn in dat geval meer nadelig voor de beslagene. Hoeveel dat is, is af te lezen uit de grafiek hierboven en in de Bijlage.
- ▶ **Hoge woonkosten:** de bvv kent een mogelijke opslag voor hoge woonkosten. Hier komen we aan tegemoet in de gevoeligheidsanalyse in de volgende paragraaf.
- ▶ **Gebruik van een voertuig van de werkgever voor privédoeleinden:** dit is niet verdisconteerd in de analyse hierboven. We beschrijven de situatie van hoge vervoerskosten wel in de gevoeligheidsanalyse in de volgende paragraaf.
- ▶ **Toepassing van de 95%-regel (aflossing met 5% van het inkomen):** deze is al verdisconteerd in de bovenstaande bevindingen, zie de linkerkant van de bovenstaande grafiek.
- ▶ **Inkomen van de partner:** de bvv wordt verminderd met het onbeslagen netto inkomen van de partner, maar die vermindering bedraagt maximaal de helft van de bvv voorafgaand aan deze vermindering. Dit betekent dat voor huishoudens waarbij de partner meer dan de helft van de bvv van de beslagene verdient, het beschikbare inkomen hoger is dan de bvv plus toeslagen. Ter illustratie: bij een gezamenlijk netto inkomen van het huishouden van 3.000 euro per maand, is de hoogte van de bvv 2.037 euro per maand, wanneer het volledige inkomen van de beslagene zelf afkomstig is, maar de volledige 3.000 euro per maand wanneer het volledige inkomen van diens partner is. Voor het doel van deze analyse is echter het belangrijkste dat het beschikbare inkomen er nooit op achteruit gaat, wanneer ook de partner over een inkomen beschikt. Het effect voor op de inkomsten van de beslagene kan dus alleen positief zijn.
- ▶ **Aftrek van overige onbeslagen inkomsten:** wanneer er sprake is van (een) andere inkomstenbron(nen) waarop geen beslag ligt, dan wordt de bvv verminderd met de netto

³⁶ We rekenen hier vanaf de bijstandsgrens, dus waar de 95%-regel nog niet in werking treedt, omdat bij het meenemen van nog lagere inkomens het maximumverschil voor alle voorbeeldhuishoudens gelijk zou zijn aan het betreffende sociaal minimum

³⁷ Merk op dat deze vergelijking over 2023 betreft. Naar aanleiding van de bevindingen van de Commissie Sociaal Minimum zijn er over 2024 koopkrachtregelingen doorgevoerd (zie [file \(overheid.nl\)](#)). Deze hebben nog niet hun beslag gekregen in de vergelijking.

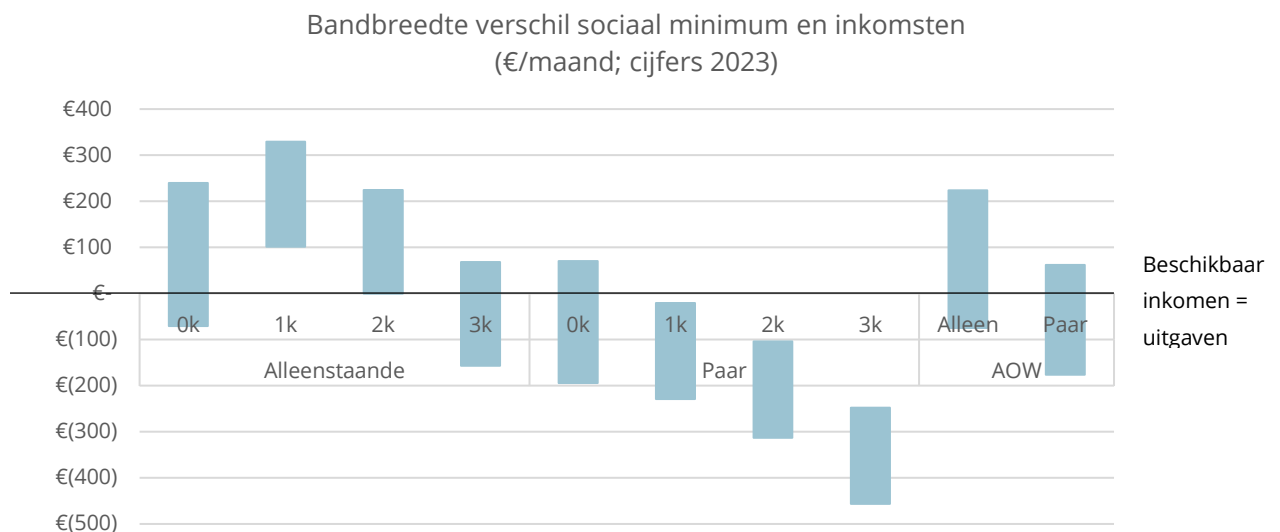
inkomsten uit deze bron(nen), maar kan hierdoor niet negatief worden. In principe heeft dit daarmee netto geen effect op de beschikbare inkomens van het huishouden van de beslagene. Uitzondering hierop is wanneer de omvang van de inkomsten waarop geen beslag ligt, hoger is dan de bv voorafgaand aan aftrek. In dat geval is het beschikbare inkomen hoger dan de bv.

Uitgaven

We maken tot slot een opmerking ten aanzien van de uitgaven. De commissie sociaal minimum gaat in de uit van lage woonkosten (*de gemiddelde huur voor huishoudens met een inkomen t/m 120% van het sociaal minimum*³⁸). In de meeste gevallen zullen de feitelijke woonkosten van beslagene dus hoger zijn. Er is één specifieke uitzondering hierop; wanneer de beslagene een eigen huis bezit waarvan de hypotheek afbetaald is. In dat geval is het minimale uitgavenniveau uiteraard lager.

Samenvatting en reflectie

In de onderstaande figuur zijn de uitkomsten voor alle voorbeeldhuishoudens naast elkaar weergegeven, door voor elk van hen het maximale en minimale verschil tussen beschikbaar inkomen en sociaal minimum. De bovenkant van de bandbreedte betreft dus het verschil tussen beschikbaar inkomen en minimale uitgaven zoals bij de voorbeeldbegroting dat in het *maximale voordeel van de beslagene* uitpakt. Voor het voorbeeld hierboven van de alleenstaande zonder kinderen betreft dit de voornoemde overschot van € 240,- per maand. De onderkant van de bandbreedte betreft het verschil dat in het *maximale nadeel van de beslagene* uitpakt (€ 71 tekort per maand voor een alleenstaande zonder kinderen). Het minimum is hierbij de laagste waarde vóór inwerkingtreding van de 95%-regel, aangezien die regel tot gevolg heeft dat er in theorie geen ondergrens is aan de bv.

Uit deze bandbreedtes kunnen op het eerste gezicht drie zaken worden opgemaakt:

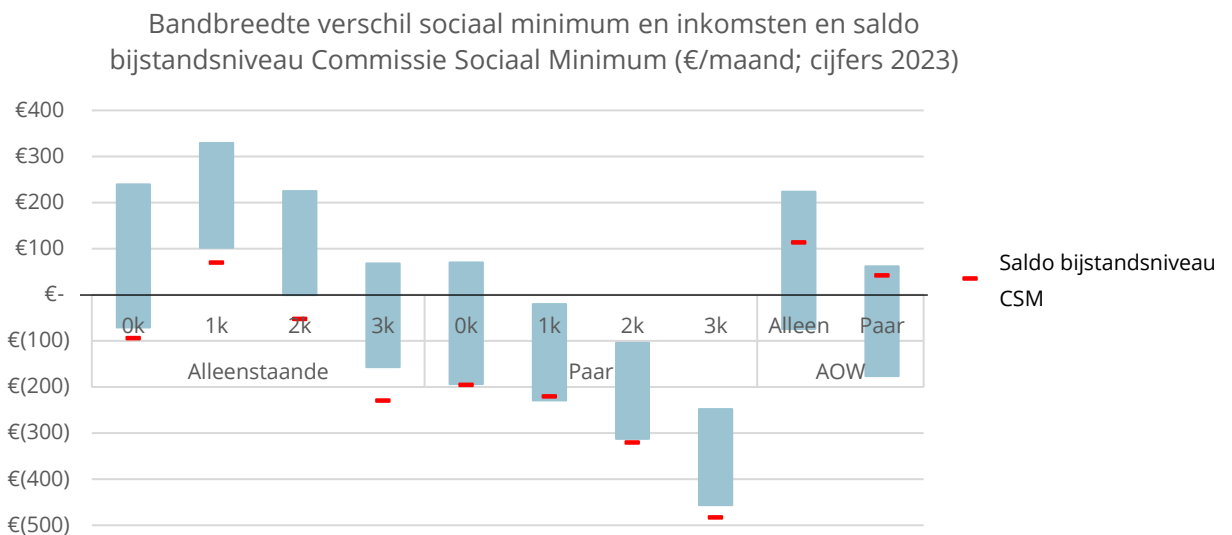
1. Paren onder de bv zijn minder goed voorzien in de minimumuitgaven die de Commissie Sociaal Minimum voor hen raamt dan alleenstaanden.
2. De toereikendheid van hun totale beschikbare inkomen neemt af naarmate de huishoudens meer kinderen hebben.

³⁸ Op weg naar een nieuwe armoedegrens, CBS, Nibud en SCP (2023), p. 25.

3. Het resterende beschikbare inkomen onder de bv is voor AOW'ers niet minder toereikend dan bij niet-AOW'ers.

Een belangrijke kanttekening hierbij is dat we bij deze bandbreedtes het bijstandsniveau als minimum hanteren. De 95%-regel betekent echter dat er in principe geen ondergrens zit aan de bv. Daardoor is het verschil tussen het sociaal minimum en de bv het grootst (en ook groter dan de ondergrens van de bandbreedtes) voor de huishoudens met de allerlaagste inkomens. Er zijn verschillende redenen denkbaar waardoor een huishouden minder inkomen kan hebben dan bijstandsniveau, zoals niet van overheidssteun afhankelijk willen zijn, of geen aanspraak maken op bijstand.

Een andere belangrijke kanttekening bij de bovenstaande bevindingen is dat de (on)toereikendheid van de bv, met uitzondering van personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt, gelijke tred houdt met de (on)toereikendheid van het bijstandsniveau. Ter illustratie hiervan hebben we in onderstaande grafiek via de rode strepen ook het saldo (inkomsten minus uitgaven) weergegeven van de voorbeeldhuishoudens op bijstandsniveau wanneer er geen beslag ligt op hun inkomen³⁹.

In de vergelijking tussen deze saldi en de bandbreedtes valt op dat ze vrijwel gelijke tred houden: toereikendheid van de bv voor de minimumuitgaven per voorbeeldhuishouden is afhankelijk van de toereikendheid van het bijstandsniveau⁴⁰. Dit is niet vreemd. De berekening van de bv is gebaseerd op bijstandsniveau in combinatie met toeslagen. In lijn met de conclusies van de Commissie Sociaal Minimum over de bijstand en toeslagen zien we dus dat ook de bv tekortschiet voor paren en mensen met (veel) kinderen.

Personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt vormen hierop een uitzondering. Hun saldo onder de bv voor de voorbeeldhuishoudens met de laagste inkomens is een stuk lager dan

³⁹ Bron: *Een zeker bestaan*, Commissie Sociaal Minimum (2023), Tabel 1 (p. 20)

⁴⁰ Er zijn her en der kleine verschillen tussen de onderkant van de bandbreedte en de rode lijnen. Dat heeft verschillende oorzaken. De bv is ten eerste gebaseerd op 95% in plaats van 100% van de bijstandsuitkering. Ten tweede neemt de commissie sociaal minimum enkele aanvullende (kleinere) uitgaven- en inkomstenbronnen mee: lokale regelingen, het effect van huurverlaging via de huurtoeslag, energietoeslag en het effect van het vervallen incidenteel beleid (inkomsten), samen met het effect van huurverlaging via een lagere huur en een 'flexbudget' van 6% (uitgaven).

hun saldo op onbeslagen bijstandsniveau. Dit komt doordat voor hen een hogere bijstandsnorm geldt. In de bv wordt er geen onderscheid gemaakt tussen personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt en andere beslagenen, waardoor de bv voor hen lager uitvalt in vergelijking met het onbeslagen saldo dan voor de andere voorbeeldhuishoudens.

Deelconclusies:

- ▶ Voor paren volstaat de bv minder goed dan voor alleenstaanden en van hoe meer kinderen er sprake is, hoe minder de bv volstaat. Deze ontoereikendheid is (grotendeels) terug te voeren op de ontoereikendheid van de bijstand (waar de bv op gebaseerd is) en het kindgebonden budget.⁴¹
- ▶ De bv is minder toereikend voor de laagste inkomens (waarop de 95%-regel van toepassing is).
- ▶ De bv is voor veel AOW'ers ontoereikend, maar dat is niet méér het geval dan voor de andere voorbeeldhuishoudens.

3.3 Benadering 2.b: gevoeligheidsanalyse

Hieronder bespreken we de samenvatting van de uitkomsten van de gevoeligheidsanalyse. We staan telkens stil bij mogelijke meerkosten bovenop de basisuitgaven die de Commissie Sociaal Minimum hanteert in hun rapportage en in hoeverre de bv gevoelig is voor situaties waarin deze meerkosten voorkomen. In bijlage B.3 staat uitgebreider beschreven hoe de analyse tot stand is gekomen.

I. Hoge woonkosten

In de compensatiekop van de bv wordt (ten minste) gecompenseerd voor niet-ontvangen huurtoeslag bij inkomens boven het bijstandsniveau. Daarnaast is het mogelijk om de bv op te hogen in twee situaties:

- ▶ De beslagene betaalt een huur die 110% of meer bedraagt dan het maximale bedrag waarover huurtoeslag kan worden gevraagd. De beslagvrije voet wordt in dit scenario opgehoogd tot een bedrag gelijk aan de woonkosten min 110% van de maximale huurtoeslaghuur.
- ▶ De beslagene heeft woonkosten, maar geen recht op huurtoeslag. Dit kan gebeuren omdat de beslagene bijvoorbeeld een koopwoning of een onzelfstandige woonruimte (kamer) heeft. In deze situatie wordt de bv opgehoogd met het bedrag aan huurtoeslag wat de beslagene zou hebben ontvangen als er wel recht op huurtoeslag was geweest. Een beslagene met woonlasten maar zonder huurtoeslag, wordt dus op dezelfde wijze gecompenseerd in de bv als een beslagene met recht op huurtoeslag.⁴²

Het betreft hier een *mogelijke* ophoging, omdat de beslagene zelf de ophoging aan moet vragen en de benodigde informatie daarvoor aan moet leveren. We doen hier de aanname dat de beslagene dit ook doet. We doen immers dezelfde aanname rondom het aanvragen van toeslagen waar een beslagene recht op heeft, ondanks dat bekend is dat dit in de praktijk niet altijd gebeurt. Daarbij merken we ook op dat de eerste bovenstaande een *tijdelijke* ophoging betreft.

⁴¹ Dit is in lijn met de bevindingen van de Commissie Sociaal Minimum.

⁴² Art 475da, vijfde – zevende lid, Rv i.c.m. artikel 4 Besluit beslagvrije voet.

De Commissie Sociaal Minimum doet de aanname dat alle voorbeeldhuishoudens in huurwoningen wonen. Hun huur is telkens vastgesteld op de gemiddelde huur die wordt betaald door soortgelijke huishoudens tot 120% van het sociaal minimum.⁴³

Voor deze gevoeligheidsanalyse gaan we uit van twee alternatieve scenario's:

- ▶ De beslagene betaalt de maximale huur waarover huurtoeslag kan worden ontvangen (€ 808).
- ▶ De beslagene betaalt 110% van de maximale huur waarover huurtoeslag kan worden ontvangen (€ 888,87).

De aard van de eerste hiervoor genoemde correctie, betekent dat de netto woonkosten voor kosten van de beslagene gemaximeerd zijn. Wat dit maximum is, is afhankelijk van de feitelijke uitgaven.

Met deze twee situaties als uitersten wordt de bandbreedte:

	Meerkosten per maand
Minimale meerkosten (100% max. huur AOW-paar)	€ 103,-
Maximale meerkosten (110% max. huur AOW-alleen)	€ 368,-

Voor onderbouwing van deze uitkomsten verwijzen we naar Bijlage B.3.

Deelconclusie: dit betekent dat huishoudens met mogelijk onvermijdelijk hogere woonkosten honderden euro's per maand tekort kunnen komen.

Reflectie op deze uitkomst: idealiter betrekken beslagenen in dit geval natuurlijk een goedkopere woning. Dit is een ingrijpende oplossing gezien de tijdelijke aard van de bv, die bovendien bemoeilijkt wordt door de krappe woning- en huurmarkt. De mogelijkheden voor mensen om deze kosten te dragen of te beperken, zijn dus zeer beperkt.

II. Hoge zorgkosten

Er zijn verschillende bronnen van extra uitgaven aan zorg ten opzichte van wat de Commissie Sociaal Minimum hanteert in haar voorbeeldbegrotingen:

- ▶ Een verzekering met een hogere zorgpremie.
- ▶ Een aanvullende verzekering
- ▶ Een eigen bijdrage voor de zorg.

We hanteren voor deze hogere zorgkosten een bandbreedte van € 2,15 - € 74,25 per maand. Dit zijn de aanvullende verzekeringspakketten van de vier grootste zorgverzekeraars met de kleinste en grootste omvang. Weliswaar kunnen bedragen uit bovenstaande bronnen stapelen, maar de som van de eigen bijdrages van verschillende zorgvormen is nog steeds kleiner dan dit hoogste bedrag.

Bij de vaststelling van de bv is er geen mechanisme dat hiervoor compenseert.

Deelconclusie: als gevolg van hoge zorgkosten kunnen beslagenen typisch tot tientallen euro's per maand minder te besteden hebben.

⁴³ *Op weg naar een nieuwe armoedegrens*, CBS, Nibud en SCP (2023), p. 25.

III. Hoge vervoerskosten

Veel mensen maken hoge kosten voor vervoer. Het kan daarbij gaan om woon-werkverkeer wanneer een persoon niet op loop- of fietsafstand van werk woont. In minder verstedelijkt gebied is het daarnaast niet altijd mogelijk om zonder auto te voorzien in noodzakelijke bewegingen zoals boodschappen. In de uitgaven van de voorbeeldhuishoudens houdt de Commissie Sociaal Minimum beperkt rekening met kosten voor openbaar vervoer. Maandelijks wordt er gerekend met twee reizen van 5 kilometer voor bezoek van een warenhuis of ziekenhuis en een gelijk aantal reizen voor recreatie of bezoek, oftewel 40 kilometer totaal. Bovendien worden er geen kosten gerekend voor een auto.⁴⁴

Er is een veelvoud aan alternatieve situaties denkbaar waarbij hogere kosten onvermijdelijk zijn. Enkele aannemelijke voorbeelden zijn:

- ▶ Een persoon reist met het openbaar vervoer, maar moet verder reizen voor de genoemde voorzieningen dan waar de commissie sociaal minimum rekening mee houdt.
- ▶ Een persoon reist met het openbaar vervoer, maar moet vaker reizen dan de commissie aanneemt, bijvoorbeeld omdat ook voor boodschappen het openbaar vervoer onmisbaar is.
- ▶ Een persoon reist met de auto omdat er geen openbaar vervoer beschikbaar is.
- ▶ Een persoon reist met de auto en moet veel vaker reizen, zowel privé als voor woon-werkverkeer.

Al deze situaties vallen in een bepaalde bandbreedte van extra kosten die gemaakt worden voor vervoer. Omwille van de ruimte maken we hier niet al deze situaties volledig inzichtelijk, maar schetsen we de kosten voor een onderste en bovenste uiterste. Hiermee geven we inzicht in de volledige bandbreedte die voortkomt uit de bovenstaande voorbeelden. We maken de uitgaven inzichtelijk voor twee situaties:

1. Kosten voor het gebruik van het openbaar vervoer voor dezelfde reisbewegingen, maar een grotere afstand.
2. Kosten voor een compacte auto waarmee een groter aantal kilometers wordt gereden voor privégebruik en woon-werkverkeer⁴⁵.

Met deze twee situaties als uitersten wordt de bandbreedte:

	Meerkosten per maand
Openbaar vervoer met grotere afstanden	€ 5,09
Auto met grotere afstanden	€ 179,-

Voor onderbouwing van deze uitkomsten verwijzen we naar Bijlage B.3.

In de methodiek van de bv wordt niet gecompenseerd voor hogere vervoerskosten. Het is wel mogelijk dat de bv verlaagd wordt naar aanleiding van ingehouden loonbelasting door privégebruik van een door de werkgever beschikbaar gesteld vervoermiddel.⁴⁶ Daarvan is in deze voorbeelden echter geen sprake.⁴⁷ De gehele meerkosten uit deze bandbreedte zijn dus voor rekening van de beslagene.

⁴⁴ *Op weg naar een nieuwe armoedegrens*, CBS, CPB, Nibud (2023), p. 28-29.

⁴⁵ Merk op dat wanneer iemand een auto bezit, deze ook onderwerp van beslag kan zijn (d.w.z. de auto moet verkocht worden om de schulden af te betalen). Dat scenario ligt echter buiten de reikwijdte van dit onderzoek, omdat het hier beslag op inkomen betreft.

⁴⁶ Artikel 475db, eerste lid, Rv

⁴⁷ Bovendien zouden door deze correctie de kosten en baten tegen elkaar wegvallen.

Deelconclusie: huishoudens met mogelijk onvermijdelijk hogere vervoerskosten kunnen tientallen euro's per maand tekort komen.

Reflectie op deze uitkomst: de mogelijkheden voor beslagene(n) om dit tekort te verlagen zijn beperkt en brengen serieuze nadelen met zich mee:

1. Beslagene(n) kunnen proberen alternatieve, goedkopere vervoersmiddelen in te zetten, bijvoorbeeld door de auto te vervangen door openbaar vervoer, of grotere afstanden te fietsen. Dit is echter niet in alle situaties mogelijk door gebrekkig openbaar vervoer of fysieke beperkingen.
2. Beslagene(n) kunnen minder gaan werken of (mogelijk minder passend) werk vinden wat dichterbij is, waardoor er minder kosten hoeven te worden gemaakt voor woon-werkverkeer. Dit strookt echter niet met de beleidsdoelen van de btw: het afbetalen van de schuld. Zulke stappen zouden namelijk tot gevolg hebben dat het beschikbare inkomen van de beslagene(n) lager worden, mogelijk met blijvende consequenties na het afbetalen van de schuld.

IV. Kosten voor kinderopvang

Een groot deel van de ouders die werken, maakt gebruik van kinderopvang (0 – 4 jaar) of buitenschoolse opvang (4 – 12 jaar) voor hun kinderen. Daarvoor maken zij kosten. Een deel van die kosten wordt gecompenseerd via de kinderopvangtoeslag (KOT). Deze toeslag dekt de kosten echter niet volledig⁴⁸:

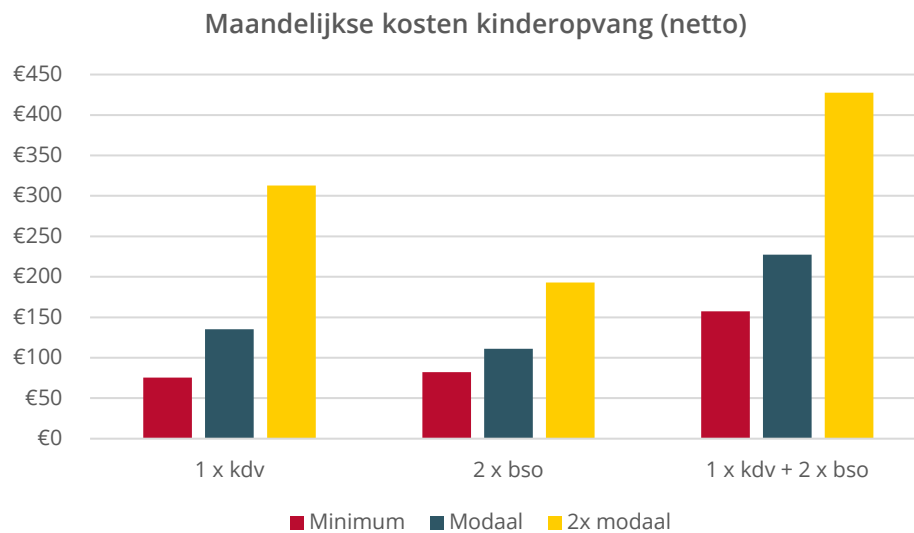
- ▶ Het maximaal gehanteerde tarief voor de bepaling van de kinderopvangtoeslag is lager dan het gemiddelde tarief in de praktijk, zowel voor kinderopvang als buitenschoolse opvang
- ▶ Slechts een bepaald percentage van de kosten wordt gecompenseerd. Dit percentage is afhankelijk van het toetsingsinkomen van de ouder(s) –hoe hoger dit inkomen, hoe groter het deel van de kosten voor eigen rekening is– en het aantal kinderen – voor het eerste kind wordt voor bijna alle inkomens een groter deel gecompenseerd dan voor overige kinderen.

In tegenstelling tot de toeslagen die in de algemene benadering inzichtelijk gemaakt zijn, maakt het bij de kinderopvang uit óf er gebruik van gemaakt wordt en zo ja, hoeveel uur per maand. Omwille van bovenstaande, maken we de netto uitgaven inzichtelijk voor drie situaties:

1. Een kind op de kinderopvang (kdv)
2. Twee kinderen op de buitenschoolse opvang (bso),
3. Een kind op de kdv én 2 kinderen op de bso.

⁴⁸ Daarbij kan het bovendien ook voorkomen dat de toeslag zelf bron van beslag is, zodat er überhaupt geen sprake is van dekking van de kosten.

Voor het inkomen maken we onderscheid naar één minimuminkomen, één modaal inkomen en twee modale inkomens. De netto uitgaven die de betreffende huishoudens aan de kinderopvang hebben (zie Bijlage B.3) zijn in de afbeelding hieronder weergegeven:

Bovenstaande situatie betreft de bedragen die waarschijnlijk het vaakst voor komen. We lichten voor de volledigheid hier nog het geval uit waarin de netto kosten maximaal zijn: een huishouden met het maximale tarief voor kinderopvang, een maximaal aantal uren (5 dagen per week) en een inkomen aan de bovenkant van de KOT-staffel bij een jaarlijks huishoudinkomen van ongeveer € 125.000 euro (waarvoor de compensatiepercentages het laagst zijn). In de drie huishoudsamenstellingen zoals hierboven zijn de netto kosten per maand voor kinderopvang voor het huishouden dan als volgt:

	1 x kdv	2 x bso	1 x kdv + 2 x bso
Netto maandelijks kosten kinderopvang	€ 1.960,43	€ 1.285,07	€ 3.006,71

De commissie sociaal minimum rekent geen kosten voor kinderopvang. Verder wordt in de methodiek van de bvv niet voor deze kosten gecompenseerd, zoals bij de andere toeslagen gebeurt via de compensatiekop. De memorie van toelichting van de Wet vbv gaat hier kort op in: aangezien de KOT een regeling is gericht op *de bevordering van arbeidsparticipatie*, verschilt deze wezenlijk van de overige *-inkomensondersteunende-* toeslagen.⁴⁹

Ter illustratie van de omvang van deze extra uitgaven zetten we voor de drie bovenstaande huishoudsamenstellingen de verhouding beschikbare inkomen af tegen de uitgaven (vanuit betreffende voorbeeldbegrotingen) met én zonder medeneming van de gemiddelde netto uitgaven voor kinderopvang. Zie Bijlage B.3 voor de achterliggende bedragen.

Deelconclusie: huishoudens met kinderen die naar de kinderopvang of buitenschoolse opvang gaan, kunnen met de bvv tot honderden euro's per maand tekort komen. In het geval van hoge inkomens die maximale opvang afnemen kan het zelfs om bedragen boven de duizend euro gaan.

Reflectie op deze uitkomst: beslagene kunnen dit tekort op verschillende manieren proberen verlagen, maar dit brengt serieuze nadelen met zich mee:

⁴⁹ *Memorie van toelichting Wet vereenvoudiging beslagvrije voet*, Tweede Kamer, december 2016, [link](#) p. 63-64.

1. Een contract aangaan met een andere kinderopvang die een lager tarief hanteert (lager of gelijk aan het maximumtarief voor de kinderopvangtoeslag). Dit kan echter voor de ouders logistiek en voor de kinderen sociaal-emotioneel een ingrijpende gebeurtenis zijn, en de wachtlijsten in de kinderopvang zijn dusdanig dat dit in veel regio's niet op korte termijn mogelijk is.
2. Minder gaan werken, zodat er ook minder aanleiding is voor kinderopvang. Dit strookt echter niet met de beleidsdoelen van de bvv: het afbetalen van de schuld. Zulke stappen zouden namelijk tot gevolg hebben dat het beschikbare inkomen van de beslagene lager worden, mogelijk met blijvende consequenties na het afbetalen van de schuld.

V. Verblif in een medische (Wlz-)instelling

Wanneer een beslagene in een Wlz-instelling verblijft, geldt er een heel andere methodiek om de bvv te bepalen, dan wanneer dit niet het geval is. De bvv is in dit geval gelijk aan de kosten voor verpleging en verzorging (de eigen bijdrage), vermeerderd met twee derde van de bijstandsuitkering voor personen in een instelling en een kleine opslag.⁵⁰

Er kan sprake zijn van veel verschillende omstandigheden waaronder iemand in een instelling verblijft, die van invloed zijn op de inkomsten en uitgaven. Dit is onder meer de leeftijd, maar ook de reden voor verblijf⁵¹ en de financieringswijze (Zorg in Natura of een pgb). Voor de vergelijkbaarheid met de uitgaven, gaan we hier uit van een alleenstaand persoon boven de AOW-leeftijd. De financieringswijze veronderstelt financiering via Zorg in Natura (veruit de meest voorkomende financieringswijze).

In dat geval gelden de volgende inkomsten en uitgaven (beiden excl. de eigen bijdrage, omdat deze variabel is, maar ongeacht de omvang gedekt wordt via de bvv):

	Per maand (*23)
Totaal uitgaven	€ 609,-
Totaal beschikbaar inkomen (bvv + zorgtoeslag)	€ 409,-
Netto effect	- € 200,-

Voor onderbouwing van deze uitkomsten verwijzen we naar Bijlage B.3.

Deelconclusie: voor een alleenstaande beslagene boven de AOW-leeftijd die in een instelling verblijft, ligt het beschikbaar inkomen per maand 200 euro onder het sociaal minimum.

Reflecties op deze uitkomst:

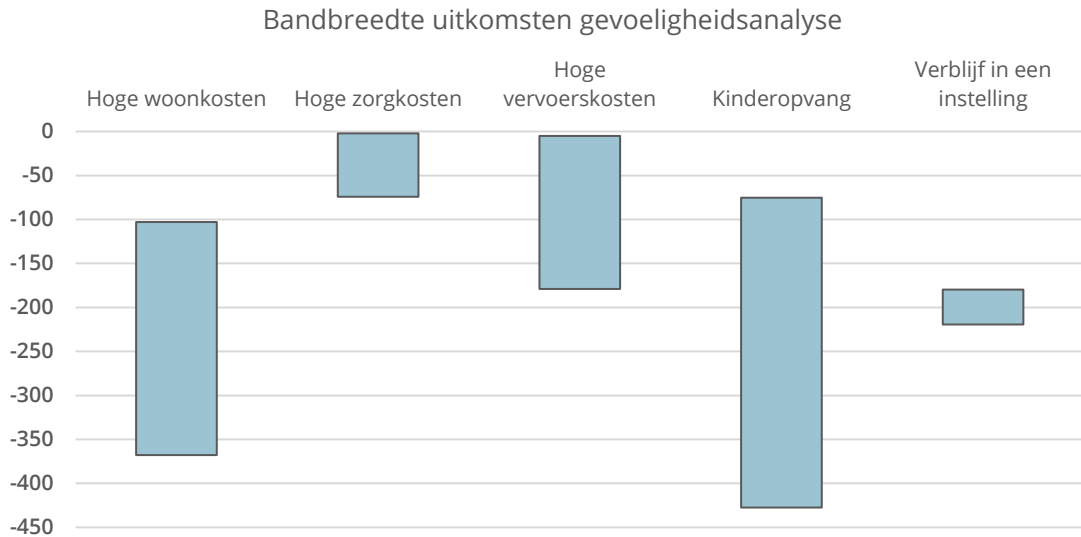
- ▶ In de uitgavencomponent zitten nog een aantal uitgaven die in de praktijk mogelijk lager zijn, ook afhankelijk van de omstandigheden waaronder iemand in een Wlz-instelling verblijft. Voor een oudere persoon met een klein sociaal netwerk, die intensieve verpleging en verzorging nodig heeft, is € 109,- per maand voor sociale participatie waarschijnlijk te hoog ingeschat. Hoeveel lager de uitgaven zijn, is van persoon tot persoon en van component tot component verschillend.

⁵⁰ Art 475e Rv, lid 2.

⁵¹ De zogenoemde grondslagen voor een indicatie in de Wlz zijn een somatische of psychogeriatrische aandoening of beperking, een psychische stoornis, een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke handicap.

Samenvatting gevoeligheidsanalyse

We vatten de bovenstaande uitkomsten samen door voor elk van de meegenomen kostencategorieën de bandbreedte van hogere uitgaven ten aanzien van de ramingen van de Commissie Sociaal Minimum weer te geven, die niet gecompenseerd worden via een hogere bv.

3.4 Argumenten voor en tegen aanpassing BVV

De bovenstaande verschillen tussen de oude en nieuwe werkwijze en tussen inkomsten en uitgaven kunnen voor betrokkenen reden zijn om voor een wijziging van de systematiek te pleiten. De werkwijze kan in principe immers op verschillende manieren *verfijnd* worden. Zo'n verfijning kan tot een beter passende bv leiden voor sommige beslagene.

Er zijn echter ook redenen om zo'n wijziging of verfijning van de bv niet door te voeren. Voor een onderbouwd gesprek hierover nemen we hieronder de overwegingen op die een rol kunnen of moeten spelen in deze afweging. Voor elke specifieke bevinding en daaruit volgende mogelijke verfijning gelden waarschijnlijk meerdere van deze overwegingen voor en/of tegen. De weging daarvan om tot een besluit te komen, is politiek.

Overwegingen die voor verfijning pleiten

Wanneer er op basis van de bevindingen uit dit rapport een bepaalde verfijning van de methodiek van de bv wordt overwogen, zijn er verschillende mogelijke argumenten denkbaar om een dergelijke aanpassing te onderbouwen. Hieronder staan we kort stil bij belangrijke overwegingen die hierbij zouden kunnen spelen:

De beslagvrije voet sluit hiermee beter aan bij de financiële situatie van individuen of groepen beslagene. Een verfijning zou kunnen zorgen dat de beslagvrije voet meer rekening houdt met en passender is voor beslagene in een bepaalde situatie. Daarbij ligt het voor de hand dat een verfijning die de passendheid voor een grote groep beslagene verbetert, zwaarder weegt dan een verfijning voor een beperktere groep. Dit rapport geeft waar mogelijk indicaties van het aandeel van

de beslagenen waar een bepaalde situatie op van toepassing is. De ramingen van de (aanvullende) tekorten waar beslagenen mee te maken kunnen hebben uit de eerste drie onderdelen van dit hoofdstuk geven aan waar de grootste lacunes te vinden zijn. Per situatie moet worden gewogen of een generieke aanpassing van de bvv, of juist maatwerk, bijvoorbeeld in de vorm van een aanvulling, de meest logische oplossing biedt.

Beleidsmatige overwegingen leiden tot een andere afweging voor bepaalde specifieke groepen. Er zijn bepaalde groepen waarvoor in ander beleid uitzonderingen gemaakt worden. Bij deze groepen zou de passendheid van de bvv zwaarder kunnen wegen dan bij andere groepen beslagenen.

Een voorbeeld van groepen voor wie een bijzondere behandeling denkbaar is, zijn groepen waarvan niet wordt verwacht dat ze toetreden op de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld AOW-ers of mensen die arbeidsongeschikt zijn). Binnen andere wetgeving wordt rekening gehouden met het feit dat deze personen niet meer aan het werk kunnen. De hoogte van de bijstand voor personen die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt is mede daarom hoger dan het bijstandsniveau voor andere groepen. Voor duurzaam arbeidsongeschikten bestaan regelingen zoals de WAJONG die zorgen voor een inkomen boven bijstandsniveau. In dezelfde lijn zou gekozen kunnen worden om ook bij de hoogte van de bvv een uitzondering te creëren. Een tegenargument is dat, anders dan AOW en WAJONG, de bvv bedoeld is om slechts kortdurend van toepassing te zijn, al is dit in de praktijk niet altijd het geval.⁵²

Een ander voorbeeld zijn huishoudens met kinderen. Er bestaan verschillende regelingen die erop gericht zijn armoede onder (huishoudens met) kinderen te beperken. De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving heeft onlangs nog gepleit om kinderrechten mee te wegen in alle regelgeving via een kinderrechtoets.⁵³ Dit kan een reden zijn om bij de vaststelling van de bvv ruimhartig rekening te houden met de aanwezigheid van kinderen in een huishouden. Een tegenargument is dat niet duidelijk is dat het geld ten goede komt van de kinderen, en dat vanuit die optiek specifieke regelingen wellicht passender zijn.

Overwegingen die tegen verfijning pleiten

Een verfijning van de werkwijze van de bvv vergt altijd enige inspanningen en brengt mogelijke administratieve of praktische nadelen met zich mee. In een afweging om al dan niet te verfijnen moeten deze overwegingen afgezet worden tegen de bovengenoemde argumenten voor verfijning. Hieronder staan we kort stil bij belangrijke overwegingen die hierbij zouden kunnen spelen.

Grijp voor aanpassingen aan op de bron van de oorzaken ervan. Eén van de constatering van dit onderzoek is dat een beperkte passendheid van de bvv voortkomt uit de beperkte passendheid van de bijstand en kindgebonden budget. Het is ineffectief om dit laatste te remediëren via de bvv, al is het maar omdat de bijstand en kindgebonden budget voor een veel grotere groep van toepassing zijn. Daar kan overigens tegenin gebracht worden dat de bvv de inkomsten in dat geval nog minder passend maakt door een afslag van 5% op de bijstand te nemen. Het bredere punt is dat de meest

⁵² In de MvT van de Wvbw werd in het bijzonder stilgestaan bij deze overweging. Daar werd beargumenteerd dat de bvv geen uitzondering creëert voor personen die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt omdat een beslagene normaliter niet langdurig te maken heeft met de bvv. *Memorie van toelichting Wet vereenvoudiging beslagvrije voet*, Tweede Kamer, december 2016, [link](#) p. 40-41. In de uitspraak van de Centrale Raad voor Beroep werd dit echter in twijfel getrokken. Zie pagina 21-22.

⁵³ Kinderen uit de knel, Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, 2023.

effectieve oplossingen om aan knelpunten tegemoet te komen in het verlengde liggen van de oorzaken van die knelpunten: de onderliggende regelingen.

Afhankelijk van de aard van de verfijning, kan dit betekenen dat er meer informatie van de beslagene nodig is. De versimpeling van de bv die heeft geleid tot de huidige werkwijze is er onder andere op gericht zoveel mogelijk gebruik te maken van gegevens die bij de vaststeller van de bv bekend zijn. Hierdoor kan de bv grotendeels automatisch worden bepaald en hoeft de beslagene zelf minder informatie aan te leveren. Voorheen bleek namelijk dat 80% van de beslagene geen informatie aanleverde, waardoor de bv vaak te laag werd vastgesteld. Elke verfijning die in theorie wellicht passender is, maar meer informatie vergt van de beslagene, kan dus ook ongelijkheid in de hand werken tussen mensen die 'het systeem' snappen en mensen die er hun weg niet in weten te vinden.

Daarentegen kan een additionele, complexere, stap geen negatieve consequenties hebben voor een beslagene zo lang de verfijning alleen een aanvulling op de huidige methodiek betreft. In een dergelijke situatie kunnen er voor een individuele beslagene drie dingen gebeuren. Als de beslagene recht heeft op de aanvullende verfijning van de bv en hij levert de benodigde gegevens aan, is de bv meer passend en is het doel van de verfijning bereikt. Wanneer een beslagene in deze situatie niet de benodigde gegevens aanlevert, is de bv even passend als nu het geval is. De verfijning heeft alleen niet beoogde doel bereikt. Een derde mogelijkheid is dat een beslagene geen recht heeft op deze verfijning. In dat geval is de situatie voor de beslagene ongewijzigd.

Een verfijning kan betekenen dat er handmatige handelingen van professionals nodig zijn. Als een verfijning ervoor zorgt dat de bv (deels) niet meer automatisch kan worden vastgesteld vergt dit extra werk van de instellingen die de bv vaststellen, en dus meer uitvoeringskosten. Eén van de redenen voor de nieuwe werkwijze was juist om de bv zo automatisch mogelijk te bepalen, om de uitvoering te ontlasten. Een verfijning staat ook op gespannen voet met de breed gedeelde wens om regelgeving minder complex te maken. De bv is één van de weinige regelingen waar het gelukt is om de complexiteit te reduceren, en dit zou wel deels tenietgedaan worden door meer verfijningen toe te voegen.

Een verfijning vraagt een wijziging van de bv-methodiek en de wet. Als de methodiek van de bv wordt gewijzigd door een verfijning, zal dit vrijwel zeker een wetswijziging vragen. Dit is een arbeidsintensief en tijdrovend proces. Daarnaast zullen ook de rekentools aangepast moeten worden naar aanleiding van een verfijning. Ook dit vergt een tijdsinvestering. Het is daarom van belang dat de baten van een verfijning opwegen tegen deze kosten.

Een verfijning betekent ook een uitbreiding van rekenregels. Het is waarschijnlijk dat verfijningen van de bv de rekenregels complexer maken en/of het aantal stappen in het vaststellen van de bv uitbreidt. Dit maakt het lastiger om de regels te doorgronden voor professionals die ermee moeten werken, wat risico's met zich meebrengt, zoals het incorrect toepassen van de bv. Professionals moeten zich deze wijziging bovendien ook weer eigen maken, wat voor initiële transitieproblemen kan zorgen.

Schuldeisers moeten kunnen rekenen op een bv die voldoende streng is. Verfijningen leiden voor een deel van de groep beslagene tot een verhoging van de bv. Dat betekent dat er in deze gevallen een lagere afloscapaciteit is. Dit leidt er voor schuldeisers toe dat afbetaling van de schuld langer duurt. Schuldeisers zijn een brede groep: van de overheid (waarbij de belastingbetaler uiteindelijk de niet-terugbetaalde schuld betaalt), tot een multinational, tot een lokale ondernemer.

De belangen van de beslagene en schuldeisers moeten bij iedere verfijning tegen elkaar afgewogen worden.

Contouren van een vervolproces

Besluit over of er wel of geen aanleiding is om te verfijnen, ligt buiten de reikwijdte van het onderzoek. Wel kunnen we een schets geven van het (vervolg)proces aan de hand waarvan dit besloten wordt.

De uitkomsten van dit onderzoek voeden namelijk de overwegingen om wel te verfijnen. De mate waarin met name de overwegingen om niet te verfijnen van toepassing zijn, is erg afhankelijk van wat voor verfijning er sprake is. Dit moet dus eerst duidelijk worden, alvorens de afweging gemaakt kan worden. De volgordelijkheid is daarmee:

1. Bepalen of de bevindingen van dit onderzoek aanleiding geven om (op bepaalde onderdelen en/of voor bepaalde groepen beslagene) te willen verfijnen. Mogelijk is het wenselijk om de resultaten van dit onderzoek breder te toetsen.
2. Verkennen welke manieren van verfijning mogelijk zijn die aan de geconstateerde aanleiding(en) tegemoet kunnen komen.
3. Inzichtelijk maken wat de gevolgen van die manieren van verfijning zijn.
4. Op basis daarvan de volledige afweging maken over of er wel of niet wenselijk wordt gezien om te verfijnen.

De uitkomsten van dit onderzoek bieden voeding voor stappen 1 en 3, maar voorzien niet in stappen 2 en 4. We komen hierop terug in de aanbevelingen.

/ 4 Conclusies en adviezen

Kern van dit onderzoek is om te bezien of de hoogte van de vastgestelde beslagvrije voeten aanleiding vormt om de wijze waarop deze vastgesteld wordt, te verfijnen. Om hier inzicht in te krijgen, hebben we op twee manieren een vergelijking getrokken:

1. De omvang van de bvv in de oude en nieuwe werkwijzen; bij wie leidt dit tot grote verschillen?
2. De vergelijking tussen het beschikbaar inkomen van (huishoudens van) beslagenen en hun uitgaven: volstaat het beschikbaar inkomen voor sommige groepen minder goed dan voor andere? Deze viel uiteen in een algemene vergelijking voor 10 voorbeeldhuishoudens (2.a) en een gevoeligheidsanalyse voor hogere uitgaven van bepaalde typen (2.b).

Vanuit elk van deze benaderingswijzen zijn er bevindingen naar voren gekomen, die samen een antwoord vormen. We vatten hieronder de belangrijkste conclusies uit het vorige hoofdstuk samen.

Deelconclusies vergelijking oude en nieuwe werkwijze (1):

- ▶ Ten opzichte van de oude werkwijze zijn er verschillende situaties voor / kenmerken van beslagenen waardoor de bvv nu lager vastgesteld wordt, dan bij de oude werkwijze:
 - ▶ voor de inkomenscomponent: voor huishoudens boven de AOW-gerechtigde leeftijd.
 - ▶ voor de wooncomponent en 95%-regel: de bvv is lager dan voorheen voor beslagenen met de laagste toetsingsinkomens.
 - ▶ voor de component kindgebonden budget: de bvv is lager dan voorgeen voor beslagenen met de hoogste toetsingsinkomens.
 - ▶ Voor de zorg- en wooncomponenten: voor beslagenen met woonlasten tussen normhuur en huurtoeslaghuur is de bvv relatief het laagste. Voor zorg geldt dit voor beslagenen met een dure zorgpremie. Er bestaat weliswaar een correctie voor beslagenen met hoge woonlasten, maar dat biedt niet voor iedereen soelaas, omdat deze correctie pas van toepassing is boven aanzienlijke woonkosten (110% van de maximale huur waarop er recht is op huurtoeslag).
- ▶ De verschillen tussen de oude en nieuwe werkwijze kunnen aanzienlijk zijn voor specifieke beslagenen. Deze zijn in potentie het hoogst voor de component kindgebonden budget, gevolgd door de component voor woonkosten.
- ▶ Er kan sprake zijn van een samenloop van deze situaties, waardoor de verschillen elkaar versterken. Hoe vaak er sprake is van zulke samenloop is niet bekend op basis van de beschikbare gegevens.
- ▶ Deze bevindingen zijn, voor zover te beoordelen op basis van de beschikbare informatie, in lijn met de verwachte gemiddelde inkomenseffecten uit de Memorie van Toelichting. Ze laten echter ook zien dat hiermee grote verschillen op kunnen treden, onder andere als gevolg van de voornoemde stapeling van effecten uit de verschillende componenten.

Deelconclusies vergelijking beschikbaar inkomen en uitgaven (2.a):

- ▶ Voor paren volstaat de bvv gemiddeld minder goed dan voor alleenstaanden en van hoe meer kinderen er sprake is, hoe minder de bvv volstaat. Deze ontoereikendheid is (grotendeels) terug te voeren op de mate waarin de bijstand (waar de bvv op gebaseerd is) en het kindgebonden budget toereikend zijn. De commissie sociaal minimum concludeerde in haar eigen rapportage al dat dit in veel gevallen tekort schiet, wat onze resultaten reproduceren.
- ▶ De bvv is minder toereikend voor de laagste inkomens (waarop de 95%-regel van toepassing is).

- ▶ De bv is voor een deel van de personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt ontoereikend, maar dat is niet méér het geval dan voor de andere voorbeeldhuishoudens. Omdat de bv gebaseerd is op de bijstand, zijn de bevindingen over de vergelijking tussen de (on)toereikendheid van de bv in lijn met de bevindingen van de Commissie Sociaal Minimum over de ontoereikendheid van de bijstand. Dat wil zeggen: de ontoereikendheid van de bv wordt deels verklaard door de onderliggende regelingen. Daarbovenop wordt bij de bv 95% van de bijstandsnorm gehanteerd, in plaats van de volledige bijstandsnorm.

Deelconclusies gevoeligheidsanalyse (2.b):

De bv compenseert voor hogere uitgaven niet, zoals hogere kosten voor zorg, vervoer en kinderopvang en wonen in een instelling. Hierdoor worden de verschillen tussen beschikbaar inkomen en uitgaven groter dan bij de voorbeeldhuishoudens het geval is. Voor woonlasten kan de bv wel (tijdelijk en op aanvraag van de beslagene) gecorrigeerd worden. Het tekort wordt dan gemaximeerd. De effecten kunnen voor alle typen kosten aanzienlijk zijn. Voor woonkosten (tot de 110% van de huurtoeslaggrens) en kosten voor kinderopvang zijn ze het grootst. We weten echter niet hoe vaak deze situaties zich precies voordoen.

Combinatie van benaderingen: hoofdconclusies

De manier waarop de bv vastgesteld wordt, is voor een aantal onderdelen wezenlijk anders dan voorheen. Dat heeft voor veel beslagene tot een hogere bv geleid, omdat zij voorheen niet de benodigde informatie aanleverden die nodig was voor een correcte vaststelling.

Doordat de werkwijze van de verschillende benaderingen anders zijn, leggen zij accenten op andere onderdelen. Het is dus begrijpelijk dat zich voor bepaalde groepen beslagene (op basis van hun kenmerken) aandachtspunten voordoen.

Het hanteren van de algemene bijstandsnorm voor **beslagene boven de AOW-gerechtigde leeftijd lijkt niet het grootste knelpunt te zijn**: AOW'ers zijn er als groep weliswaar gemiddeld op achteruit gegaan met de nieuwe werkwijze, maar zij komen er in de vergelijking tussen beschikbaar inkomen en uitgaven niet slechter uit dan andere voorbeeldhuishoudens. Er doen zich overigens weldegelijk knelpunten voor bij een deel van de AOW'ers met een beslag, dit voornamelijk wanneer de negatieve effecten van verschillende component (inkomen, wonen en zorg) elkaar versterken, of als gevolg van de 95%-regel.

Voor beslagene met huren boven de huurtoeslaggrens (vanwege het bestaan van de ophoging door hoge woonlasten) en met hogere inkomens heeft de nieuwe werkwijze waarschijnlijk verbetering gebracht. Voor beslagene met een koopwoning is dit niet altijd het geval, omdat de aflossing van de hypotheek niet als woonlasten gezien wordt. Afhankelijk van de looptijd en het soort hypotheek brengt de nieuwe werkwijze geen verbetering met zich mee als het grootste deel van de woonlasten als aflossing (en niet uit rentebetaling) bestaat. Ook beslagene met de **combinatie van een relatief lager inkomen en een relatief hogere huur** zijn erop achteruit gegaan.

Ook op andere aspecten komen de beslagene met lage inkomens naar voren als aandachtspunt: beslagene waarop de **95%-regel** van toepassing is, zijn er relatief veel op achteruit gegaan met de nieuwe werkwijze en bij hen is het verschil tussen beschikbaar inkomen en minimale uitgaven het grootst.

Tot slot vormen de **kosten voor kinderopvang** een groot aandachtspunt. Niet alleen vanwege de grote tekorten tussen beschikbaar inkomen en uitgaven die zich voor kunnen doen, maar ook om het potentiële gevolg daarvan: ouders die stoppen met hun werk omdat zij de daarvoor benodigde kinderopvang niet meer kunnen betalen. Dat is een ongewenst effect op de arbeidsparticipatie van ouders en leidt mogelijk tot versterking van de problematiek.

De mate waarin deze situaties zich voordoen is vaak niet bekend. Waar mogelijk hebben we ruwe schattingen gemaakt. Verder is van belang dat onze analyse gebaseerd is op cijfers van 2023. Dit om de vergelijking met het in dat jaar verschenen onderzoek van de Commissie Sociaal Minimum mogelijk te maken. In 2024 zijn er verschillende koopkrachtmaatregelen getroffen, waardoor het besteedbare inkomen na toepassing van de bvw voor beslagenen hoger uitvalt. De effecten op de relatieve verschillen tussen verschillende groepen beslagenen zijn in dit onderzoek niet gekwantificeerd.

Adviezen

De bevindingen en conclusies geven aanleiding tot gesprek aanbevelingen richting het ministerie van SZW en de ketenpartners.

- ▶ **Voer het gesprek over de aanleiding tot verfijning van de rekenregels, o.a. op basis van dit onderzoek.** Deze rapportage biedt inzicht in de (mogelijke) knelpunten die zich voordoen bij de huidige werkwijze om bvv's vast te stellen, door de omvang van de bvv's te vergelijken met die in de oude werkwijze, met de uitgaven van voorbeeldhuishoudens en door een gevoeligheidsanalyse uit te voeren. Het biedt daarmee de basis voor een gesprek tussen de ketenpartners over de aard, omvang en prevalentie van die knelpunten. Eén van de uitkomsten van dit gesprek is of er in de bevindingen van dit onderzoek aanleiding gezien wordt om de mogelijkheden tot verfijning en de wenselijkheid daarvan nader te onderzoeken.
- ▶ **Afhankelijk van de uitkomsten van voorgaande: organiseer een vervolgproces.** Het doel van dit vervolgproces is om te bepalen welke mogelijkheden voor verfijning er zijn, op basis van de componenten van de bvw en/of type beslagenen waarbij betrokkenen de meeste aanleiding zien. We hebben de contouren van dit proces in paragraaf 3.4 hierboven beschreven en noties aangedragen aan de hand waarvan het gesprek gevoerd kan worden over de wenselijkheid van verfijningen. Dit proces moet in de eerste plaats met de ketenpartners doorlopen worden, maar inbreng vanuit andere betrokkenen kan wenselijk zijn.
- ▶ **Vergaar structureel informatie over de samenstelling van de groep beslagenen voor inzicht in (de prevalentie van) mogelijke knelpunten.** We hebben ons in deze rapportage vaak moeten beperken tot grove schattingen rondom de prevalentie van mogelijke knelpunten: hoeveel beslagenen aan welke kenmerken voldoen en in welke mate de aanvullende correcties toegepast worden (voor hoge woonkosten, de 95%-regel, etc.). Dit komt doordat casussen uit de praktijk – met name voor een vergelijking tussen de oude en de nieuwe methodiek – grotendeels niet (meer) voorhanden zijn. Aangezien dit gegevens van 4 jaar geleden betreft, verwachten we niet dat het in de toekomst wel mogelijk wordt om die te achterhalen. We raden daarom af een dergelijk onderzoek uit te zetten. Het is wel zinvol om te beginnen met het verzamelen van informatie over de prevalentie van de bovengenoemde gegevens. Onderzoek daarom de mogelijkheden om de tools op geanonimiseerde wijze kenmerken voor elke beslagvrije voet te laten registreren en centraal op te slaan. Met bijvoorbeeld de kenmerken: type huishouden, leeftijd beslagene, toetsingsinkomen, inkomen partner, maand van beslag en uiteindelijke bvw, zijn al erg veel inzichten op te doen, die nu ontbreken. Dit kan worden gebruikt voor een

verdieping op dit onderzoek. Ook zijn zulke inzichten erg wenselijk in het signaleren van ontwikkelingen en het doorontwikkelingen van de werkwijze en ketensamenwerking.

/ A Bijlage: gedetailleerde werkwijzen

A.1 Benadering 1: vergelijking oude en nieuwe werkwijzen

Eén van de aanleidingen voor dit onderzoek waren signalen van ketenpartners over casussen waarin beslagene er zeer op achteruit gingen tussen de oude en nieuwe bvv-methodiek. Daarom hebben we een uitvraag bij ketenpartners gedaan om casuïstiek aan te dragen waar dit zich voordoet.

We vroegen de ketenpartners om casussen aan te leveren waar:

- ▶ de nieuwe BVV-methodiek volgens hen leidt tot zorgwekkende consequenties, en;
- ▶ alle casussen waarbij de nieuwe methodiek leidt tot een vermindering van beschikbaar inkomen van meer dan 10%. We kozen deze grens aangezien de memorie van toelichting op de wet voor alle groepen ten hoogste een vermindering van 11% raamde. Casussen waarbij de vermindering hoger was dan 10% kunnen dus duiden op onvoorziene negatieve effecten van de nieuwe methodiek.
- ▶ Daarnaast gaven we hen de gelegenheid inhoudelijke signalen en aandachtspunten schriftelijk aan te leveren.

We vroegen een groot aantal gegevens uit per casus, waarmee we zowel de oude als de nieuwe bvv zouden kunnen berekenen. Dit deden we om te kunnen analyseren of een casus inderdaad leidt tot een onvoorziene afname in beschikbaar inkomen. Bovendien maakt dit detailniveau het mogelijk om te analyseren welke aspecten van een casus leidden tot een onvoorziene verlaging in bvv, en of daar mogelijk sprake was van een patroon.

We merkten dat het voor de ketenpartners niet mogelijk was om de uitgevraagde gegevens aan te leveren voor specifieke casussen. Om een objectieve vergelijking te maken van de oude en nieuwe methodiek, hebben we voldoende informatie nodig over de kenmerken van een beslagene in de oude en nieuwe situatie. Deze informatie was niet voldoende voorhanden om analyse te verrichten op een significante groep casussen. Daarom hebben we uiteindelijk de oude en nieuwe werkwijzen generiek vergeleken in hoofdstuk 3.1. De gegevens die we verzamelden met onze uitvraag heeft uiteindelijk alleen als aanvulling op die bevindingen kunnen dienen.

We signaleren hier dat deze casuïstiek niet voorhanden is en, gezien de oude bvv-methodiek al 4 jaar niet meer wordt toegepast, is het onwaarschijnlijk dat dit in de toekomst wel zo zal zijn. In ons onderzoek diende de casuïstiek echter alleen om de signalen over het voorkomen van schrijnende situaties in de praktijk, te verifiëren. De frequentie van die schrijnende situaties is daarmee niet te achterhalen. In onze aanbevelingen staan we stil bij de mogelijkheid om deze gegevens in de toekomst wel te verzamelen.

De gegevens die we uitvroegen, waren:

Onderdeel	Toelichting
Algemene vragen	
Beslagvrije voet (oud)	Het totale bedrag per maand dat overblijft van alle inkomens in de oude methodiek.

Afloscapaciteit (oud)	Het bedrag dat maximaal per maand kan worden terugbetaald in de oude methodiek
Datum berekening (oud)	Datum waarop de berekening van de oude BVV heeft plaatsgevonden
Beslagvrije voet (nieuw)	Het totale bedrag per maand dat overblijft van alle inkomens in de nieuwe methodiek.
Afloscapaciteit (nieuw)	Het bedrag dat maximaal per maand kan worden terugbetaald in de nieuwe methodiek
Datum berekening (nieuw)	Datum waarop de berekening van de nieuwe BVV heeft plaatsgevonden
Oude BVV-methodiek	
Leeftijd	Leeftijd van de schuldenaar ten tijde van de berekening van de BVV
Leefsituatie	Opties: - Alleenstaand - Getrouwd / geregistreerd partnerschap / samenwonend
Kinderen	Wonen er kinderen onder de 18 jaar op hetzelfde adres? Zo ja: van welke leeftijd?
Woonsituatie	Opties: - Instelling met verpleging, verzorging, begeleiding of hulpverlening - Woonsituatie zonder recht op huurtoeslag (bv koopwoning, recreatiewoning, woonboot, kamer) - Woonsituatie met recht op huurtoeslag (huurwoning) - Onbekend
Inkomen periode	Opties: - 4 weken - Maand - Kwartaal - Half jaar - Jaar
Loon voor loonheffing	Bruto inkomen zonder pensioenpremie
Bruto vakantiegeld	Bruto vakantiegeld
Andere bruto reserveringen	Bijv bonus of keuzebudget
Netto inkomen	Netto inkomen
Reservering Vakantiegeld	Is het netto inkomen inclusief of exclusief reservering vakantiegeld? (inclusief/exclusief)
Kosten instelling	Als Woonsituatie = Instelling, vermeld dan de kosten per maand
Premie zorgverzekering	Vermeld de hoogte van de betaalde zorgpremie indien bekend
Ontvangen zorgtoeslag	Vermeld de hoogte van de ontvangen zorgtoeslag indien bekend
Woonkosten	Vermeld woonkosten indien bekend
Ontvangen huurtoeslag	Vermeld de hoogte van de ontvangen huurtoeslag indien bekend
Ontvangen kindgebonden budget	Vermeld de hoogte van het ontvangen kindgebonden budget indien bekend
Hoogte andere inkomsten	Vermeld de hoogte van andere inkomsten dan het hoofdinkomen van de schuldenaar indien van toepassing en indien bekend
<i>Inkomen Partner (onderstaand)</i>	<i>Alleen indien schuldenaar een partner met inkomen heeft</i>
Inkomen periode partner	Opties: - 4 weken - Maand - Kwartaal - Half jaar - Jaar
Loon voor loonheffing partner	Bruto inkomen zonder pensioenpremie
Bruto vakantiegeld partner	Bruto vakantiegeld

Andere bruto reserveringen partner	Bijv bonus of keuzebudget
Netto inkomen partner	Netto inkomen
Reservering Vakantiegeld partner	Is het netto inkomen inclusief of exclusief reservering vakantiegeld? (inclusief/exclusief)
Nieuwe BVV-methodiek	
Leefsituatie	Opties: - Alleenstaand - Getrouwd / geregistreerd partnerschap / samenwonend
Kinderen	Wonen er kinderen onder de 18 jaar op hetzelfde adres? (ja/nee)
Woonland	Opties: - Nederland - Ander land: <land> - Onbekend
Woonsituatie	Opties: - Instelling met verpleging, verzorging, begeleiding of hulpverlening - Woonsituatie zonder recht op huurtoeslag (bv koopwoning, recreatiewoning, woonboot, kamer) - Woonsituatie met recht op huurtoeslag (huurwoning) - Onbekend
Inkomen periode	Opties: - 4 weken - Maand - Kwartaal - Half jaar - Jaar
Loon voor loonheffing	Bruto inkomen zonder pensioenpremie
Bruto vakantiegeld	Bruto vakantiegeld
Andere bruto reserveringen	Bijv bonus of keuzebudget
Netto inkomen	Netto inkomen
Reservering Vakantiegeld	Is het netto inkomen inclusief of exclusief reservering vakantiegeld? (inclusief/exclusief)
Loonheffing leaseauto	Als een leaseauto ook prive wordt gebruikt, vermeld dan hoeveel loonheffing op het inkomen wordt ingehouden als van toepassing
Kosten instelling	Als Woonsituatie = Instelling, vermeld dan de kosten per maand
Woonkosten	Vermeld woonkosten indien bekend
Bedrag verhoging ivm woonkosten	Is de BVV tijdelijk verhoogd ivm hoge woonkosten? Indien ja, vermeld dan de einddatum van deze tijdelijke verhoging
Hardheidsclausule bedrag	Indien de rechter de BVV heeft verhoogd, vermeld dan het bedrag
Privégebruik leaseauto	Als een leaseauto ook prive wordt gebruikt, vermeld dan hoeveel loonheffing op het inkomen wordt ingehouden als van toepassing
<i>Inkomen Partner (onderstaand)</i>	<i>Alleen indien schuldenaar een partner met inkomen heeft</i>
Inkomen periode partner	Opties: - 4 weken - Maand - Kwartaal - Half jaar - Jaar
Loon voor loonheffing partner	Bruto inkomen zonder pensioenpremie
Bruto vakantiegeld partner	Bruto vakantiegeld
Andere bruto reserveringen partner	Bijv bonus of keuzebudget

Netto inkomen partner	Netto inkomen
Reservering Vakantiegeld partner	Is het netto inkomen inclusief of exclusief reservering vakantiegeld? (inclusief/exclusief)

A.2 Benadering 2.a: vergelijking beschikbare inkomen en minimale uitgaven

A.2.1 Uitgaven (voorbeeldbegroting)

Voor de minimale uitgaven hebben we het sociaal minimum (voorbeeldbegroting) voor de 10 gehanteerde voorbeeldhuishoudens aangehouden zoals bepaald is door de commissie sociaal minimum⁵⁴:

	Alleenstaand		Samenwonend	
	Waarde	Vindplaats	Waarde	Vindplaats
< AOW-leeftijd ...				
... zonder kinderen	€ 1.633,-	p. 62	€ 2.400,-	p. 62
... met één kind	€ 2.110,-	p. 64	€ 2.738,-	p. 65
... met twee kinderen	€ 2.493,-	p. 64	€ 3.100,-	p. 65
... met drie kinderen	€ 2.928,-	p. 64	€ 3.522,-	p. 65
> AOW-leeftijd	€ 1.649,-	p. 63	€ 2.408,-	p. 63

In het rapport van de commissie sociaal minimum staan uitgebreide uitsplitsingen naar kostencomponenten weergegeven.

A.2.2 Beschikbaar inkomen

Zoals in de hoofdtekst aangegeven, nemen we 5 inkomstenbronnen mee:

1. Beslagvrije voet
2. Kinderbijslag
3. Kindgebonden budget
4. Zorgtoeslag
5. Huurtoeslag

Voor elk daarvan hebben we de omvang bepaald aan de hand van de kenmerken van de voorbeeldhuishoudens. We gaan daar hieronder in meer detail op in.

Beslagvrije voet

Vertrekpunt hierbij zijn de rekenregels in Art. 475da RV, lid 2:

	Inkomen	Zorg	Compensatiekop: component	
			Huur	Kindgebonden budget
Alleenstaande	$95\% * A$	$(C - D) * E / 12$	$F * C^2 + G * C - J$	n.v.t.
Alleenstaande ouder	$95\% * A$	$(C - D) * E / 12$	$H * C^2 + I * C - J$	$(C - D) * K / 12$

⁵⁴ Op weg naar een nieuwe armoedegrens, CBS, CPB, Nibud (2023)

Gehuwden zonder kinderen	$95\% * B$	$(C - D) * E / 12$	$H * C^2 + I * C - J$	n.v.t.
Gehuwden met één of meer kinderen	$95\% * B$	$(C - D) * E / 12$	$H * C^2 + I * C - J$	$(C - D - L) * K / 12$

Daarbij hebben / hadden de verschillende variabelen A t/m L de volgende betekenis en waarde voor de eerste helft van 2023:

Variabele	Betekenis	Waarde (1/1/23)
A	de norm, genoemd in artikel 21, onderdeel a, van de Participatiewet	€ 1.195,66
B	de norm, genoemd in artikel 21, onderdeel b, van de Participatiewet	€ 1.708,08
C	voor het tot een jaarinkomen herleide belastbaar inkomen zoals dit is vastgesteld op basis van artikel 475d, eerste lid, van de geëxecuteerde, en, indien van toepassing, zijn echtgenoot	<i>Variabele</i>
D	het drempelbedrag, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel f, van de Wet op de zorgtoeslag, dan wel C, indien C lager is dan dit drempelbedrag	€ 25.070
E	het percentage van het toetsingsinkomen waarmee het drempelinkomen wordt vermeerderd, bedoeld in artikel 2, derde lid, van de Wet op de zorgtoeslag	13,64%
F	de factor a voor een eenpersoonshuishouden, bedoeld in artikel 19, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag	0,000000474433
G	de factor b voor een eenpersoonshuishouden, bedoeld in artikel 19, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag	0,002448638402
H	de factor a voor een meerpersoonshuishouden, bedoeld in artikel 19, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag	0,000000279402
I	de factor b voor een meerpersoonshuishouden, bedoeld in artikel 19, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag	0,001893212113
J	de normuur, bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag, dan wel bij een eenpersoonshuishouden de uitkomst van $(F * C^2 + G * C)$, indien de uitkomst van $(F * C^2 + G * C)$ lager is dan de genoemde normuur, dan wel bij een meerpersoonshuishouden de uitkomst van $(H * C^2 + I * C)$, indien de uitkomst van $(H * C^2 + I * C)$ lager is dan de genoemde normuur	€ 225,54
K	het percentage, bedoeld in artikel 2, zevende lid, van de Wet op het kindgebonden budget	6,75%
L	het bedrag, waarmee het drempelinkomen van de ouder en zijn partner op basis van artikel 2, achtste lid, van de Wet op het kindgebonden budget wordt verhoogd	€ 17.240

De bv is gemaximeerd op:⁵⁵

Alleenstaande zonder kinderen	Alleenstaande ouder	Gehuwden zonder kinderen	Gehuwden met één of meer kinderen
-------------------------------	---------------------	--------------------------	-----------------------------------

⁵⁵ Art 475da Rv lid 1.

€ 1.872,81

€ 2.015,84

€ 2.470,03

€ 2.509,97

Daarnaast is de 95%-regeling toegepast: wanneer *"toepassing van de artikelen 475da en 475db leidt tot een beslagvrije voet die hoger is dan 95% van het maandelijkse inkomen inclusief vakantiebijslag"* dan *"bedraagt de beslagvrije voet 95% van het maandelijkse inkomen inclusief vakantiebijslag dat de geëxecuteerde [...] ontvangt"*.⁵⁶ Dit is van toepassing op huishoudens waarbij een groot deel van de inkomsten vanuit de partner van de beslagene komt (zie hieronder) en beslagene die een inkomen hebben dat lager is dan de bijstand en hun inkomen niet kunnen of willen aanvullen met aanvullende bijstand.

Een mogelijke variabele bij het vaststellen van de bv is het inkomen van de partner van de beslagene. De partner wordt namelijk verondersteld bij te dragen aan de uitgaven van zijn huishouden. De bv wordt daarom verminderd met het partnerinkomen. Deze vermindering bedraagt echter nooit meer dan 50% van de bv voorafgaand aan deze correctie.⁵⁷ Wanneer de vermindering zou leiden tot een bv onder de bijstandsnorm (variabele A), treedt bovendien de 95%-regeling in werking. Dit partnerinkomen zou een extra variabele introduceren.

In onze analyse rekenen we met inkomsten en uitgaven per huishouden. Door de manier waarop het partnerinkomen wordt meegenomen heeft dit nooit een netto negatief effect op het gezamenlijke netto beschikbare inkomen van het huishouden na toepassing van de bv.⁵⁸

Omdat het ons te doen was om te zien of bepaalde voorbeeldhuishoudens aanmerkelijk *lager* beschikbare inkomen hebben dan het sociaal minimum dan andere voorbeeldhuishoudens, draagt het verdisconteren van de het partnerinkomen niet bij aan het beantwoorden van de vraag, terwijl het de analyse en uitkomsten wel onoverzichtelijker maakt. We veronderstellen daarom dat al het inkomen van het huishouden dat van de beslagene zelf is. Dit neemt niet weg dat het toetsingsinkomen dat een rol speelt bij de compensatiekop (variabele C hierboven) het gezamenlijke toetsingsinkomen van zowel de beslagene als diens eventuele partner betreft.

Aannames

De wijze waarop we de bv verdisconteerd hebben, veronderstelt:

- ▶ Dat de beslagene niet in het buitenland woont;
- ▶ Dat de beslagene een vaste woon- of verblijfplaats heeft, maar niet in een instelling woont.⁵⁹

2. Kinderbijslag

Per kind	Bedrag per kwartaal ⁶⁰
0 t/m 5 jaar	€ 269,76
6 t/m 11 jaar	€ 327,56
12 t/m 17 jaar	€ 385,37

3. Kindgebonden budget

Het kindgebonden budget bestaat uit drie componenten:⁶¹

⁵⁶ Art 475dc Rv.

⁵⁷ Art 475db Rv.

⁵⁸ Het is wel mogelijk dat een partnerinkomen een positief effect heeft. Dit kan wanneer de maximale verlaging van de bv optreedt (50%) of wanneer de 95%-regeling in werking treedt. In deze situaties is het voordeliger een partner te hebben met een hoog inkomen, dan om als beslagene zelf een hoog inkomen te hebben.

⁵⁹ Deze situatie wordt geanalyseerd in de gevoeligheidsanalyse.

⁶⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/06/14/kinderbijslag-komende-kwartalen-iets-omlaag>.

⁶¹ [Berekening kindgebonden budget 2023 \(belastingdienst.nl\)](#)

Een maximaal toeslagbedrag (A) + Een leeftijdsgebonden verhoging (B) – een inkomensafhankelijke vermindering (C)

A. Maximale toeslagbedrag

Aantal kinderen	Alleenstaande ouder	Ouder met toeslagpartner
1	€ 5.501	€ 1.653
2	€ 7.033	€ 3.185
3	€ 8.565	€ 4.717
verhoging vanaf 3e kind	€ 1.532	€ 1.532

B. Leeftijdsgebonden verhoging

Per kind in de leeftijd	Verhoging van maximaal bedrag
12 t/m 15 jaar	€ 267
16 en 17 jaar	€ 476

C. Inkomensafhankelijke vermindering

Situatie	Omvang van vermindering ⁶²
Alleenstaande ouder	6,75% x (het toetsingsinkomen - € 25.070)
Ouder met toeslagpartner	6,75% x (het toetsingsinkomen - € 43.397)

Aannames

De wijze waarop we het kindgebonden budget verdisconteerd hebben, veronderstelt:

- ▶ Dat het eigen vermogen niet groter is dan € 127.582 voor een alleenstaande en € 161.329 voor een beslagene met toeslagpartner.

Huurtoeslag

De huurtoeslag is afhankelijk van de *rekenhuur* van de persoon in kwestie. Deze bestaat uit drie onderdelen:⁶³

Het deel van de rekenhuur dat voor 100% vergoed wordt (A) + het deel van de rekenhuur dat voor 65% vergoed wordt (B) + het deel van de rekenhuur dat voor 40% vergoed wordt (C).

A. Het deel van de rekenhuur dat voor 100% vergoed wordt

Dit is het deel van de rekenhuur dat boven de *basishuur* en onder de *kwaliteitskortingsgrens* (€ 452,20) ligt. De basishuur is afhankelijk van inkomen en type huishouden.

Bij een toetsingsinkomen *onder* het minimuminkomen, geldt er een *minimumbasishuur* (EP = Eenpersoonshuishouden, MP = meerpersoonshuishouden):

	EP	MP	EP AOW-leeftijd	MP AOW-leeftijd
Minimuminkomensgrens	€ 19.375	€ 25.225	€ 20.500	€ 27.275
Minimumbasishuur	€ 225,54	€ 225,54	€ 223,72	€ 221,91

Bij een toetsingsinkomen *boven* dit minimum is de basishuur gelijk aan de uitkomst van de volgende formule:

$Basishuur = (factor\ a \times rekeninkomen^2) + (factor\ b \times rekeninkomen)$,

waarbij:

⁶² Bij een toetsingsinkomen dat kleiner is dan het genoemde drempelbedrag, is de vermindering gelijk aan € 0,-.

⁶³ [Berekening huurtoeslag 2023 \(belastingdienst.nl\)](#)

	EP	MP	EP AOW-leeftijd	MP AOW-leeftijd
Factor a	4,74433 ^{E-07}	2,794 ^{E-07}	6,71404 ^{E-07}	4,30722 ^{E-07}
Factor b	0,002448638	0,0018932	-0,002850602	-0,003611908

B. Het deel van de rekenhuur dat voor 65% vergoed wordt

Dit is het deel van de rekenhuur dat tussen de kwaliteitskortingsgrens en de aftoppingsgrens ligt. De hoogte van de aftoppingsgrens is afhankelijk van de omvang van het huishouden:

- ▶ € 647,19 voor een huishouden van 1 of 2 personen;
- ▶ € 693,60 voor een huishouden van 3 of meer personen.

C. Het deel van de rekenhuur dat voor 40% vergoed wordt

Dit is het deel van de huur dat boven de aftoppingsgrens ligt. Alleen eenpersoonshuishoudens en huishoudens met iemand boven de AOW-leeftijd komen in aanmerking voor dit onderdeel.

Aannames

De wijze waarop we de huurtoeslag verdisconteerd hebben, veronderstelt:

- ▶ Dat het eigen vermogen niet groter is dan € 33.748 voor een alleenstaande en € 67.496 voor een beslagene met toeslagpartner.
- ▶ De voorbeeldhuishoudens betalen de gemiddelde huur van huishoudens tot 120% van het sociaal minimum. Dit is dezelfde aanname als wordt gedaan door de Commissie Sociaal Minimum. De gerekende huur per voorbeeldhuishouden wordt dan:

Leeftijd Leefsituatie	< AOW-leeftijd								> AOW-leeftijd	
	Alleenstaande				Paar				Alleen	Paar
Aantal kinderen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	0
Lftd. Kinderen	N.v.t.	8	8/13	11/13/15	N.v.t.	8	8/13	11/13/15	N.v.t.	N.v.t.
Huur	€521	€651	€651	€651	€593	€679	€679	€679	€543	€629

Zorgtoeslag

De zorgtoeslag bestaat uit twee onderdelen:⁶⁴

standaardpremie (A) – normpremie (B)

met dien verstande dat er boven een jaarlijks toetsingsinkomen van € 38.520 (zonder toeslagpartner) resp. (€ 48.224 (met toeslagpartner) de zorgtoeslag gelijk aan € 0,- is.

1. Standaardpremie

Deze is gelijk aan onderstaande waarden:

Type huishouden	Omvang standaardpremie
Zonder toeslagpartner:	€ 1.889,-
Met toeslagpartner:	€ 3.778,-

B. Normpremie

Deze is gelijk aan:

Type huishouden	Omvang normpremie ⁶⁵
Zonder toeslagpartner:	0,123% * € 25.070 + 13,64% x (toetsingsinkomen - € 25.070)
Met toeslagpartner:	2,378% * € 25.070 + 13,64% x (gezamenlijk toetsingsinkomen - € 25.070)

⁶⁴ [Berekening zorgtoeslag 2023 \(belastingdienst.nl\)](#)

⁶⁵ Met dien verstande dat deze component niet kleiner kan zijn dan € 0,-.

Aannames

De wijze waarop we de zorgtoeslag verdisconteerd hebben, veronderstelt:

- Dat het eigen vermogen niet groter is dan € 127.582 voor een alleenstaande en € 161.329 voor een beslagene met toeslagpartner.

A.3 Benadering 2.b: niet-meegenomen situaties gevoeligheidsanalyse

We staan hier stil bij drie situaties die wel zijn overwogen in ons onderzoekstraject, maar waarvan we hebben besloten deze niet mee te nemen.

Paren met één AOW-gerechtigde en één niet-AOW-gerechtigde

Binnen de voorbeeldhuishoudens van de commissie sociaal minimum is de aanname dat paren tot dezelfde leeftijdscategorie (AOW versus niet-AOW) behoren. Er zijn in de werkelijkheid paren waarbij dat niet het geval is. Toch besluiten we deze groep niet mee te nemen in onze analyse.

De voorbeelduitgavenpatronen voor personen die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt en anderen van de commissie verschillen minder dan 1%. De meerwaarde in het meenemen van deze groep moet dus worden gezocht aan de inkomenskant. Het berekenen van de inkomenskant wordt echter snel complex, omdat er veel mogelijke situaties denkbaar zijn. We menen daarom dat het niet praktisch werkbaar is om deze situatie mee te nemen in onze analyse. Bovendien menen we dat het aannemelijk is dat onze overige voorbeeldhuishoudens gezamenlijk de financiële bijzonderheden van deze categorie voldoende dekken.

Kostendelersnorm

Personen die samenleven maar niet als partners geregistreerd staan, worden in de Participatiewet beschouwd als een gezamenlijk huishouden. Wanneer één van de leden van het huishouden een bijstandsuitkering ontvangt, valt deze onder de 'kostendelersnorm'; omdat de leden van het huishouden geacht worden om kosten te delen is de hoogte van de bijstandsuitkering significant lager. De Commissie Sociaal Minimum doet hier geen berekeningen voor, maar geeft aan dat er situaties denkbaar zijn waarin de kostendelersnorm tot problemen kan leiden.⁶⁶ Ook is hier eerder onderzoek naar gedaan door de gemeente Amsterdam. Daar werd ook geconcludeerd dat de kostendelersnorm in veel situaties ontoereikend is in die gemeente.⁶⁷

We nemen deze categorie niet op in onze analyse. De gevoeligheidsanalyse richt zich op de mate waarin de bv rekening houdt met veelvoorkomende hogere uitgavenpatronen. Situaties waarin personen onder de kostendelersnorm kunnen vallen zijn gevarieerd. Het is daarom niet gemakkelijk om eenduidig vast te stellen wat de implicaties hiervan zijn voor de uitgavenpatronen van huishoudens. Bovendien heeft de kostendelersnorm met name invloed op het inkomen van de huishoudens, waardoor deze categorie methodologisch verschilt van de andere bijzondere situaties die we opnemen in de gevoeligheidsanalyse. Door te analyseren in hoeverre de verlaagde inkomens onder de kostendelersnorm toereikend zijn voor de benodigde uitgaven van verschillende uitgaven zouden we in feite de kostendelersnorm zelf analyseren, in plaats van de bv.

⁶⁶ *Een zeker bestaan II*, p. 157.

⁶⁷ *Gevolgen kostendelersnorm in Amsterdam*, Regioplan beleidsonderzoek, april 2016.

/ B Bijlage: bevindingen in meer detail

B.1 Benadering 1: vergelijking oude en nieuwe werkwijzen bvv

We spitsen de vergelijking niet toe op een bepaald type huishouden, maar laten wel enkele situaties buiten beschouwing:

- ▶ beslagene die in een instelling wonen (dit komt terug in de gevoeligheidsanalyse)
- ▶ beslagene zonder vaste woon- of verblijfplaats
- ▶ beslagene die in het buitenland wonen.

In de tabel hieronder staat voor elk van de componenten en correcties waaruit de bvv bestaat, de passages uit de wet opgenomen die beschrijven hoe de component / correctie in de oude werkwijze en nieuwe werkwijze bepaald werd. Daaronder beschrijven we eerst kwalitatief waaruit de verschillen tussen beide werkwijzen voorkomen en vervolgens kwantitatief.

Werkwijze	
1. Inkomstcomponent	
Oud	<i>"a. echtgenoten of geregistreerde partners als bedoeld in artikel 3 van de Participatiewet: negentig procent van de norm genoemd in [...] artikel 22, onderdeel b en c, van die wet; [...] c. een alleenstaande en een alleenstaande ouder vanaf het moment dat zij de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet, hebben bereikt: negentig procent van de norm genoemd in artikel 22, onderdeel a, van de Participatiewet."</i> (475d, lid 1)
Nieuw	<ul style="list-style-type: none"> ▶ "voor een alleenstaande: (95% x A)" met "A voor de norm, genoemd in artikel 21, onderdeel a, van de Participatiewet" ▶ "voor gehuwden zonder kinderen: (95% x B)", met "B voor de norm, genoemd in artikel 21, onderdeel b, van de Participatiewet" (475da, lid 2)
Vershil (kwalitatief)	In de nieuwe werkwijze wordt 95% in plaats van 90% van de bijstandsnorm gehanteerd, maar tegelijkertijd gelden nu voor alle beslagene boven de pensioengerechtigde leeftijd ook de bijstandsnormen voor niet-pensioengerechtigden.
Vershillen (€)	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Beslagene onder de pensioengerechtigde leeftijd: <ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>Alleenstaand</i>. Oude werkwijze: $90\% \times \text{€ } 1.196 = \text{€ } 1.076$, nieuwe werkwijze: $95\% \times \text{€ } 1.196 = \text{€ } 1.136$ (verschil: + € 60 / + 5,3%). ▶ <i>Samenwonend</i>. Oude werkwijze $90\% \times 1.708,08 = \text{€ } 1.537$, nieuwe werkwijze: $95\% \times 1.708,08 = \text{€ } 1.623$ (verschil: + € 85, + 5,3%) ▶ Beslagene boven de pensioengerechtigde leeftijd: <ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>Alleenstaand</i>. Oude werkwijze: $90\% \times \text{€ } 1.331 = \text{€ } 1.198$, nieuwe werkwijze: $95\% \times \text{€ } 1.196 = \text{€ } 1.136$ (verschil: - € 62 / - 5,4%) ▶ <i>Samenwonend</i>. Oude werkwijze: $90\% \times 1.807 = \text{€ } 1.626$, nieuwe werkwijze $95\% \times \text{€ } 1.708 = \text{€ } 1.623$ (verschil: - € 4 / - 0,2%).
2. Zorgcomponent	
Oud	<i>"de premie van een door de schuldenaar gesloten ziektekostenverzekering, verminderd met de normpremie, bedoeld in artikel 2 van de Wet op de zorgtoeslag, voor zover reeds begrepen in de bijstandsnorm zoals die voor de schuldenaar geldt ingevolge het eerste, tweede en derde lid, en met de krachtens die wet ontvangen zorgtoeslag, telkens wanneer deze premie vervalt terwijl het beslag ligt"</i> (475d, lid 3, onderdeel a)
Nieuw	<ul style="list-style-type: none"> ▶ "$((C - D) / 12) \times E$", met: <ul style="list-style-type: none"> ▶ "C voor het tot een jaarinkomen herleide belastbaar inkomen zoals dit is vastgesteld op basis van artikel 475d, eerste lid, van de geëxecuteerde, en, indien van toepassing, zijn echtgenoot";

- ▶ “D voor het drempelbedrag, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel f, van de Wet op de zorgtoeslag, dan wel C, indien C lager is dan dit drempelbedrag”
 - ▶ “E voor het percentage van het toetsingsinkomen waarmee het drempelinkomen wordt vermeerderd, bedoeld in artikel 2, derde lid, van de Wet op de zorgtoeslag” (457da, lid 2)
- “De uitkomst van het onderdeel $(C - D) / 12 \times E$ in het tweede lid bedraagt ten hoogste een bedrag gelijk aan de standaardpremie, bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Wet op de zorgtoeslag herleid naar een maandbedrag onder aftrek van het bij de desbetreffende leefsituatie horende bedrag genoemd in artikel 23, tweede lid, van de Participatiewet” (475da, lid 3)

Verskil (kwalitatief)

De zorgtoeslag wordt berekend door het verschil te nemen tussen de standaardpremie (die jaarlijks wordt bepaald door de minister op basis van de gemiddelde nominale premie plus het gemiddelde verwachte bedrag dat een verzekerde moet betalen aan eigen risico) en de normpremie van een persoon. De normpremie is afhankelijk van het inkomen. Het bestaat uit een laag percentage (ca. 0,123%) van een drempelinkomen (108% van het minimumloon) plus een hoger percentage (ca. 13,5%) van het inkomen dat boven deze drempel uitkomt.

- ▶ De zorgtoeslag is maximaal wanneer het inkomen gelijk of lager is dan het drempelinkomen. Het bedraagt dan de standaardpremie – (~1,8% x drempelinkomen).
- ▶ De zorgtoeslag neemt af naarmate het inkomen toeneemt boven het drempelinkomen. Zodra de normpremie hierdoor even hoog of hoger is dan de standaardpremie, is er geen recht op zorgtoeslag meer.
- ▶ In feite betekent dit dat je altijd geacht wordt een deel van de zorgpremie zelf te betalen (dit deel neemt toe naarmate het inkomen stijgt boven de drempel), maar dat de zorgtoeslag de rest aanvult tot aan de standaardpremie. Kosten boven deze standaardpremie zijn altijd voor eigen rekening.

In de oude situatie was de zorgcomponent van de bv kortgezegd gelijk aan de zorgpremie van de beslagene minus de normpremie bij het bijstandsniveau minus de ontvangen zorgtoeslag. Daardoor zijn de zorgcomponent van de bv en de zorgtoeslag samen gelijk aan de premie minus de normpremie op het bijstandsniveau. Dat betekende:

- ▶ wanneer een beslagene een premie betaalde die hoger was dan de standaardpremie, werd de bv evenredig verhoogd om deze hogere premie te blijven betalen.
- ▶ wanneer een beslagene een zeer lage premie betaalde, werd de zorgcomponent van de bv evenredig lager.

In de nieuwe situatie is de zorgcomponent gelijk aan de normpremie, zodat de zorgcomponent + de zorgtoeslag gelijk is aan de standaardpremie. De nieuwe methodiek gaat er voor het beschikbare inkomen van de beslagene dus vanuit dat de beslagene de standaardpremie betaalt. De bv is daarmee nu hoger voor een beslagene met een goedkopere premie dan de standaardpremie en lager voor een beslagene met een duurdere premie dan de standaardpremie.

Het verschil tussen het beschikbare inkomen onder de nieuwe bv en de oude is de betaalde premie minus standaardpremie minus de normpremie. Dit verschil is dus positief voor een beslagene met een goedkopere premie dan de standaardpremie en negatief voor een beslagene met een duurdere premie dan de standaardpremie.

Verskil (€)

Het verschil netto beschikbaar inkomen van de nieuwe werkwijze ten opzichte van de oude is dus zorgpremie – standaardpremie – normpremie op bijstandsniveau. De standaardpremie bedroeg in 2023 € 157 per maand.⁶⁸ (Dit is voor alleenstaanden. Voor gehuwden was dit het dubbele). De goedkoopste zorgpremie bij de vier grootste zorgverzekeraars bedroeg in 2023 € 131,95 per persoon. De duurste premie is een vrij dure basispremie, met een groot pakket aan aanvullende verzekeringen. Deze bedroeg in 2023 € 280,66.⁶⁹ De normpremie bedraagt op bijstandsniveau zo'n € 2,57.

De tabel hieronder geeft de verschillen weer voor een beslagene met de laagste en hoogste premie in 2023.

⁶⁸ De standaardpremie is in 2023 ongewoon hoog, en de normpremie ongewoon laag vastgesteld. In de omliggende jaren is de standaardpremie zo'n 30 euro lager, en de normpremie zo'n 30 euro hoger. Dit vertekent het beeld enigszins: omdat de standaardpremie hoog was, was de zorgcomponent in de nieuwe situatie ook hoog. Relatief aan andere jaren is de nieuwe situatie in 2023 dus (nog) voordeliger dan in andere jaren. Het principe blijft echter hetzelfde: wanneer een beslagene een hoge premie betaalt, was de oude methodiek voordeliger.

⁶⁹ <https://www1.zorgkiezer.nl/zorgverzekering/zorgverzekering-2023>

	Laagste premie	Hoogste premie
Verskil nieuw min oud	€ 2,57	- € 121,09
	<p>Voor een beslagene met een lage premie is de nieuwe situatie dus voordeliger (positief verschil), en voor een beslagene met een hoge premie is de oude situatie voordeliger (negatief verschil).</p>	
	<p>3. Wooncomponent (incl. correcties)</p>	
Oud	<p>"de voor rekening van de schuldenaar komende woonkosten verminderd met ontvangen huurtoeslag of woonkostentoeslag, voor zover de woonkosten, na deze vermindering, meer bedragen dan het bedrag, genoemd in artikel 17, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag, met dien verstande dat de verhoging van de beslagvrije voet niet meer bedraagt dan het huurtoeslagbedrag waarop de schuldenaar, uitgaande van de laagste inkomenscategorie, krachtens artikel 21 van de Wet op de huurtoeslag ten hoogste aanspraak heeft" (465d, lid 3, onderdeel b)</p>	
Nieuw	<p>De wooncomponent van de compensatiekop "$F \times C^2 + G \times C - J$", dan wel "$H \times C^2 + I \times C - J$", met</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ "H voor de factor a voor een meerpersoonshuishouden, bedoeld in artikel 19, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag" ▶ "I voor de factor b voor een meerpersoonshuishouden, bedoeld in artikel 19, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag" ▶ "J voor de normhuur, bedoeld in artikel 17, tweede lid, van de Wet op de huurtoeslag, dan wel bij een eenpersoonshuishouden de uitkomst van $(F \times C^2 + G \times C)$, indien de uitkomst van $(F \times C^2 + G \times C)$ lager is dan de genoemde normhuur, dan wel bij een meerpersoonshuishouden de uitkomst van $(H \times C^2 + I \times C)$, indien de uitkomst van $(H \times C^2 + I \times C)$ lager is dan de genoemde normhuur" <p>"Indien de geëxecuteerde woonkosten heeft die ten minste 10% meer bedragen dan de in artikel 13, eerste lid, onderdeel a, van de Wet op de huurtoeslag opgenomen rekenhuur, wordt de beslagvrije voet op verzoek van de geëxecuteerde voor de duur dat de geëxecuteerde deze woonkosten heeft, doch ten hoogste gedurende een bij ministeriële regeling van Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid te bepalen termijn, verhoogd met het bedrag waarmee de woonkosten de eerder genoemde rekenhuur vermeerderd met 10% ophoging overstijgen. Indien de geëxecuteerde gehuwd is, wordt dit verzoek gehonoreerd, voor zover de niet onder beslag liggende inkomsten van de echtgenoot onvoldoende zijn om de hogere woonkosten te betalen." (475da, lid 5)</p> <p>"Op verzoek van de geëxecuteerde kan de op grond van het vijfde lid verhoogde beslagvrije voet voor ten hoogste zes maanden worden verlengd, indien binnen die termijn de vordering waarvoor het beslag is gelegd volledig kan worden voldaan" (475da, lid 6)</p> <p>"Indien de geëxecuteerde eigenaar is van een door hemzelf bewoonde woning of huurder van een door hemzelf bewoonde woning die niet voldoet aan artikel 11 van de Wet op de huurtoeslag en hij een belastbaar inkomen heeft dat lager is dan € 37.574, indien de geëxecuteerde alleenstaand is, of € 48.920, indien de geëxecuteerde een meerpersoonshuishouden heeft, wordt de beslagvrije voet op verzoek van de geëxecuteerde verhoogd met een bedrag waarvan de wijze van vaststelling bij of krachtens algemene maatregel van bestuur wordt vastgesteld. Indien de geëxecuteerde gehuwd is, wordt onder belastbaar inkomen als bedoeld in de vorige zin tevens verstaan het belastbaar inkomen van de echtgenoot. In geval een huurder verzoekt om verhoging van de beslagvrije voet kan de beslaglegger van de geëxecuteerde verlangen dat een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te bepalen bewijsstuk overgelegd wordt." (475da, lid 7)</p>	
Verskil (kwalitatief)	<p>In de oude situatie bestond de ophoging van de bv uit één onderdeel: de woonlasten minus de ontvangen huurtoeslag minus de normhuur voor het minimuminkomensijpunt (€ 221,91 of € 223,72 – afhankelijk van de samenstelling van het huishouden). Dit wordt echter gemaximeerd op de maximale huurtoeslag waarop de beslagene aanspraak kan maken op basis van een minimuminkomen.</p> <p>In de nieuwe situatie bestaat de ophoging van de bv uit drie mogelijke onderdelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een deel dat afhankelijk is van het inkomen (maar niet de woonkosten). Dit deel neemt in omvang toe tot de maximale huur waarvoor er huurtoeslag verleend wordt. Deze component is niet afhankelijk van of de huurtoeslag daadwerkelijk ontvangen wordt. 2. Een deel dat afhankelijk is van de woonkosten (maar niet het inkomen). Dit is gelijk aan het verschil tussen de woonkosten en 110% van de maximale huur waarvoor er huurtoeslag verleend wordt. Dit is slechts een tijdelijke verhoging en alleen op verzoek van de beslagene. 	

3. Wanneer iemand geen recht heeft op huurtoeslag, dan kan er op verzoek een ophoging plaatsvinden die corrigeert voor het ontbreken van huurtoeslag.

Merk op dat voor huiseigenaren geldt dat de hypotheeklasten niet als onderdeel van de woonlasten aangemerkt worden.

Beide werkwijzen hebben globaal een vergelijkbare dynamiek: de woonkostencomponent van de bv neemt toe met inkomen en –in de nieuwe werkwijze op aanvraag– met de woonkosten. Er is echter ook een aantal verschillen tussen de oude en nieuwe werkwijze in de manier waarop die dynamiek uitpakt:

- ▶ De nieuwe werkwijze houdt pas rekening met de hoogte van de woonlasten boven 110% van de maximale huurtoeslaggrens, terwijl dit voor de oude werkwijze voor elke omvang van de woonlasten geldt. In de oude werkwijze werd de bv daarentegen niet verhoogd voor beslagenen met woonlasten onder de normhuur bij het minimuminkomenspunt (€ 221,91 / € 223,72). De nieuwe werkwijze is dus ten voordele van beslagenen met woonlasten onder de normhuur en boven de maximale huurtoeslaggrens, maar ten nadele van beslagenen met woonlasten tussen deze bedragen.
- ▶ In de nieuwe werkwijze begint de inkomensafhankelijke component pas bij een dempelinkomen, waar dit bij de oude werkwijze niet het geval is. In de oude werkwijze bereikt deze ook bij een lager inkomen al zijn maximumwaarde, dan bij de nieuwe werkwijze. Bovendien is het maximum van de oude werkwijze gelijk aan de maximale huurtoeslag, waar dit bij de nieuwe werkwijze gelijk is aan de huurtoeslaggrens. Deze laatste ligt hoger. De nieuwe werkwijze is dus ten nadele van inkomens onder het drempelinkomen, en ten voordele van hogere inkomens.

In de onderstaande tabel hebben we bovenstaande visueel samengevat:

Nieuwe werkwijze tov oude	< normhuur	> normhuur, < 110% huurtoeslaggrens	> 110% huurtoeslaggrens
Onder drempel	+ / -	- / -	+ / -
Boven drempel	+ / +	- / +	+ / +

Daarbij reflecteren we op een aantal specifieke situaties die zich voor kunnen doen:

- ▶ Voor eigenaren van een koopwoning gelden in de nieuwe werkwijze slechts de hypotheekrente, erfpacht en 'overige woonkosten' als woonkosten, maar niet de hypotheeklasten zelf. In de oude werkwijze was dit niet het geval. Daarentegen is onderdeel 1 van de woonlastencomponent in de nieuwe werkwijze onafhankelijk van de feitelijke woonkosten en dus van of de beslagene een koop- of een huurwoning heeft. De nieuwe werkwijze is dus deels ten nadele van woningeigenaren.
- ▶ Voor eigenaren van een koopwoning die al afbetaald is, was er geen ophoging van de bv, omdat er geen sprake was van woonlasten. In de nieuwe werkwijze houdt onderdeel 1 hierboven geen rekening met de feitelijke woonlasten. In dit geval is er in de bv wel een woonkostencomponent, zonder dat er woonkosten zijn. De nieuwe werkwijze werkt dus ten voordele van woningeigenaren waarvan de woning al afbetaald is.

Verskil (€)

De precieze omvang van de verschillen tussen beide werkwijzen is afhankelijk het type en samenstelling van het huishouden (dit bepaalt namelijk de omvang van de huurtoeslag) en van het toetsingsinkomen.

Voor een huishouden met drie leden onder de AOW-gerechtigde leeftijd zien de verschillen er als hieronder uit. De woonkosten staan in de kolommen, het toetsingsinkomen in de rijen. Combinaties die meer naar de linkeronderhoek en rechterbovenhoek staan, zullen waarschijnlijk weinig voorkomen. Hoe roder het gebied, hoe nadelijker de nieuwe werkwijze uitpakt voor de beslagene, hoe groener hoe voordeliger deze uitpakt. We hanteren op basis van deze afbeelding een bandbreedte tussen de -200 euro voor beslagenen met relatief hoge inkomens en relatief lage woonlasten en +200 euro voor beslagenen waarvoor het omgekeerde geldt.

Toetsingsinkomen	Woonkosten																					
	€ 100	€ 150	€ 200	€ 250	€ 300	€ 350	€ 400	€ 450	€ 500	€ 550	€ 600	€ 650	€ 700	€ 750	€ 800	€ 850	€ 900	€ 950	€ 1.000	€ 1.050	€ 1.100	
€ 12.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 13.200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 14.400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 15.600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 16.800	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 18.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 19.200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 20.400	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 21.600	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 22.800	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 24.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
€ 25.200	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
€ 26.400	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21	-21
€ 27.600	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41	-41
€ 28.800	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61	-61
€ 30.000	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85	-85
€ 31.200	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107	-107
€ 32.400	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131	-131
€ 33.600	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155	-155
€ 34.800	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181	-181
€ 36.000	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207	-207
€ 37.200	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233	-233
€ 38.400	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261	-261
€ 39.600	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289	-289
€ 40.800	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319	-319
€ 42.000	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349	-349
€ 43.200	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379	-379
€ 44.400	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411	-411
€ 45.600	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444	-444
€ 46.800	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477	-477
€ 48.000	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511	-511
€ 49.200	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546	-546
€ 50.400	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581	-581
€ 51.600	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584
€ 52.800	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584
€ 54.000	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584
€ 55.200	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584
€ 56.400	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584
€ 57.600	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584
€ 58.800	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584
€ 60.000	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584
€ 61.200	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584
€ 62.400	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584	-584

4. Component kindgebonden budget

Oud "het bedrag waarop de schuldenaar op basis van artikel 2, tweede tot en met zesde lid, van de Wet op het kindgebonden budget maximaal aanspraak zou kunnen maken, verminderd met het krachtens die wet ontvangen bedrag." (artikel 475d, lid 3, onderdeel c)

Nieuw ▶ "voor een alleenstaande ouder: [...] + $((C - D) / 12) \times K$ "
 ▶ "voor gehuwden met een of meer kinderen: [...] + $((C - (D+L)) / 12) \times K$."

Hierin zijn C en D zoals hier boven en zijn L en K respectievelijk:

- ▶ "het percentage, bedoeld in artikel 2, zevende lid, van de Wet op het kindgebonden budget";
- ▶ "het bedrag, waarmee het drempelinkomen van de ouder en zijn partner op basis van artikel 2, achtste lid, van de Wet op het kindgebonden budget wordt verhoogd." (Artikel 475da, lid 2 RV)

"De beslagvrije voet bedraagt ten hoogste:

- ▶ "voor een alleenstaande ouder: € 2.015,84,"
- ▶ "voor gehuwden met een of meer kinderen: € 2.509,97."

Verskil (kwalitatief) In de oude werkwijze was de bw het maximale bedrag voor kinderopvangtoeslag, verminderd met het werkelijke ontvangen bedrag. Wat overblijft is de inkomensafhankelijke component van de kinderopvangtoeslag. Deze is (op jaarbasis) gelijk aan "6,75% x (het toetsingsinkomen - €25.070)" voor alleenstaanden en "6,75% x (het toetsingsinkomen - €43.397)" (Bron).

Ook in de nieuwe werkwijze is de omvang van de bw (nagenoeg) gelijk aan de inkomensafhankelijke component van de kinderopvangtoeslag. Wat betreft de *dynamiek* van deze component van de compensatiekop is er dus geen verschil.

Wel treedt er een verschil op voor hogere inkomens, omdat de omvang van de component voorheen **anders gemaximeerd** was, dan nu het geval is. In de oude werkwijze nam het deel 'met het krachtens die wet ontvangen bedrag' af naarmate het inkomen steeg. Wat maximaal overbleef was 'het bedrag waarop de schuldenaar op basis van artikel 2, tweede tot en met zesde lid, van de Wet op het kindgebonden budget maximaal aanspraak zou kunnen maken'.

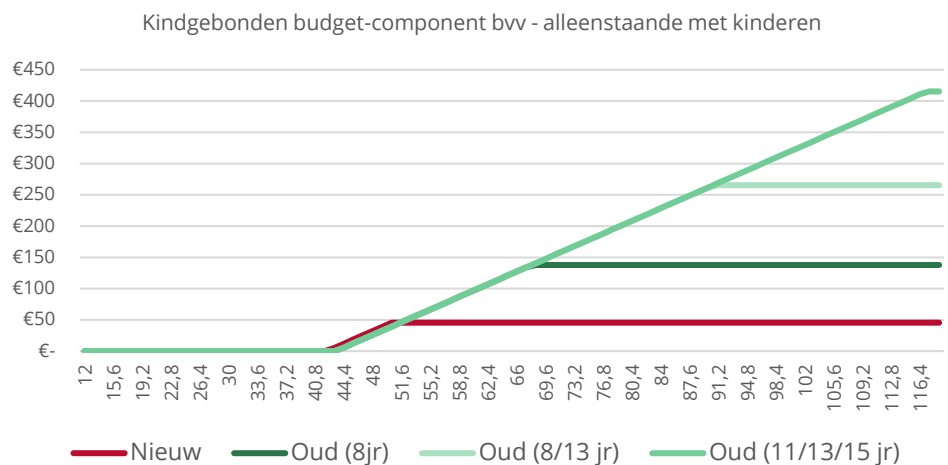
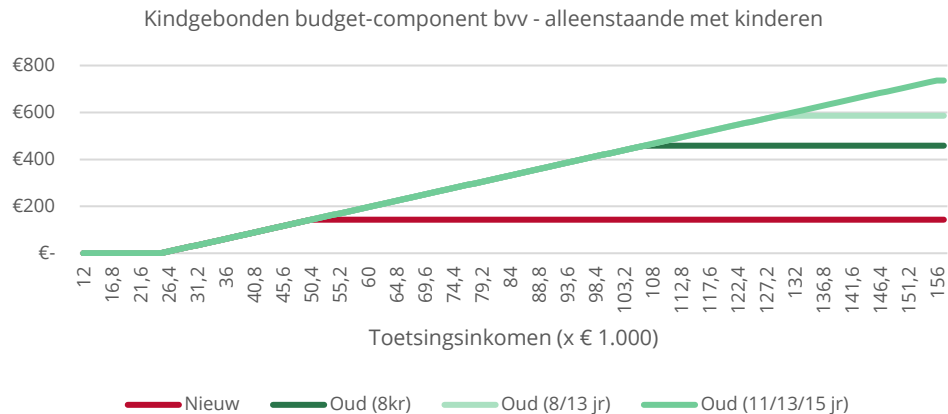
In de nieuwe werkwijze is de bw gemaximeerd. Dit maximum komt overeen met een maximum voor de wooncomponent en voor de component kindgebonden budget. Het maximum is onafhankelijk van de specifieke gezinssituatie.

Daardoor treedt er een verschil op voor beslaggenen met een toetsingsinkomen waarboven de bw gemaximeerd is (in 2023 is dit € 50.497).

Verskil (€) Het oude maximum is afhankelijk van de precieze gezinssituatie. Voor de voorbeeldhuishoudens met kinderen, betreft dit de volgende bedragen (Bron):

Leefsituatie # kinderen Leeftijd	Alleenstaand			Paar		
	1	2	3	1	2	3
Maximum kgb (/ jaar)	€ 5.501	€ 7.033	€ 8.832	€ 1.653	€ 3.185	€ 4.984

Voor de nieuwe werkwijze was het maximum in 2016 gelijk aan € 110,79 euro per maand voor alleenstaanden⁷⁰. In 2023 is dit opgelopen tot € 143,03 per maand voor alleenstaanden en € 46,05 per maand voor paren⁷¹. In de grafieken hieronder zijn de verschillen voor bovenstaande huishoudtypen afgezet tegen het toetsingsinkomen.

De maximale verschillen die in de hoofdtekst vermeld staan, betreffen het maximale bedrag van de betreffende groene lijn, met het maximale bedrag voor de rode lijn.

I. Correctie voor inkomen partner

Oud: "voor ten hoogste de helft verminderd met het eigen, niet onder beslag liggende periodieke inkomen [...] van degene aan wie de bijstand samen met de schuldenaar zou kunnen toekomen" (475d, lid 4)

Nieuw: "De beslagvrije voet, bedoeld in de artikelen 475da en 475e, tweede lid, wordt in de onderstaande volgorde verminderd met" [...] "de in artikel 475c, eerste lid, onderdelen a tot en met i, genoemde niet onder beslag liggende vorderingen tot periodieke betaling inclusief vakantiebijslag van de echtgenoot van

⁷⁰ Kamerstukken II, 2016/2017, 34 628, Nr 3, p. 9.

⁷¹ Dit maximum wordt bereikt op het toetsingsinkomen C_{max} waarvoor het deel $(H \times C^2 + I \times C)$ van de bvv-formule gelijk is aan de maximale huur waarover huurtoeslag ontvangen kan worden. Dit was voor 2023 gelijk aan $C_{max} = € 50.470$. Het maximum van de kgb-component is dan gelijk aan $6,75\% \times (C_{max} - D) / 12$ voor alleenstaanden resp. $6,75\% \times (C_{max} - D - L) / 12$ voor gezinnen.

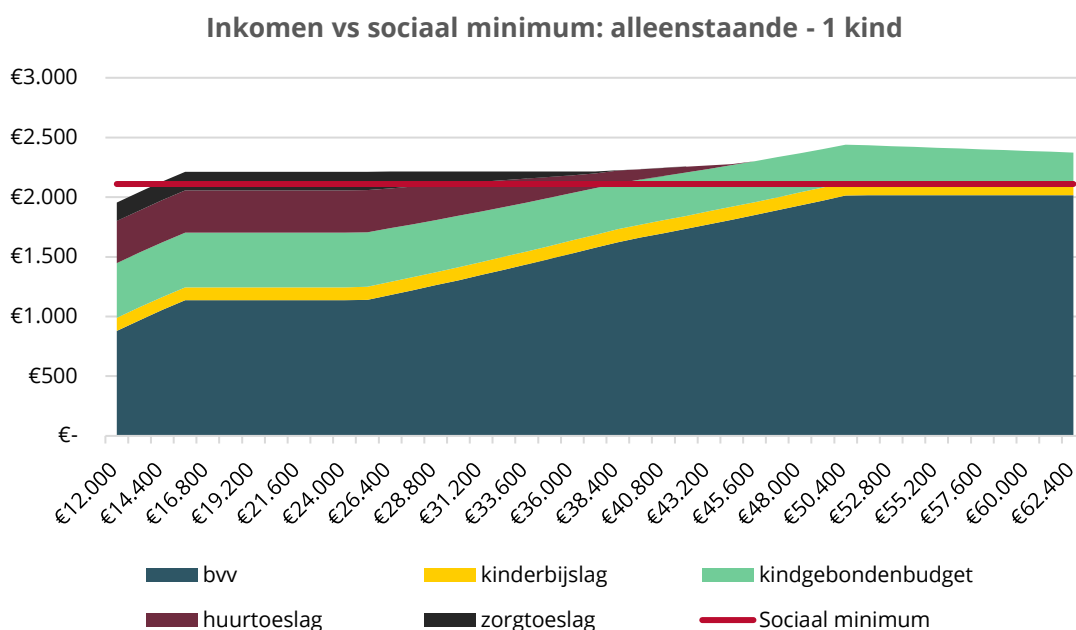
	<i>de geëxecuteerde, tot ten hoogste de helft van de beslagvrije voet, bedoeld in de artikelen 475da en 475e, tweede lid" (475db, lid 1, onderdeel a)</i>
Verskil (kwalitatief)	In principe geen verschil met de oude situatie.
Verskil (€)	0.
II. Correctie gebruik privévoertuig	
Oud	N.v.t.
Nieuw	<i>"de over het voordeel bedoeld in artikel 13bis van de Wet op de loonbelasting 1964 verschuldigde loonbelasting ten gevolge van het voor privédoeleinden aan de geëxecuteerde ter beschikking gestelde vervoermiddel, indien de geëxecuteerde heeft nagelaten om de inhouding bij aanvang van het eerste kalenderjaar volgend op het kalenderjaar waarin het beslag is gelegd te doen eindigen."</i> (Artikel 475db, lid 1 onderdeel c RV)
Verskil (kwalitatief)	Hier werd voorheen niet gecorrigeerd, nu wel. Het verschil is gelijk aan het voornoemde belastingvoordeel, ten nadele van alle beslagene die een vervoermiddel vanuit hun werkgever gebruiken.
Verskil (€)	Bepaling van dit belastingvoordeel kent tal van elementen, maar bedraagt ten minste <i>"22% van de waarde van de auto indien de auto niet meer dan 15 jaar geleden voor het eerst in gebruik is genomen"</i> . Voor oudere auto's is dit percentage gelijk aan 35%. Ter illustratie van de omvang van dit bedrag: zou de restwaarde van een auto op dit moment € 10.000,- zijn, dan is het maandelijkse voordeel gelijk aan $22\% \times 10.000,- / 12 = € 183,33$.
III. Toepassing 95%-regel (aflossing met 5% van het inkomen)	
Oud	N.v.t.
Nieuw	<i>"In afwijking van de artikelen 475da en 475db bedraagt de beslagvrije voet 95% van het maandelijkse inkomen inclusief vakantiebijslag dat de geëxecuteerde op basis van zijn vorderingen tot periodieke betaling, genoemd in artikel 475c, eerste lid, onderdelen a tot en met i, ontvangt, indien toepassing van de artikelen 475da en 475db leidt tot een beslagvrije voet die hoger is dan 95% van het maandelijkse inkomen inclusief vakantiebijslag"</i> (475dc, lid 1)
Verskil (kwalitatief)	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Onder de pensioengerechtigde leeftijd: er is alleen een verschil voor beslagene met een inkomen onder het bijstandsniveau. Voorheen losten zij niet af, nu bedraagt de aflossing 5% van het inkomen inclusief vakantiebijslag. ▶ Boven de pensioengerechtigde leeftijd: in principe niet van toepassing op deze groep, omdat de volledige AOW-uitkering hoger is dan de bijstand, het inkomen waaronder de 95%-regel van toepassing is (uitzondering hierop zijn beslagene die geen volledige AOW-uitkering opgebouwd hebben, maar deze laten we hier buiten beschouwing).
Verskil (€)	Het verschil is maximaal € 59,78 voor alleenstaanden en € 85,40 voor gehuwden per maand.
IV. Verrekening onbeslagen inkomsten	
Oud:	<i>"De beslagvrije voet wordt verminderd met de voor beslag vatbare periodieke inkomsten van de schuldenaar waarop geen beslag ligt, alsmede met het normbedrag voor de kosten van levensonderhoud en de toeslag voor een partner of eenoudergezin, begrepen in aan de schuldenaar toegekende studiefinanciering of tegemoetkoming in de studiekosten die niet vatbaar is voor beslag"</i> (465d, lid 5)
Nieuw:	<i>"De beslagvrije voet, bedoeld in de artikelen 475da en 475e, tweede lid, wordt in de onderstaande volgorde verminderd met" [...] "de in artikel 475c, eerste lid, onderdelen a tot en met i, genoemde niet onder beslag liggende vorderingen tot periodieke betaling inclusief vakantiebijslag van de geëxecuteerde"</i> (475db, lid 1, onderdeel b).
Verskil (kwalitatief):	Andere formulering, maar in wezen dezelfde werking.
Verskil (€)	0.

B.2 Benadering 2.a: vergelijking beschikbaar inkomen en uitgaven

In de afbeeldingen hieronder zijn de grafieken voor de andere voorbeeldhuishoudens opgenomen zoals in de hoofdtekst opgenomen staat voor een alleenstaande zonder kinderen. De analyse van het verloop van deze grafieken is grotendeels gelijk aan de analyse van dat voorbeeldhuishouden, welke kan worden gevonden in hoofdstuk 3. Voor de onderbouwing van deze uitkomsten verwijzen we naar Bijlage A.2.

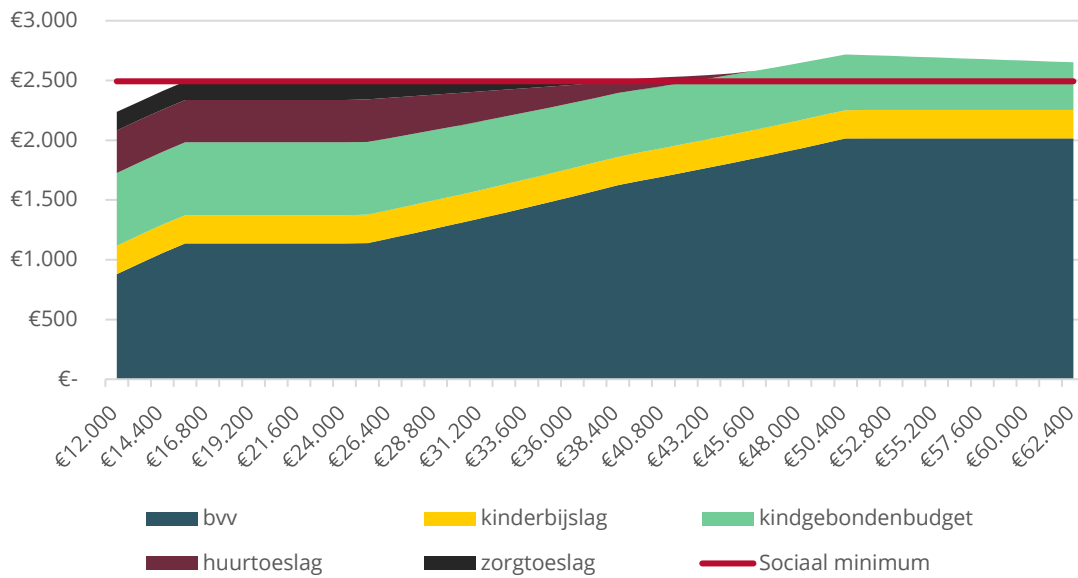
B.2.1 Alleenstaande

Met één kind

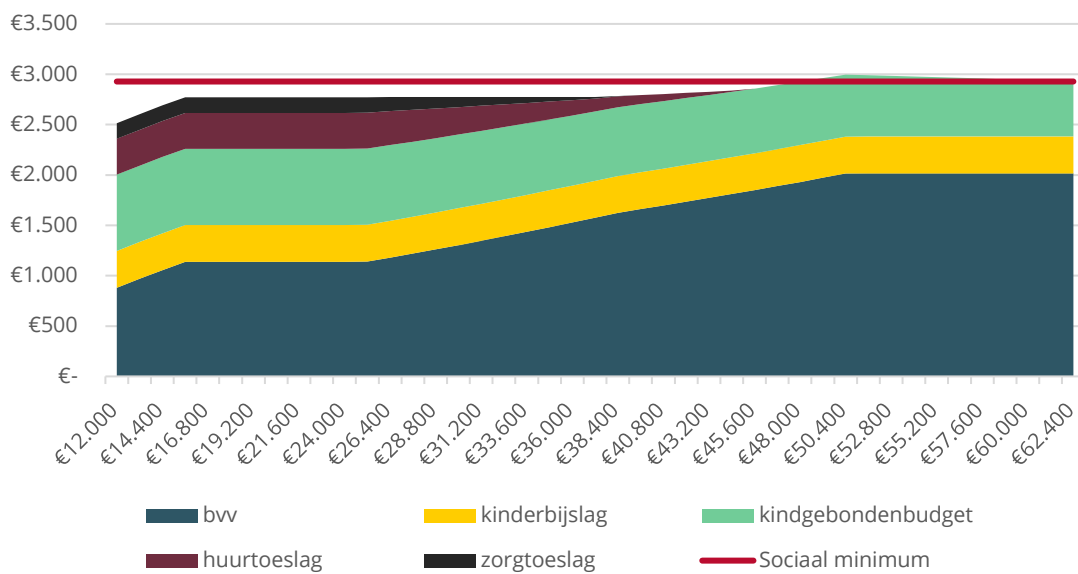
Met twee kinderen

Inkomen vs sociaal minimum: alleenstaande - 2 kinderen

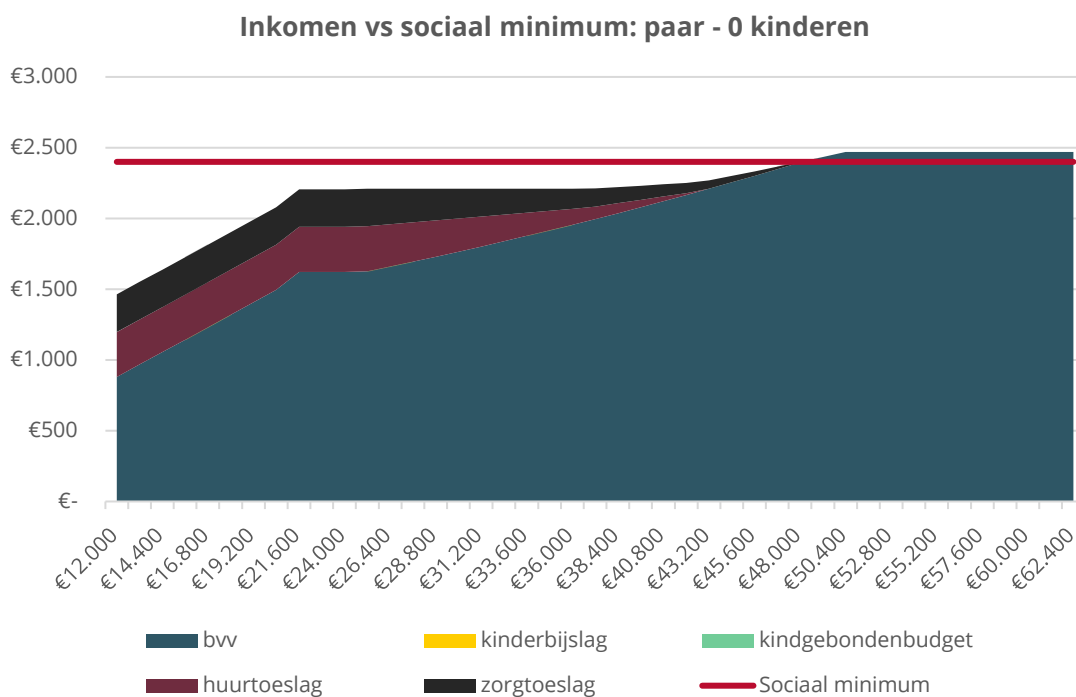
Met drie kinderen

Inkomen vs sociaal minimum: alleenstaande - 3 kinderen

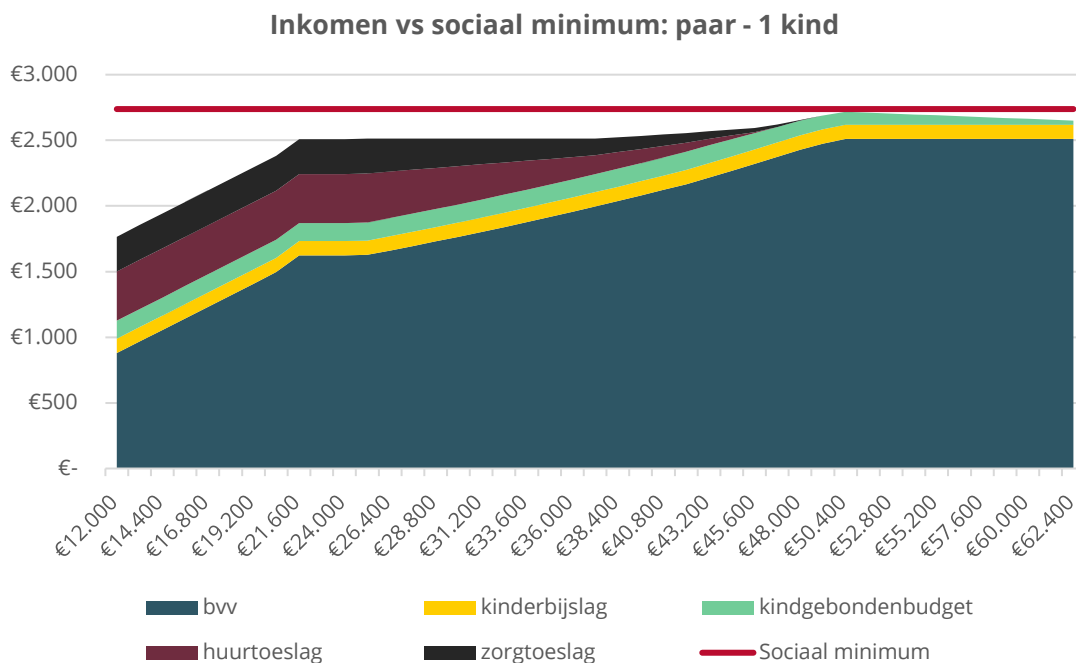

B.2.2 Paren

Zonder kinderen

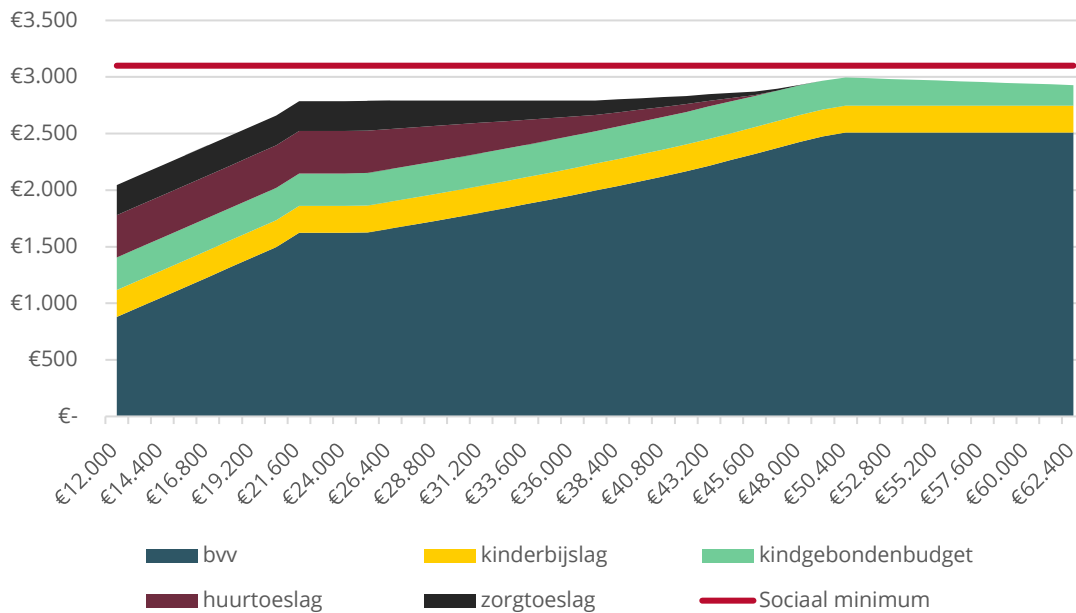

Met één kind

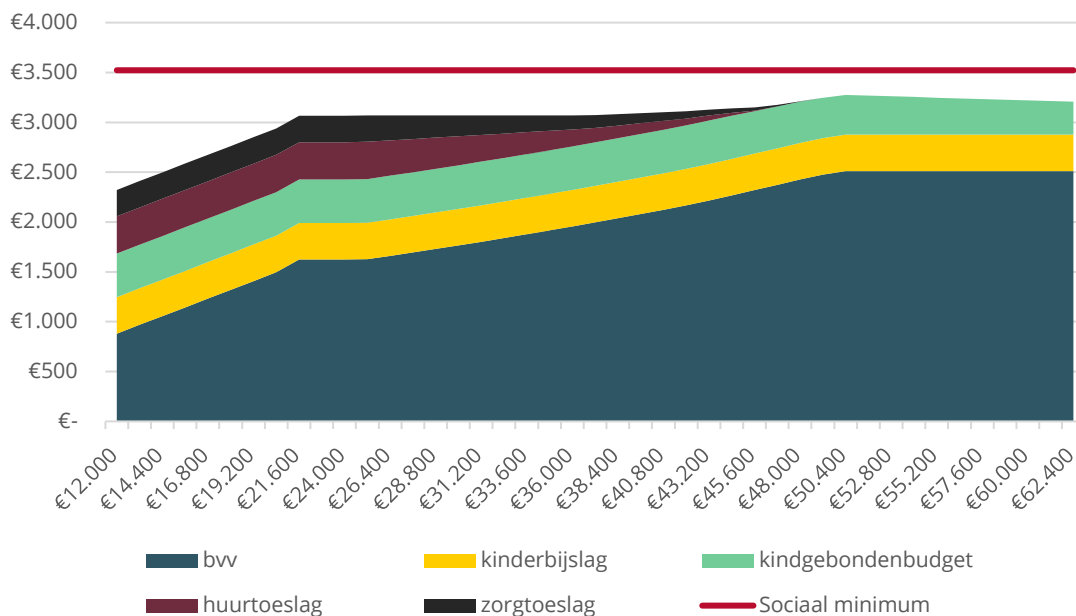
Met twee kinderen

Inkomen vs sociaal minimum: paar - 2 kinderen

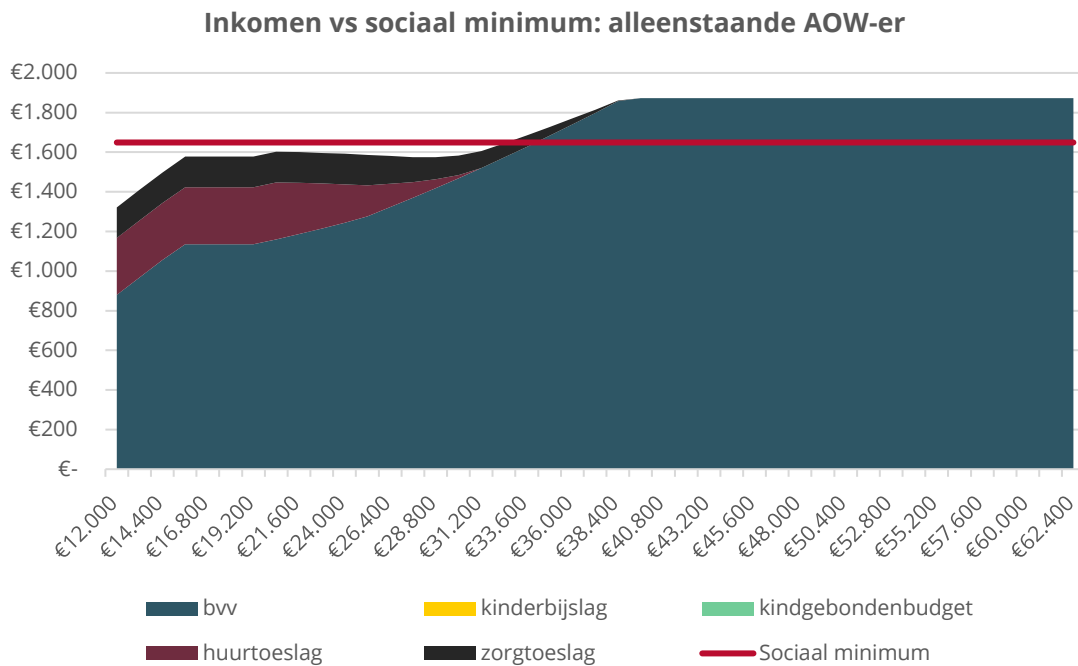
Met drie kinderen

Inkomen vs sociaal minimum: paar - 3 kinderen

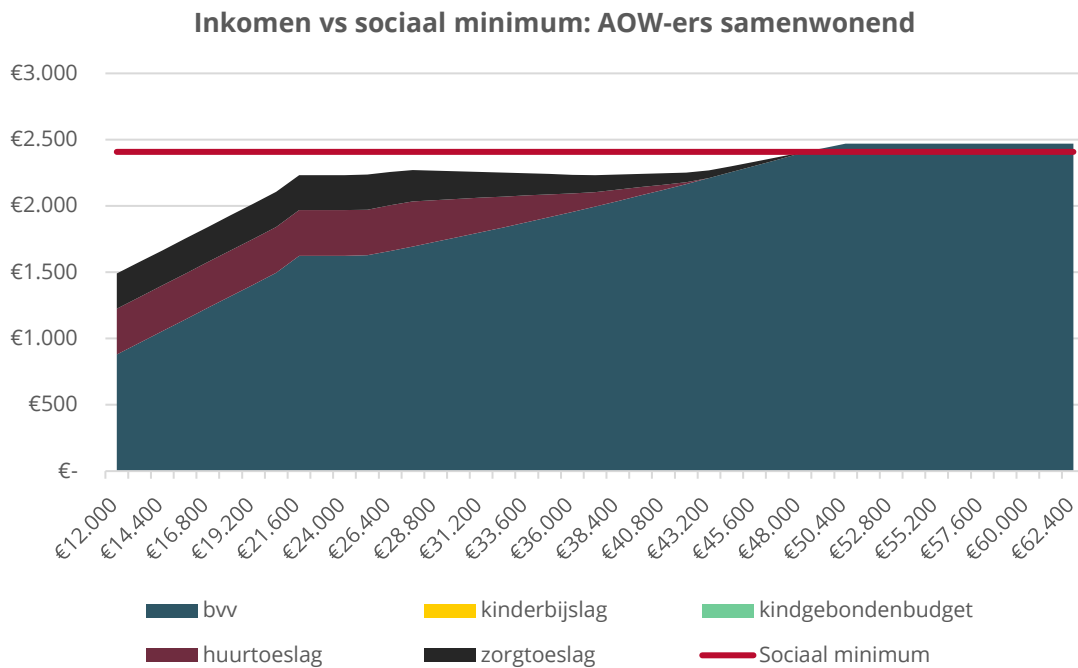

B.2.3 Huishoudens boven de AOW-leeftijd

Alleenstaand

Samenwonend

B.3 Benadering 2.b: gevoeligheidsanalyse

I. Hoge woonkosten

We onderzoeken de meerkosten voor woonkosten in twee uiterste situaties om zo tot een bandbreedte te komen. De twee situaties zijn:

1. De beslagene betaalt de maximale huur waarover huurtoeslag kan worden ontvangen (€ 808,06).
2. De beslagene betaalt 110% van de maximale huur waarover huurtoeslag kan worden ontvangen (€ 888,87).

Maximale huur waarover huurtoeslag kan worden ontvangen

In het sociaal minimum wordt voor de huur *de gemiddelde huur voor huishoudens met een inkomen t/m 120% van het sociaal minimum* gerekend.⁷² Deze huren zijn voor de voorbeeldhuishoudens in rij 1. van de tabel hieronder weergegeven. In dit voorbeeld rekenen we met de maximale huur waarover huurtoeslag kan worden ontvangen (€ 808,06 in 2023, rij 2. in de tabel hieronder). Bij een beslagene die huurtoeslag ontvangt, wordt een deel van deze kosten gecompenseerd door hogere huurtoeslag. Dit bedrag bouwt af naarmate het inkomen toeneemt, maar wordt naar rato gecompenseerd door een hogere huurcomponent in de bv. Deze compensatie staat in rij 3. In rij 4 staat het verschil tussen de rekenhuur van CSM en de maximale huurtoeslaghuur, verminderd met de compensatie in de vorm van hogere toeslag, wat de totale meerkosten per voorbeeldhuishouden behelst.

Leeftijd Leefsituatie	< AOW-leeftijd								> AOW-leeftijd	
	Alleenstaande				Paar				Alleen	Paar
Aantal kinderen	0	1	2	3	0	1	2	3	0	0
1. Rekenhuur CSM	€ 521	€ 651	€ 651	€ 651	€ 593	€ 679	€ 679	€ 679	€ 543	€ 629
2. Max. huur	€ 808	€ 808	€ 808	€ 808	€ 808	€ 808	€ 808	€ 808	€ 808	€ 808
3. Hogere toeslag/bv	- € 147	nihil	- € 28	- € 28	- € 35	- € 10	- € 10	- € 10	- € 132	- € 76
4. Netto verschil met volledige toeslag (2. - 1. + 3.)	€ 140	€ 157	€ 129	€ 129	€ 180	€ 119	€ 119	€ 119	€ 133	€ 103

De huurtoeslag kent twee drempelwaardes voor de huur. Voor huren boven die drempelwaardes, wordt een kleiner deel via de huurtoeslag vergoed dan eronder. Vanwege deze niet-volledige compensatie is het –ook voor huishoudens die vanwege een laag inkomen de volledige huurtoeslag ontvangen– onvoordelig om de maximale toeslagenhuur te betalen. Voor huishoudens met een hoog inkomen –die geen huurtoeslag ontvangen– zijn de volledige meerkosten van de huur voor eigen rekening. De bv compenseert niet aanvullend voor de verhoging van de woonkosten tot aan de maximale huurtoeslaghuur. Hierom zijn deze meerkosten ten aanzien van de voorbeeldhuishoudens van de Commissie Sociaal Minimum volledig voor rekening van de beslagene.

⁷² Op weg naar een nieuwe armoedegrens, CBS, Nibud en SCP (2023), p. 25.

110% van de maximale huur waarover huurtoeslag kan worden ontvangen

Vanaf 110% van de maximale huur waarover huurtoeslag kan worden ontvangen is het mogelijk om op aanvraag de bv tijdelijk de meerkosten van de huur te laten compenseren (475da, lid 5 RV). De minst toereikende situatie denkbaar is daarmee dus een beslagene die 110% van de maximale huur betaalt waarvoor huurtoeslag ontvangen kan worden. Deze beslagene ontvangt geen huurtoeslag en geen compensatie in de bv. De tabel hieronder geeft de mogelijke effecten van dit scenario weer:

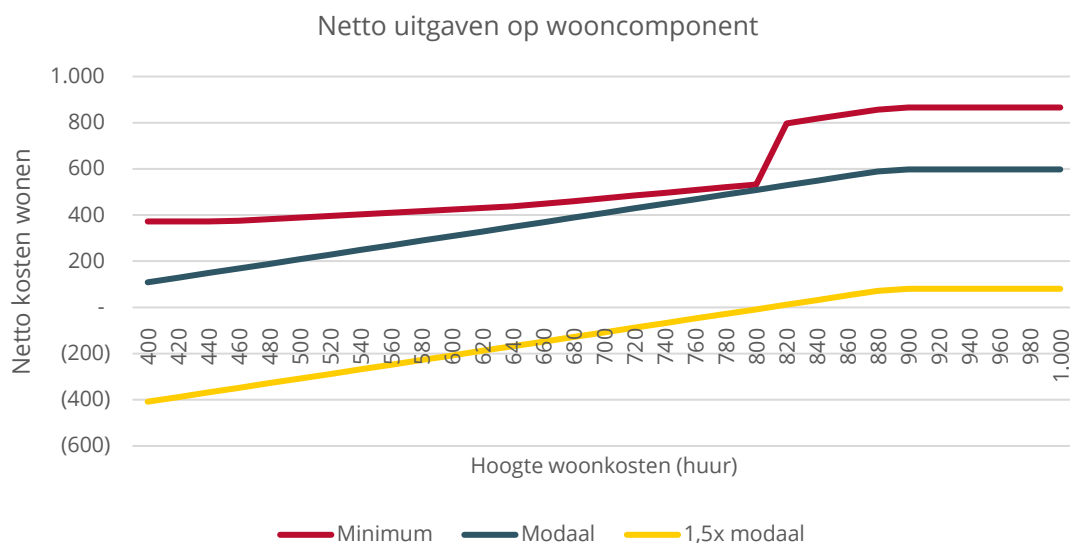
Leeftijd Leefsituatie Aantal kinderen	< AOW-leeftijd								> AOW-leeftijd	
	Alleenstaande				Paar				Alleen	Paar
	0	1	2	3	0	1	2	3	0	0
1. Rekenhuur CSM	€ 521	€ 651	€ 651	€ 651	€ 593	€ 679	€ 679	€ 679	€ 543	€ 629
2. 110% max. huur	€ 889	€ 889	€ 889	€ 889	€ 889	€ 889	€ 889	€ 889	€ 889	€ 889
3. Netto verschil (2. - 1.)	€ 368	€ 238	€ 238	€ 238	€ 296	€ 210	€ 210	€ 210	€ 346	€ 260

Gevoeligheid voor hogere woonkosten bij vaste huishoudsituatie en inkomen

Aanvullend aan bovenstaande schetsen we de precieze dynamiek van de woonkosten voor één specifiek type huishouden; een alleenstaande zonder kinderen. We nemen hiervoor drie situaties rondom het inkomen: het huishouden heeft een minimuminkomen, een modaal inkomen of 1,5x een modaal inkomen. We zetten alle inkomsten en uitgaven op een rij:

- ▶ Wooncomponent bv (afhankelijk van inkomen)
- ▶ Correctie voor hogere woonlasten (afhankelijk van woonlasten)
- ▶ Huurtoeslag (afhankelijk van inkomen, woonlasten en huishoudsamenstelling).

In de afbeelding hieronder staan de woonkosten minus de woongerelateerde inkomsten (dus de netto woonkosten) afgezet tegen de woonkosten.

Bij de beslagene met **1,5x modaal** zien de netto woonkosten beginnen bij -400 euro, omdat de bv de maximale wooncomponent kent (gelijk aan de maximale huur waarvoor huurtoeslag ontvangen kan worden), terwijl er lagere woonkosten tegenover staan. Dit bedrag neemt toe met een toename van de werkelijke woonlasten, omdat de bv niet van deze laatste afhankelijk is. Vanaf 110% van de maximale huur waarvoor huurtoeslag ontvangen kan worden, zijn de netto (tijdelijk) gemaximeerd, vanwege de correctie van de bv voor hoge woonlasten.

Bij de beslagene met een **modaal** inkomen gebeurt in wezen hetzelfde, behalve dat de hoogte van de wooncomponent van de bvV lager is (€ 291 per maand voor een beslagene met een toetsingsinkomen van 39.600 per jaar).

Bij de beslagene met een **minimuminkomen** zien we iets soortgelijks, met drie uitzonderingen: het startbedrag is hoger, omdat de inkomstenkant (wooncomponent bvV + toeslagen) bij lage kosten slechts 28 euro bedraagt, maar er een huur van 400 tegenover staat. De lijn loopt daarentegen minder snel op, omdat de hogere huur gecompenseerd wordt met huurtoeslag. Vanaf een huur van 808 euro per maand, valt het recht op huurtoeslag weg, waardoor er een grote stijging van de netto woonlasten is. Vanaf 880 euro in de maand, zijn de woonlasten weer gemaximeerd door de tijdelijke correctie.

We merken op dat bepaalde delen van deze grafiek (hoge inkomens met lage woonlasten en omgekeerd) in de praktijk niet voor zullen komen.

II. Hoge zorgkosten

Het is denkbaar dat huishoudens uitzonderlijk hoge uitgaven doen aan de zorg, met name waar het gaat om personen die de AOW-leeftijd hebben bereikt. De Commissie Sociaal Minimum hanteert een uitgavenpost voor zorgverzekering, maar geen aparte zorgkosten. Om de hoogte van de premie te berekenen, nemen ze het gemiddelde van een aantal grote zorgverzekeraars onder de volgende aannames:

- ▶ De voorbeeldhuishoudens nemen qua basisverzekering een naturaverzekering met het minimale eigen risico (€ 385).
- ▶ De voorbeeldhuishoudens nemen een *medium* aanvullende verzekering.
- ▶ De voorbeeldhuishoudens nemen een kleine tandartsverzekering.
- ▶ De voorbeeldhuishoudens maken hun volledige eigen risico verdeeld over het jaar geheel op (of nemen daar een reservering voor op).⁷³

Deze aannames worden expliciet gedaan om te voorkomen dat sociale minima zorg mijden vanwege hoge kosten. De Commissie signaleert zelf wel dat er een mogelijkheid is dat er groepen bestaan die andersoortige zorgkosten maken.⁷⁴

Er zijn verschillende mogelijke manieren waarop de zorgkosten van de beslagene hoger kunnen zijn dan wat de commissie sociaal minimum meeneemt:

1. De beslagene heeft een zorgverzekering met een **hogere zorgpremie** dan de premie waar de commissie rekening mee houdt. De beslagene heeft echter (eens per jaar) de mogelijkheid om een zorgverzekering af te sluiten die een lagere premie kent. We nemen deze omstandigheid daarom niet mee in de gevoeligheidsanalyse.
2. De beslagene heeft een **aanvullende zorgverzekering**, bijvoorbeeld voor extra fysiotherapie, spoedeisende zorg in het buitenland, anticonceptie, kosten voor tandarts en/of orthodontist en alternatieve geneeswijzen. Een aanvullende verzekering af te sluiten via pakketten, die in omvang variëren. Voor de grote vier zorgverzekeraars lopen in 2024 de maandelijkse kosten hiervoor uiteen van € 2,15 - € 74,25. Merk op dat de tandartsverzekering

⁷³ *Op weg naar een nieuwe armoedegrens*, p. 27.

⁷⁴ Het voorbeeld dat de Commissie noemt is het vervangen van stoffering en vloerbedekking vanwege een opgelopen longaandoening. *Een zeker bestaan II*, p. 164.

al onderdeel is van de voorbeeldbegrotingen waarmee de Commissie Sociaal Minimum mee rekent.

3. De beslagene moet voor benodigde zorg een **eigen bijdrage** betalen. Dit kan zowel voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), zorgverzekeringswet (Zvw) als Wet langdurige zorg zijn. Deze laatste komt in principe aan bod in onderdeel V van de gevoeligheidsanalyse (verblijf in een instelling). Voor de Wmo geldt het abonnementstarief, waarbij de maximale eigen bijdrage gelijk is aan € 19,- per maand. Voor de Zvw is er een eigen bijdrage voor veel verschillende **typen zorg**. Typisch betaalt de patiënt een bepaald percentage van de zorg zelf, of een maximum bedrag. Welk percentage of bedrag dat is, is per zorgvorm verschillend. Ter indicatie enkele bedragen:
 - ▶ medicijnen: max. € 250 per jaar / € 20,83 per maand.
 - ▶ orthopedische schoenen: max. € 130 per paar.
 - ▶ Contactlenzen en brillen met medische indicatie: max. € 122 per jaar / € 10,17 per maand.

Daarbij maken we twee opmerkingen:

- ▶ de verschillende typen uitgaven die hierboven beschreven staan, kunnen zich opstapelen.
- ▶ er bestaan verschillende mogelijkheden (een regeling via de gemeente en teruggaaf via de belastingdienst) om de netto zorgkosten lager uit te laten vallen.

Als bandbreedte nemen we de laagste en hoogste uitgaven voor de aanvullende verzekering (€ 2,15 - € 74,25), omdat ook soms van de eigen bijdrage voor Wmo, medicijnen en contactlenzen gezamenlijk, lager uitvalt dan het duurste aanvullende pakket.

III. Hoge vervoerskosten

We onderzoeken de meerkosten voor vervoer in twee uiterste situaties om zo tot een bandbreedte te komen. De twee situaties zijn:

1. Kosten voor het gebruik van het openbaar vervoer voor dezelfde reisbewegingen, maar een grotere afstand.
2. Kosten voor een compacte auto waarmee het gemiddeld aantal kilometers wordt gereden voor privégebruik en woon-werkverkeer.

Een aanvullende situatie zou kunnen zijn dat de beslagene in kwestie voor het werk met het openbaar vervoer reist, in plaats van met de auto. Dit is echter niet duurder dan reizen met de auto en bovendien bestaat er voor de werkgever ook de mogelijkheid om de werkelijke reiskosten te vergoeden, in plaats van een maximaal bedrag per kilometer (wat voor OV en auto overeenkomt).⁷⁵ Onder dezelfde omstandigheden (afstand, werkgever), is situatie 2 altijd goedkoper voor de beslagene dan deze situatie.

Kosten voor openbaar vervoer voor dezelfde reisbewegingen, maar een grotere afstand.

Het is denkbaar dat een persoon alleen de minimale reisbewegingen maakt die de commissie hanteert (een reis naar een warenhuis, het ziekenhuis, bezoek en recreatie), maar een hoger aantal kilometers moet afleggen om diezelfde voorzieningen te bereiken. In *op weg naar een nieuwe armoedegrens* reflecteren de auteurs op het effect van wonen in de minst verstedelijkte regio op deze afstanden. De maximale gemiddelde afstanden voor de reis tot de genoemde voorzieningen is 33,4 kilometer, oftewel 13,4 km meer dan de 20 km die het rapport hanteert voor deze reisbewegingen.

⁷⁵ www.rijksoverheid.nl > Onderwerpen > Inkomstenbelasting > Vraag en antwoord > Wat is de maximale reiskostenvergoeding die ik van mijn werkgever kan ontvangen?

Als we dezelfde grotere afstand hanteren voor de recreatieve reisbewegingen, wordt de totale hoeveelheid extra afstand dus 26,8 km.

Dit heeft slechts een zeer beperkt effect op reiskosten. Naast een vast basistarief per reis met de bus, tram en metro⁷⁶, zijn de gemiddelde kosten per kilometer in het openbaar vervoer slechts € 0,19.⁷⁷ In deze situatie worden er geen extra reisbewegingen gemaakt. Dit maakt de totale meerkosten per maand voor deze situatie slechts **€ 5,09**.

Kosten voor een auto met gemiddelde kilometers

In *op weg naar een nieuwe armoedegrens* wordt verwezen naar het gemiddeld aantal kilometers dat wordt afgelegd in auto's van verschillende klassen en de kosten die daarbij werden gemaakt in januari 2023.⁷⁸ De tabel hieronder geeft deze gegevens weer:

	Miniklasse	Compacte klasse	Compacte middenklasse
Kilometers per jaar	8.500	10.000	12.500
Vaste kosten	€ 132	€ 169	€ 200
Variabele kosten	€ 127	€ 153	€ 200
Totale kosten	€ 259	€ 322	€ 400

We doen drie aannames bij deze berekening:

- ▶ We rekenen met de kosten en gemiddelde kilometers van de compacte klasse.
- ▶ We nemen aan dat 80% van de gereisde kilometers voor woon-werkverkeer worden gemaakt.
- ▶ We nemen aan dat de beslagene wordt vergoed voor woon-werkverkeer.

We nemen de kosten van de compacte klasse. Gemiddeld over alle klassen legt een auto in Nederland ongeveer 10.000 kilometer af per jaar,⁷⁹ wat ook overeenkomt met het gemiddelde van deze klasse. Daarnaast rekenen we op deze manier met een kleine, maar niet extreem kleine auto.

Deze 10.000 kilometer komen overeen met 833 kilometer per maand, oftewel 27 kilometer per dag. We nemen aan dat 20% hiervan wordt gereden voor privéreizen. Dit gaat in dit voorbeeld om noodzakelijke reizen in niet-stedelijk gebied. Naast de genoemde reizen naar een ziekenhuis of warenhuis gaat dit ook om de supermarkt of apotheek. Dit komt neer op ongeveer 38,5 km per week. We nemen aan dat de overige 80%, oftewel 8.000 kilometer, wordt gereden voor woon-werkverkeer. Dit komt neer op ongeveer 35 km per werkdag.⁸⁰ De meeste werknemers worden voor deze reizen vergoed door hun werkgever.⁸¹ De maximale belastingvrije vergoeding hiervoor was in 2023 € 0,19 per kilometer. De vergoeding die in ons voorbeeld wordt ontvangen is daarmee ongeveer € 127 per maand.

Om tot de netto meerkosten te komen voor dit scenario trekken we, naast deze vergoeding, ook de geraamde kosten voor het openbaar vervoer uit *op weg naar een nieuwe armoedegrens* af van de

⁷⁶ In 2013 bedroeg dit basistarief €1,08. [link](#)

⁷⁷ *Op weg naar een nieuwe armoedegrens*, CBS, CPB, Nibud (2023), p. 29.

⁷⁸ *Op weg naar een nieuwe armoedegrens*, CBS, CPB, Nibud (2023), p. 28-29.

⁷⁹ CBS Statline, 2023. [link](#).

⁸⁰ Gerekend met 5 werkdagen per week, 25 vakantiedagen en 7 feestdagen, komt tot 228 werkdagen per jaar. Onderzoek van Motivaction geeft aan dat dit hoger is dan de mediaan (12km), maar dat meer dan 25% van werknemers meer dan deze 35km aflegt. *Gebruik onbelaste reiskostenvergoeding*, Motivaction, 2022, p. 16. [link](#).

⁸¹ 9 van de 10 werkgevers biedt een vergoeding aan voor reiskosten. *Gebruik onbelaste reiskostenvergoeding*, p. 7.

bruto kosten. Dit betreft € 16. De tabel hieronder geeft de opbouw van de netto kosten meerkosten weer:

	Per maand ('23)
Totaal uitgaven	- € 322,-
Vergoeding woon-werkverkeer	+ € 127,-
Aftrek kosten openbaar vervoer	+ € 16,-
Netto effect	- € 179,-

IV. Kinderopvang

Meerkosten vanuit de kinderopvang (dagopvang of buitenschoolse opvang bij een kindercentrum, of bij een gastouder) komen voort uit dat er sprake is van kinderopvangtoeslag (KOT), maar dat deze de kosten niet volledig dekt.

De kosten voor kinderopvang

Deze worden bepaald aan de hand van het aantal uren dat een kind opvang krijgt, vermenigvuldigd met een uurtarief.

Dit uurtarief is afhankelijk van het type opvang. Uit onderzoek door BoinK (Belangenvereniging van Ouders in de Kinderopvang)⁸² kwamen de volgende tarieven:

Tarieven (per uur)	Gemiddeld	Laagste	Hoogste
Dagopvang	€ 9,59	€ 8,15	€ 11,75
Buitenschoolse opvang	€ 8,52	€ 7,24	€ 11,08

In de tabel hieronder is het gemiddelde aantal uur per kind aan kinderopvang (kdv) / buitenschoolse opvang (bso) weergegeven:⁸³

Gemiddeld aantal uren opvang	Kinderdagcentrum / bso	Gastouder
Kinderopvang (0 – 4 jr.)	90,2	71,6
Buitenschoolse opvang (4 – 12 jr.)	41,8	38,3

Voor de gevoeligheidsanalyse hanteren we drie situaties:

- ▶ 1 kind op de kinderopvang (kdv)
- ▶ 2 kinderen op de buitenschoolse opvang (bso)
- ▶ 1 kind op de kinderopvang, 2 kinderen op de buitenschoolse opvang.

Gaan we uit van het gemiddelde tarief en het gemiddelde aantal uur op het kinderdagcentrum / bso, dan zijn de gemiddelde maandelijkse kosten gelijk aan:

Situatie	Maandelijkse kosten
1 x kdv	€ 865,02
2 x bso	€ 712,27
1 x kdv + 1 x bso	€ 1.577,29

⁸² Uurprijsonderzoek kinderopvang 2022 – 2023, BOINK (april 2023)

⁸³ [Cijfers kinderopvang eerste kwartaal 2023 | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

Kinderopvangtoeslag

De tegemoetkoming voor kosten van de kinderopvang⁸⁴ is afhankelijk van het tarief, aantal uren opvang en het toetsingsinkomen van de ouders:

$$(opvangkosten\ eerste\ kind\ (A)) \times (percentage\ compensatie\ eerste\ kind\ (B)) \\ + (opvangkosten\ tweede\ kind) \times (percentage\ compensatie\ tweede\ kind) + \dots$$

A. Opvangkosten

Hierbij worden in principe de kosten gehanteerd zoals hierboven, met dien verstande dat er sprake is van een maximaal aantal uren dat gecompenseerd wordt (230 uur per maand) en een maximumtarief:

	Maximumtarief ('23)
Dagopvang bij een kindercentrum	€ 9,12
Buitenschoolse opvang (bso) bij een kindercentrum	€ 7,85
Gastouderopvang (dagopvang en bso)	€ 6,85

B. Percentage compensatie

Slechts een deel van de kosten worden gecompenseerd via de kinderopvangtoeslag. Dit percentage is afhankelijk van het aantal kinderen waarvoor kinderopvangtoeslag ontvangen wordt en het inkomen van de ouders (gezamenlijk toetsingsinkomen). We hanteren hier ter illustratie weer drie situaties: ouders met een minimuminkomen (toetsingsinkomen € 25.855), met een modaal inkomen (€ 39.995) en met twee keer een modaal inkomen (€ 79.989). In dat geval zijn de percentages voor compensatie de volgende:

	Percentage eerste kind	Percentage tweede kind (e.v.)
Minimum	96,00%	96,00%
Modaal	88,70%	94,50%
2 x Modaal	67,10%	91,10%

Netto kosten voor kinderopvang voor de ouders

Rekenen we voor de voornoemde voorbeeldsituaties de gemiddelde kosten voor kinderopvang / bso uit en halen hier de kinderopvangtoeslag vanaf, dan krijgen we de volgende netto kosten voor kinderopvang:

Situatie \ Inkomen	Minimum	1x Modaal	2x Modaal
1 x kdv	€ 75,30	€ 135,35	€ 313,04
2 x bso	€ 82,26	€ 111,14	€ 193,17
1 x kdv + 2 x bso	€ 157,56	€ 227,46	€ 427,46

Dit zijn de cijfers die in de grafiek in paragraaf 3.3 opgenomen zijn.

Illustratie van impact aan de hand van verhouding beschikbare inkomen met totale uitgaven

In paragraaf 3.3 is ter illustratie van de impact van de netto kosten voor kinderopvang de verhouding van beschikbare inkomen en totale uitgaven weergegeven. In de tabel hieronder staan voor de

⁸⁴ Bron: Berekening kinderopvangtoeslag 2022 (belastingdienst.nl).

herleidbaarheid de achterliggende bedragen weergegeven. We hebben daarin onderscheid gemaakt naar

- ▶ de situatie mét kinderopvang (tweede t/m vijfde kolom) en zonder kinderopvang (zesde t/m negende kolom).
- ▶ naar het aantal kinderen. Hier veronderstellen we dat in het huishouden met één kind ook één kind naar de kinderopvang gaat, in het huishouden met twee kinderen gaan er twee kinderen naar de bso en in het huishouden met drie kinderen gaat er één kind naar de kinderopvang en gaan er twee naar de bso.
- ▶ naar een alleenstaande ouder (met een minimum inkomen) en een paar (met een modaal inkomen).

Voor elk van die situaties geven we weer:

- ▶ het beschikbare inkomen (zie de grafieken in B.2.1 en B.2.2)
- ▶ de totale uitgaven (zie de grafieken in B.2.1 en B.2.2 voor de uitgaven zonder kdv en bovenstaande tabel voor de netto uitgaven met kdv)
- ▶ het verschil tussen beiden (beschikbaar inkomen minus uitgaven) en de verhouding tussen beschikbaar inkomen en totale uitgaven (inkomsten gedeeld door uitgaven). Deze laatste percentages zijn weergegeven in de grafiek in de hoofdtekst.

Netto	Zonder kdv / bso** (% van CSM)				Met kdv / bso*** (% van CSM)			
	IN	UIT	NETTO	%	IN	UIT	NETTO	%
Alleenstaande (minimum)								
1k*	€ 2.213	€ 2.110	€ 103	105%	€ 2.213	€ 2.245	€ -32	99%
2k*	€ 2.494	€ 2.493	€ 1	100%	€ 2.494	€ 2.604	€ -110	96%
3k*	€ 2.772	€ 2.928	€ -156	95%	€ 2.772	€ 3.155	€ -383	88%
Paar (modaal)								
1k*	€ 2.534	€ 2.738	€ -204	93%	€ 2.534	€ 3.051	€ -517	83%
2k*	€ 2.812	€ 3.100	€ -288	91%	€ 2.812	€ 3.293	€ -481	85%
3k*	€ 3.101	€ 3.522	€ -421	88%	€ 3.101	€ 3.949	€ -849	79%

V. Verblijf in een medische (Wlz-)instelling

We werken hieronder de uitgaven en beschikbare inkomen uit voor de betreffende situatie.

Uitgaven

De commissie sociaal minimum⁸⁵ hanteert de volgende uitgaven voor een persoon die in een instelling verblijft en AOW-ontvangt:

Kostencomponent	Uitgaven per maand ('23)
Eigen bijdrage	€ 533,-
Overige vaste lasten	€ 266,-
Reserveringsuitgaven	€ 127,-
Huishoudelijke uitgaven	€ 106,-
Sociale participatie	€ 109,-
Totaal (excl. eigen bijdrage)	€ 609,-

⁸⁵ Op weg naar een nieuwe armoedegrens, CPB, CBS, Nibud (2023), Tabel 4.16 (p. 44)

De kosten voor verpleging en verzorging zelf komen ten laste van de Wlz. Uitzondering hierop is de eigen bijdrage. Deze hangt af van het inkomen en vermogen. Het bedrag hierboven is het bedrag dat overeenkomt met de AOW.

Beschikbare inkomen

Deze is gelijk aan de kosten voor verpleging en verzorging (de eigen bijdrage) met daarbij opgeteld twee derde van het bijstandsbedrag voor inwoners in een instelling, opgehoogd met een klein bedrag.⁸⁶ De omvang van de eigen bijdrage is in deze berekening dus niet van belang, omdat deze via de bvz gecompenseerd wordt, ongeacht de omvang ervan. Er is in het gehanteerde voorbeeld geen sprake van een kindgebonden budget, kinderbijslag en huurtoeslag. Wel van zorgtoeslag. We hanteren hiervoor het maximum:

Inkomstcomponent	Uitgaven per maand ('23)
Bw - kosten voor verpleging en verzorging (eigen bijdrage)	<i>Afhankelijk van inkomen</i>
Bvz - Participatiecomponent ⁸⁷	€ 255,-
Zorgtoeslag	€ 154,-
Totaal (excl. eigen bijdrage)	€ 409,-

De dikgedrukte bedragen in beide bovenstaande tabellen zijn de waarden die in de hoofdtekst van de rapportage aangehaald staan.

⁸⁶ Art 475e Rv, lid 2.

⁸⁷ Twee derde van € 378,62 vermeerderd met € 3,-.